

Polits eileht

PÖLLUMEESTE KESKPANK

Tallinn, Vabaduse puistee nr. 1 Telefonid: 444-38, 444-36 ja 471-73

Äriseis 31. detsembril 1939. a.

AKTIVA

Kassa, pangad ja väärtused	Kr. 1.190.173,29
Laenud	7.806.301,24
Korrespondendid	246.533,52
Garantii deebitorid	331.729,38
Vallasvara	6.251,43
Tuleva aasta kulud	8.471,63
Muud aktivad	34.001,59
	<hr/>
	<hr/>
	Kr. 9.623.462,08

PASSIVA

Äriosakapital	Kr. 325.100,—
Tägavarakapital	" 290.000,—
Hoiusummad	4.376.466,89
Vekslite rediskont	2.419.053,44
Võlad teistes krediiditasutistes	1.543.618,—
Korrespondendid	125.051,70
Väljaantud garantiid	331.729,38
Tuleva aasta tulud	38.935,02
Muud passivad	67.074,96
1939. a. puhaskasu	106.432,69
	<hr/>
	<hr/>
	Kokku: Kr. 9.623.462,08

Pank võtab raha hoiule, makstes kuni 5% aastas, annab laenu ja toimetab kõik pangatalitused sise- ja välismaal.

JUHATUS.

Politseileht

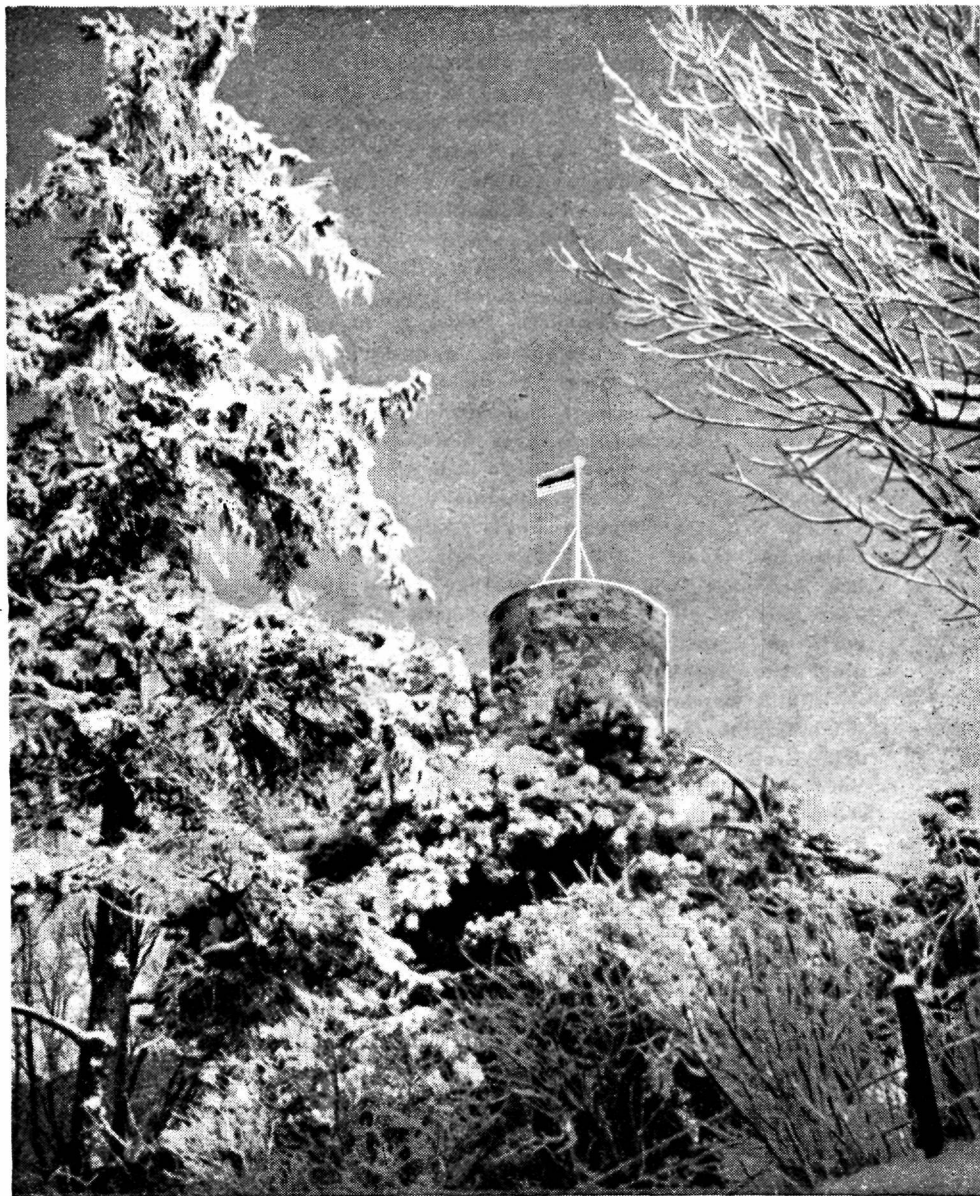
ILMUB 2 KORDA KUUS

Nr. 3 (554)

Tallinnas, 19. veebruaril 1940

XIX aastakäik

KÄESOLEVAS NUMBRIS LEIATE: Vabariigi 22. aastapäevaks. — Ma ei tea midagi — T. V. Kaup. — Puitehitiste tulekaitse-immutamine ja -võõpamine — P. Lindvere. Sõrmejoonestiku näidiste jaotus eestlastel — G. Lindvet. — Mõningaid juhendeid esmasabiks — Dr. A. Vastala. — Mina töotan ja vannun ... — A. Peel. — Kriminaalpolitsei registratuur — Joh. Tohver — jm.

*Ka pakasega lehvib
võimsalt
sini-must-valge lipp
Pika-Hermani tornis*

VABARIIGI AASTAPÄEVAKS

Riiklik iseseisvus on igale elujõulisele rahvale suurimaks pühaduseks. Suveräänsete peremeheõiguste jaluleseadmist oma maa üle igatseb iga rahvas, kes hindab kõrgelt vabadust ja õigust. Eesti rahva südames on iidsetest aegadest peale olnud sooviks — ise olla oma elu seadjaks ja korraldajaks. Meie esivanematel muistsetel aegadel pidi olema tugev peremehetunne rinnas, ega nad muudu ei oleks suutnud nii pikka aega sangarlikult vastu panna arvult ja relvastuselt mitmekordsest ülekaalus olevale võõrale sissetungijale. Ning lõppeks, kui aastakümneid kestnud visa võitluse järel murdus muistse iseseisva Eesti sõjaline jõud, ei murdunud ometigi *rahva vaim*. Igatsused peremeheõiguste taassaaavutamiseks suruti ainult südame sügavamasse soppi. Kannatused ja katsumised, millega saatus rahva nagu üle külvas saajandite kestel, ei suutnud kustutada eesti rahva elutuld. Raskele elule vaatamata suutis rahvas säilitada oma vaimuvärskest. Parlamaks tõendus sellele on eesti rahvalooming, mille kirjapanud kogude pooldest oleme maailmarahvaste esireas. Kui läinud sajand talupoegade vabastamisega andis eesti rahvale vähegi lähedamaid eluvõimausi, siis tõi see peagi kaasa meie ajaloos uue perioodi, mida õigusega nimetatakse „ärkamisajaks“. Sellest ajast peale rühkis eesti rahvas kiirel sammul edasi võitluses enese eest. Selle võitluse krooniks kujunes 24. veebruar aastal 1918, päev, mis märgib rahvaste ajaloos eesti rahva õiguste ja igatsuste teostumise — Eesti iseseisva ning sõltumatu Vabariigi sünni.

Riiklik iseseisvus andis meie rahvale võimalused määratuks arenguks elu tuhandepalgelistel aladel. Eesti rahvas on kasutanud neid võimalusi. Vara valgest hilja õhtuni hoolast ja ruttavat tööd, see on olnud meie päevade sisu kogu omariikluse kestel. Tehtud töö ja nähtud vaev ei ole väsitanud rahvast, sest tulemused ükskõik missugustel aladel, on varjutanud kõige suuremadki raskused.

Jätkub mõnest vähesest mõttevihjest, et tõendada omariikluse aastate töö tohutut tagajärjekust.

Põlluharimine on aegade kestel kujunenud eesti rahvale südamelähedasemaks tööks. Enne iseseisvust kuulus ainult väike osa põldudest meile, enamik oli võõraste päralt. Iseseisvuse saabu-

mine andis maa tema õigetele peremeestele tagasi. Maareformi tulemusena rajati 56.200 uut talu- ja välkekohta, korraldati ümber 23.700 endist mõisaarendikohta, täiendati juurdelõigetega 14.300 väikemaapidamist ja vahetati riigimaid eramaadega 1.900 talule. Nii ulatub maareformiga loodud või ümberkorraldatud majapidamiste koguarv üle 96.000. Maareform tõi eesti rahva ühiskondlikku kihistusse määratu murrangu, kuna maareformist osasaanute arv ulatub ligi 400.000.

Põllumajanduse üldist edu iseloomustab küllaldaselt juba põllupinna suur kasv viimase kahekümne aasta töötulemusena. Enne iseseisvust ulatus meie põllupind 750.000 hektaarile, praegu on see umbes 1.118.000 hektaari. Kuid mitte ainult hektaaride arvus ei ole suur tõus, vaid ka põllu viljakuses. Keskmiselt on näiteks toiteraviljade saak hektaari kohta tõusnud üle 20%. Samasugune progress on karjapidamises. Enne iseseisvust oli lüpsikarja 257.000, praegu umbes 480.000. Varem saadi aastast lehma kohta piima 1336 kg, praegu 2200 kg.

Põllumajanduslik kogutoodang on tõusnud 216 milj. kroonile. Selleks on kaasa aidanud asjaolu, et maaparandusele, sordiaretusele, karja tõupuhtusele ning põllumajanduse mehhaniseerimisele on pandud suurt rõhku.

Samuti nagu põllumajanduses, on ka tööstuses omariikluse aastad toonud kaasa tõhusa tõusu. Enne iseseisvust oli meil asutatud mitmeid suuri tööstusettevõtteid tekstiil-, puu- ja metallitööstuse alal. Need rajanesid aga, peale puutööstuse, peamiselt importtoorainele. Iseseisvuse aeg on suure murrangu tööstusalal kaasa toonud selles mõttes, et importtooraineile rajaneva tööstuse asemele on esiplaanile tõusnud oma loodusvaru töötlev tööstus. See asjaolu on meie majanduselule tööstuste osas annud vajaliku kindluse. Näiteks praegu, kus sõjaolukorra tõttu Euroopas toorainete import on väga vaevaline, satuks meie tööstus suurtesse raskustesse, kui ta sõltuks ainult välismaisist toorainest. Meie maapõu sisaldab määratul hulgal väärtuslikke loodusvaru. Nii ulatuvad tagavarad tähtsamatest loodusvaradest: põlevkivil 5 miljoni tonni, kasutamiskõlvulisel turbal 1,5 miljardile ja toorvosvoriidil 50 miljoni tonni.

Kodumaiste loodusvarade töötlemine, mis näiteks põlevkivi osas on saanud tõelise suurtööstuse ilme, evib laialdasi arenemisvõimalusi ka tulevikus.

Tõus, mille omariiklus on põhjustanud majanduslikul alal, on väljapaistev ka vaimsetel aladel. Meie rahvakool, mis varem liialdamatult enesele uluaust pidi otsima mingisugustes suitsutaredes, on viidud sisult kui ka töötingimusi nii palju edasi, et praegused olud enam endistega ei ole võrreldavadki. Iseseisvusaajal on ehitatud uusi koolimaju ja teostatud põhjalikke ümberehitusi kokku umbes 500. Elunõuetekohase kutsehariduse võimaldamisele on pandud suurt rõhku. Nii on suurel hulgal kutsekoole mitmesugustele põllumajandus-, tööstus- ja kaubandusaladele ettevalmistamiseks, on rohkesti ka erikoole, nagu pedagoogiumid, mere-, poliitsei-, õdede koolid jne.

Kõrgemad õppeasutised on tehtud kättesaadavaks kõigile. Eesti teaduse viljelemine, mis enne iseseisvust kandis asjaarmastajalikku ilmet, on viimase kahe aastakümne kestel tõusnud kõigil teadusaladel jõulise hooga rahvusvahelisele tasemele.

Sama suurt tõusu, nagu eespool nimetatud aladel, võlme märkida ka kõigil muudel aladel.

Kas seda kõike oleksime võinud loota siis, kui meie ise peremeestena ei oleks korraldanud oma elu?

Ei, see lootus oleks olnud asjatu.

Kui lehitseme eesti rahva ajalugu, siis näeme, et sajandite jooksul ei ole suutnud võõrad võimud teha osagi sellest maa ja rahva heaks, mida meie ise oleme suutnud kahe lühikese aastakümnega. Leheküljed, mida saatus eesti rahva eluraamatusse kirjutas võõraste juhtimisel, kõnelevad viletsusest ja kannatustest, need leheküljed, mida oleme täitnud ise, räägivad määratust ülesehitavast tööst.

Mida see ütleb meile?

See ütleb, kui tahame, et edu ja areng, mis sentiil iseseisvusaastail nii lootusrikkalt on alanud, ka tulevikus jätkuks, siis peame hoidma oma maa ja rahva vabadust — oma riiki kui kõige kallimat aaret.

Praegu on tuulte ja tormide aeg.

Heitlus Euroopa suurte rahvaste vahel on alles algamas. Aeg rõhub tinaraskelt kõigil rahvaste õlule. Terasest närve on tarvis, et vastu panna aja katsumisile. Ainult tugevaid ei suuda murda kõige suuremadki raskused.

Milles seisneb meie ja lga teise väikerahva tugevus?

Väikerahva tugevus seisneb teadlikkuses oma ideaalidest, sügavale juurdunud rahvuslikus solidaarsuses, rangelt üksmeelses koostöös ning vaimu omapärasel ja jõulises arengus.

Rahvuslikud ideaalid on meile alati olnud selged. Vabadus ja iseseisvus on olnud väärtusteks, mis eesti elu on uueks loonud. Nende väärtuste

hoidmiseks ei ole ükski kohustus meie rahvale liiga raske.

Kui läbielatud aastatest midagi õppida on, siis võib meie rahvas küll õppida seda, et Eesti õnn ja jõud on seisnud kõigil rahvakihtide üksmeelses koostöös. Üksmeelselt suutsime üle saada riigiloomise raskusist. Üksmeel oli ka selleks salavõtmeks, mis meid põhiseadusekriisi hädadest juhtis riigireformi edukale teostamisele. Eesti rahva julgus, rahulik meel, kaine mõtlemine ja riigitarkus on ikka saanud ilmsiks tulla siis, kui kogu rahvas üksmeelselt midagi on ette võtnud. Raskus, olgu ta nii suur kui tahes, ei muutu kellelegi koormaks, kui kõik oma õla alla toetavad. Kõigi solidaarsus annab igale üksikule suurt jõudu. Eriti praegu ei tohi unustada seda eluõpetust.

Ning lõppeks — rahvusliku omapära süvendamine, omakultuuri viljelemine ning oma saavutuste õiglane hindamine! Nendel aladel on meil oma rahva jõu suurendamisel teha kõige enam. Võõra mõtte- ja vaimulaadi vastu võitlemine, on võitlus rahvusliku olemasolu kindlustamise eest. Meie saavutused on väärt seda, et nende ühked olla. Meil ei ole tarvis võõrast äratust ega võõrast eskuju.

Eelolevad ajad, rahvusvahelistest olukordadest tingituna, panevad rahvale mitmelgi alal märksa suuremaid kohustusi kui seni. Eesti rahval on kogu omariikluse kestel jätkunud arusaamist nende töö ja püüete suhtes, keda rahvas on seadnud riigielu juhtideks. Usaldus rahva ja riigijuhtide vahel on eriti viimaseil aastail üha süvenenud. Praegused erakorralised ajad nõuavad aga senisest veel enam vastastikust arusaamist ja usaldust. Kui normaalsel aegadel kogu rahvas valitsusele aktiivset kaasabi saab osutada peamiselt sisepoliitilisel alal, siis praegustes olukordades peab kogu rahva aktiivteet laienema ka välispoliitilisele alale. Sõja-aegadel ei jätku ainult valitsuse õigest välispoliitikast, vaid kogu rahval peab olema õige hoiak välispoliitilises küsimuses. Eesti välispoliitika riigi algaastaist peale on olnud rajatud kindlale erapooletusele. Tänu sellele, ei ole meil ühegi riigiga lähedalt ega kaugelt tulnud tüliküsimusi ja arusaamatusi. See erapooletu hoiak, mida meie ka sõjakuude kestel karmi järjekindlusega oleme pidanud, ei luba ka tulevikus ühtegi kõrvalekaldu mist. Kogu rahvas peab aktiivselt kaasa aitama erapooletuse säilitamisele ja arendamisele. Raske tel aegadel ei tohi tunded domineerida mõistuse üle. Kül m ja kaalukas mõistus peab meid juhtima kõigis seisukohavõttudes, mida aeg meie rahvalt võib nõuda.

Majanduslike küsimuste suhtes peab meil, niikaua kui sõda kestab, olema rahulikkust ja pikka meelt. Eesti rahvale loomupärane lihtsus peab senisest veel enam tõusma ausse. See aitab meid praegustes olukordades ääretult palju. Kokkuhoidlikkus ja karm praktilisus on kõige suuremaiks voorusiks. Kui meie mõnest asjast ehk siiski pa-

„MA EI TEA MIDAGI!”

Politsei peamiseks ülesandeks on süütegude ja süüaluste selgitamine. Selleks Kriminaalkohtupidamise seadustik näitab politseile kätte vormilised toimingud, mis tuleb sooritada samas seadustikus ettenähtud korras. Nendeks toiminguteks on: tunnistajate ülekuulamine, vaatlus, läbivaatus, läbiotsimine, väljavõtmine, asitõendite kogumine ja hoidmine. Seadustik toob esimesel kohal ära tunnistajate ülekuulamise. Ka tegelikul jälitamisel on tõepoolest tähtsaimaks töövõtteks tunnistajate ülekuulamine. Tavaliselt algabki jälitamine seega, et kahjusaanu või süütegu pealtnäinu avaldab sellest politseis ja samas annab tunnistajana ülekuulamisel üksikasjaliku seletuse kõigest, mis

ratamatult nappust peame tundma, ärgem siis unustagem, et meie olukord võrreldes enamiku rahvastega on tohutult lahedam. Oma peaülesandega majandusalal — töö ja leiva kindlustamisega kõigile kodanikele — tuleme toime. Viimaseil aastail on töömaht meil niivõrd palju suurenenud, et tekkis tunduv töökäte puudus, eriti põllumajanduses, aga vähesel määral ka tööstuses olime sunnitud kasutama hädaabinõuna võrrast tööjõudu. Põllumajanduses töömahu vähenemist ei ole ette näha, kuna põllumajanduse mehhaniseerimise tempo sõjalukorrrast tingituna muutub aeglasemaks. Mõnedel tööstustöö aladel võib tulla ajutisi toodangu vähendamisi toorainete raske saadavuse tõttu, aga samal ajal mitmetel tööstusaladel võib tootmine tõusta — põlevkivisaadused, piiritus, brikk, tselluloos, vosvoriit jne., on praegu välisurgudel kõige nõutavamaiks tooteiks. Kui tööstused kõigele vaatamata ei suuda siiski rakendada tööjõudu praeguses ulatuses, siis saame vabanevat tööjõudu kasutada põllumajanduses. Üldreeglina — tööpuudust meil karta ei ole.

Töövõimalusi kindlustades kindlustame kõigi'e ka küllaldased elamisvõimalused.

Kui kokkuvõtet teha mõtteist, mis Vabariigi aastapäeva puhul esile kerkivad, siis võime ütelda — kõik see, mida oleme saavutanud, täidab meid sügava rahu dustundega; tulevikku meie ei karda, raskusi on alati olnud, kuid nendest on saadud ka alati üle. Eesti rahva meelekindlus, visadus, töökus ja ennastohverdav isamaa-armastus on suurimaks tagatiseks, et kõike seda, mida oleme loonud ja ehitanud, suudame hoida ja arendada ka tulevikus.

temal teada süüteost. Peale avaldaja võib tunnistajaks olla iga isik, kes midagi teab selgitatavast süüteost, seega näiteks süüteo kavatsemisest, ettevalmistamisest, sooritamisest, süüteoga ära kistud vara ostmisest, leidmisest jne. Lõppeks tuleb meie Kriminaalkohtupidamise seadustiku järgi ka süüalune politseis ülekuulamisele tunnistajana. Seega õieti on iga juurdaluse peamiseks ülesandeks süüaluse väljaselgitamine ja tema süü kindlakstegemine, jättes kõrvale need vähesed juhtumid, kus politseil tuleb juurelda teatavat sündmust esmajärjekorras selguse saamiseks, kas üldse on tegemist süüteoga.

Kuidas saab politsei süüaluse jälile, millega tõendab tema süüd? Just tunnistajate seletustega, asitõenditega, vaatlustega ja süüaluse õigeksvõtmisega.

Kuidas leiab politsei tarvilikke ja asjast teadlikke tunnistajaid, kuidas leiab asitõendeid? Viimased ei esine iga süüteo juures ja neid juhatab politseile kätte peaaegjalikult süüteost avaldaja, süüteopaigalt ja mujalt. Vähemal määral saab politsei asitõendeid tunnistajailt, kes tulevad ülekuulamisele peale süüteost avaldanu.

Äga need „teised tunnistajad”? Tõepoolest, ka neid nimetab süüteost avaldaja, kuid harukorral. Ja harilikult avaldaja nimetatud tunnistajad ei aita nimetamisväärselt kaasa süüaluse selgitamisel, nad teavad ainult asjaolusid, millele järgi süütegu kahtlematult on aset leidnud.

Seega nende „teiste tunnistajate” otsimise ja ülekuulamisega õieti algab politseil süüteo juurdlemises raskeim järk.

Nimelt algab, politsei argoo järgi, andmete kogumine süüteost. Seda teevad nii väliskriminaalpolitsei ametnikud. Käiakse läbi, sageli korduvalt, süüteopaik ja selle lähem ning kaugem ümbrus, otsitakse jälgi ja märke süüteo toimumisest ja süüalusest, küsitletakse inimesi, kes iganes võiksid tulla kõne alla tunnistajana või süüaluseina. Nii kogutakse andmeid ja tõendeid süüteost ja süüalusest, nii tõmbub kokku ring kurjategija ümber...

Just seal, andmete kogumisel süüteo ja süüaluse kohta, põrkab politsei väga tõsisele raskusele. Seda nimelt on politseile küsitlemisel sageli öeldud: „ma ei tea midagi”, „see asi ei puutu minusse”, „ma ei ole midagi kuulnud”, „mind see asi ei ole

huvitanud", „jätke mind rahule" jne. Seda öeldakse mitmesugusel toonil ja viisil: rahulikult, viisakalt, ägedalt, jämedalt, nuttes, naerdes jne. Seesugused vastused näivad tähendavat, et politsei on pöördunud isiku poole, kes asjast midagi ei tea ja keda pikemalt ei tohiks ega tarvitseks tülitada. Kogemused on politseile näidanud, et „ma ei tea midagi" taoliselt pikemast kõnelusest loobujail on tegelikult politseile mõndagi kõnelda küsitud kohta. Seepärast on saanud politseile tavaks rahulikult ja kindlalt suhtuda ka loobuvaisse ja ebameeldivaisse või isegi häbematuusse vastuseisse. Ja hoolikalt tuleb jätkata keskustelu ka seletuse andmisest keeldunud küsitavaga. Nii on suudetud koguda paljugi olulist, on jõutud kaaluvate tunnistajate juurde ja on tehtud kindlaks süüaluseid ning nende süüd. Mõndagi on rikkunud sarnastel puhkudel politseiniku ärritumine ja tasakaalust väljalangemine. Peale muu on selletaolisi kahetsemisväärseid juhtumeid lõppenud üksteise vastu kaebuste tõstmisega, kus kodanik ja ametnik kohtulaua ees lahendavad au- ja muid küsimusi.

Hoolikas ja vilunud politseinik reageerib „ma ei tea midagi"-taolisele vastusele seega, et püüab kohe selgusele jõuda sarnase vastuse põhjusist. Viimaseid teades on ametnikul hõlpus otsustada, kas keskustelu tuleb lõpetada tulemusteta või lootusrikkalt jätkata.

Allpool on toodud mõned näited „ma ei tea midagi"-vastuseist ja märkusi politsei suhtumisest nendes.

Küsitav piirdub lakooniliste loobumistega:

1. Kui küsitav tõepoolest midagi ei tea süüteoist või süüalusest, kuid politseiametnikule jäi mulje, et küsitav vaikib temale teada olevaist asjaoludest. Kui küsitelu ka jätkamisel ei too esile uut ja oodatut, tuleb kõnelus lõpetada.

2. Kui küsitav on ise selles asjas süüalune. Sarnase kahtluse tõusmisel tuleb küsitavat kohelda kui tavalist kahtluselust, s. t. eraldada, läbi otsida ja võtta põhjalikule ülekuulamisele.

3. Kui küsitav ei taha avaldada omakse (v. KKS § 246 j. t.), sõbra või tuttava kahjuks teada olevaid asjaolusid. Seadus lubab keelduda ainult teatavate isikute kahjuks olevate asjaolude avaldamisest. Siin tuleb esiteks selgusele jõuda, kes teisist isikuist võiksid olla teadlikud samade asjaolude kohta, mis küsitav keeldub avaldamast. Edasi on tulemusi annud küsitavas huvi äratamine kuritegevusega võitlemise vastu, nii kurjategijaist ja süüteopaikadest ülesvõtete näitamine, valevõtmete, murdmiskangide, daktüloskopeerimisabinõude jne. ettepanemine, mõne drastilise süü-

tejuhtumi kirjeldamine, mõne küsitava enese või tema tuttava vastu sooritatud süüteoasja puudutamine, küsitava kõnelus kahjusaanuga jne.

4. Kui küsitav selgitatavast süüteoist on saanud või loodab saada mingit kasu, näiteks leidis või ostis varastatud asja ja kardab sellest avaldamisel ilma jääda. Siin saab p. 3 märkuse kõrval puudutada ohuvõimalusi küsitavale, et võib järgneda tema vastu jälitamine alustamine, võimaluste arutamine, vahest kahjusaanu kannab osa küsitava kuludest jne.

5. Kui küsitav kas põhjusega, näiteks kehv päevatööline, või ilma põhjusega, näiteks jõukas vabakutseline, kardab ajakaotust politseis ja kohtuasutis käimisega. Siin saab p. 3 märkuse kõrval selgitada tunnistajale kohtuasutisist tasudemaksimise aluseid ja korda, siis ka seda, et küsitav võidakse politsei ettepanekul kutsuda kohtuasutisse, ilma et ta oleks annud politseile asjakohast seletust jne.

6. Kui küsitav kardab ebamugavusi või kättemaksu süüalusest, tema omakseilt või käsilasil. Linnas kardetakse tavaliselt pussitamist ja vargust, maal süütamist, vargust ja tapmist. Küsitavat peaks rahustama kõigi tema isiku ja vara kaitsevõimaluste läbiarutamine, samuti seda liiki kättemaksuaktide erakordselt harv esinemine. Ka võiks abiks olla p. 3 märkuses toodu puudutamine.

7. Kui küsitav kättemaksuks süüteole kahtlusalusele vaikib viimase kasuks olevaist asjaoludest. Siin võib p. 3 märkuse kõrval puudutada võimalust, et põhjaliku juurdlemisega varem-hiljem selgub tõeline süüalune ja samuti kogutakse tema kohta tarvilik süüd tõendav materjal.

8. Kui küsitav ise on kurjategija, siis ta võib vaikida kas teatavast „kutse-eetika" tingituna või kardab seletuste andmisega paljastada mõnes sooritatud süüteo. Siin aitab vaevalt muu, kui rakendada p. 2 märkuse teed.

9. Kui küsitav kardab seletuste andmisega sattumist ajakirjanduse veergudele, lugedes seda enesele või omaksele alandavaks. Siin võib lahenduse tuua p. 3 märkuse rakendamine, siis ka politseitööst ajakirjanduse informeerimiskorra selgitamine. Tarbekorral võib küsitavale kinnitada, et tema isik ei satu ühenduses selle süüteoasja selgitamisega ajakirjandusse.

10. Kui küsitav ei taha põhimõtteliselt midagi teha politsei palvel või heaks. Sarnast põhjust vaikimiseks esineb tihti nende juures, kes varem on politsei

Puitehitiste tulekaitse-immutamamine ja -võõpamine

Kas ja kuidas saab puitu tulekindlaks teha? Kodumaa ehitised on enamasti puitehitised, seepärast evib puidu tulekindlaks või tuld-tõkestavaks tegemine meil olulise rahvamajandusliku tähtsuse.

Absoluutselt tulekindlat ehitusmaterjali ei tunta, kõik ehitusmaterjalid varisevad kokku teatava temperatuuri juures.

Tehniliselt on võimalik puitu teha teataval määral mittesüttivaks vastavate soolalahustega immutamisel kui ka võõpamisel vastavate poolvedelate segudega. Sellisel immutatud või võõbatud puit ei võta tuld, vaid söestub. Et aga puidul on soojajuhtivus suhteliselt väike, siis immutatud või võõbatud puit kahjutule korral söestub pealispinnal vaid mõne sentimeetri paksuse kihina, kuna puidu sisemus jääb puutumata, seega palgid ja talad säilitavad suurema osa oma kandetugevusest takistatud põlemisel.

Tulekindlust mõõdetakse tuliteima tundides (ttt), s. o. ajaga tundides, kui kaua antud ehitisosa kahjutules vastu peab, enne kui variseb teatava täpse arvu kaloreite juures, võttes aluseks, et 50 kg põletisainet puidu kujul ühe ruutmeetri põleva pinna kohta vastab ühele tuliteima tunnile. USA-s ja Rootsis tehtud katsete põhjal on teada, et tulekaitse võõpamine kaitseb puitu kahjutules kuni 15 minutit, harilik krohv isegi ühe tunni, kaitsmata raud- ja terasehitisosad varisevad kokku juba ½ tunni jooksul. Nii on krohvitud puit paremini kaitstud kahjutule vastu kui kaitsmata raud ja võõbatud puit. Pööninguil asuvaid puidust ehitisosi ja pilbaskatuseid pole võimalik kroh-

kaudu saanud karistada kas kohtu- või administratiivkorras. Pp. 3 ja 5 märkuste rakendamise peaks siin küsimuse lahendamata.

11. Kui küsitav on niivõrd üksikõikne, mugav või laisk, et ei viitsi ära kuulata politseiniku küsimusi ega neile vastata. Ka siin tohiks tulemusi oodata pp. 3 ja 5 märkuste teed kätes.

12. Kui politseinik liigselt kiirustab küsitlemisega ja küsitav ei suuda kuulata ega mõista üksikuid küsimusi või kogu küsitelu tuuma. Siin aitab tavaliselt küsimuste aeglane ja põhjalik kordamine.

Nende näidetega piirdudes võib tähendada, et politseinik tegeliku jälitamistöö juures kuidagi ei pääse „lihtsalt“ ega „kergelt“ eeltoodud ja teistestki „tunnistaja-kandidaatide“ tujudest. Neid tuleb politseinikul taluda ja küsimusi lahendada külmavereliselt ning järjekindlalt. Ainult siis on jälitamine põhjalik ja tulemuste-rikas.

vida ja neid saab tulekindlaks teha vaid vastavate ainetega immutamise või võõpamisega, ja kui korda läheb tulekindlust tõsta 15 minutile, välditakse nii mõnigi kahjutuli, sest selle aja jooksul jõuab tegevusse astuda aktiivne tuletõrje.

Ajaloolisi andmeid. On teada, et vanas Egiptuses juba Herodoti ajal immutati puitu tule vastu alauni (maarjajää) abil.

Vanas Roomas kasutati immutusaineina alauni ja äädikat, võõpamisaineina kasutati savi ja lupja, enamasti orgaaniliste sideainetega segatult (Vitruvius'e ja Aulus Gellius'e andmeil). Samu aineid tarvitati keskajal.

Uuemal ajal, 1820. aasta paiku tehti prantslase Gay-Lussac'i poolt katseid suurema arvu sooladega, seejuures ta tegi kindlaks ammooniumisoolade paremuse tule vastu immutamisel.

Hiljem on sooritatud laiaulatuslikke katseid sel alal Ameerika metsasaaduste instituudi poolt. Need uurimuse tulemused on literatuuris avaldatud ja ka tegelikku ellu rakendatud. Paljudes riikides nõuavad ehitusseadused, et kõik puidust katusetarandid, nagu sarikad, roovid, müüripladid ja katuselauad oleksid immutatud tulekaitse immutusainetega või kaetud tuld-tõkestava võõbaga.

Praegusel ajal on ka Eestis kehtiv määrus, millega nõutakse linnades üle 3000 elanikuga ja maal raudtee-äärseis asulais kuni 5 km kauguseni raudteest, et elamute pööninguil puidust osad oleksid kaetud tulekaitse võõpaineiga (vt. „Elamute kodanliku õhukaitse korraldamise määrus RT 1939, 111, § 10 ja KÕ üldkava RT 1938, 54 § 2).

Eestis on puidu tulekaitse katseid tehtud Tallinna Tehnikaülikoolis prof. Jürgensoni ja tema assistendi Veski poolt. Need katsetes on tehtud Rootsi proovikoja normide alusel immutussooladega ja tsement-klooralkaltsiumi ning tsementkondiliimi segudega. Need segud on sobivad peamiselt ilmastiku eest varjatud pööningutarindele. Katse tulemused ilmuvad lähemal ajal ajakirjas „Tehnika kõigile“. Hoopis selgitamata on ilmastikukindla tulekaitsevõõba valmistamise küsimused pilbaskatuste jaoks, lubjavõõba kasutamine kaseiini alusel, põlevkivitoorõli ning fenolaadi kui sideaine kasutamine ja sobiva rootsi värvi koostise kindlakstegemine. Need ülesanded on lahendamisel Siseministeriumi KÕ laboratooriumis.

Joonisel nr. 1 ja 2 on näha Prantsusmaal tehtud põletamise katse ammooniumfosfaadiga immutatud hoonega (paremal). Vasakul on võrdluseks immutatamata hoone.

Millised omadused peavad olema tulekaitse immutus- ja võõpaineil? Kõrgete temperatuuride juures (põlemisel) peavad tulekaitse immutusained evima järgmised omadused:

- 1) immutusaine peab eristama mittepõlevat gaasi või auru;
- 2) immutusainest gaasi või auru eraldumisel peab soenduma põlemisel tekkiv soojus, mis kutsus esile temperatuuri alandamise;

3) mittlenduv osa immutusainest peab katma puidu kiud klaasistuva kilega, mis kaitseb puidu kiudu ja ka söestunud kiudu hapniku juurdepääsu eest.

Harilikus välisõhu temperatuuris immutusaine kui ka puidu säilitamise mõttes peavad tulekaitse immutusained evima järgmised omadused:

1) need peavad olema püsivad; sellega nad ei või olla aja jooksul haihtuvad ega lagunevad ja juhtumil, ku nad sisaldavad kristallivett, ka see ei või olla harilikus temperatuuris väljaaurav; ei või veega väljauhutavad olla ega ei või bakteritele ega seentele toitaineks olla;

2) peavad olema mürgised bakteritele ja seentele, võimalikult vähemmürgised aga inimestele ja koduloomadele;

3) ei või kahjulikud olla puidule ega vähendada puidu mehaanilist tugevust, võivad olla kas neutraalsed või nõrgalt leelised;

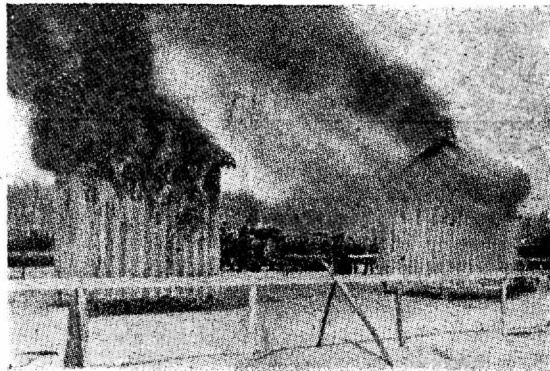
4) ei või metalle korrodeerivad (näiteks roostet tekitavad) olla;

5) ei või olla hügrokoopilised, s. o. õhust niiskust enesesse sisseimevad;

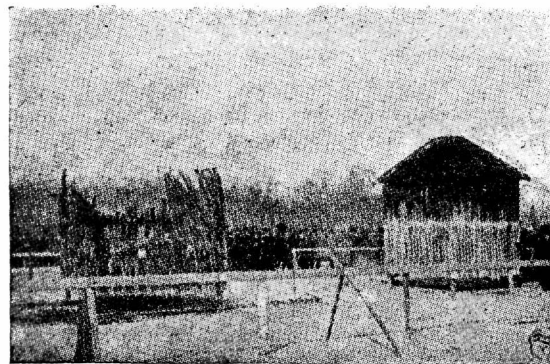
6) peavad olema hinnalt kättesaadavad ja võimalikult kodumaa saadused.

Võõpainete kohta maksab nõue, et võõpained peavad hästi liituma puidukiuga ega ei või ka lahti tulla ilmastiku mõjul.

Tulekaitse immutusained. Kõrgele eespoolloetletud nõudeile ühiseid vastavaid aineid ei ole olemas. Kuid on olemas soolad, mis suurel määral vastavad enamikule neist nõudeist. Kuid mitme soola segamise abil on võimalik koostada enamvähem ka kõigile neile nõudeile vastavaid segusid.

Joon. 1. De Keggeli järgi, põletamiskatse põlemise ajal, kusjuures temperatuur tõusis 1350°-ni

Joon. 2. Sama katse pärast 2-tunnilist põlemist

Tulekaitsele mõju järele hinnates, mida annab teatav konstantne kaaluosa immutussoola, näiteks 120 grammi ühele ruutmeetrile puidu pinnale, võib paigutada neid soolad tulekaitsele mõju alanevas järjekorras järgmiselt:

1) liitiumkloriid $\text{LiCl} \cdot 1\text{H}_2\text{O}$, 2) ammooniumfosfaat $(\text{NH}_4)_2\text{HPO}_4$, 3) ammooniumbromiid NH_4Br , 4) naatriumatsetaat $\text{NaCH}_2\text{COO} \cdot 3\text{H}_2\text{O}$, 5) magneesiumkloriid $\text{MgCl}_2 \cdot 6\text{H}_2\text{O}$, 6) tsinkkloriid ZnCl_2 , 7) ammooniumsulfaat $(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$, 8) ammooniumjodiid NH_4J , 9) alumiiniumsulfaat $\text{Al}_2(\text{SO}_4)_3 \cdot 18\text{H}_2\text{O}$, 10) magneesiumsulfaat $\text{MgSO}_4 \cdot 7\text{H}_2\text{O}$.

Peale nende on võimalik kasutada tulekaitse immutusaineina veel järgmisi soolad:

1) ammooniumboraat $(\text{NH}_4)_2\text{B}_4\text{O}_7 \cdot 4\text{H}_2\text{O}$, 2) liitiumboraat $\text{Li}_2\text{B}_4\text{O}_7$, 3) naatriumboraat $\text{Na}_2\text{B}_4\text{O}_7 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$, 4) kaaliumboraat $\text{K}_2\text{B}_4\text{O}_7 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$, 5) tsinkboraat ZnB_4O_7 , 6) liitiumsulfaat $\text{Li}_2\text{SO}_4 \cdot 1\text{H}_2\text{O}$, 7) tinaatsetaat $\text{Pb}(\text{CH}_3\text{COO})_2 \cdot 3\text{H}_2\text{O}$, 8) tsinkatsetaat $\text{Zn}(\text{CH}_3\text{COO})_2 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$, 9) alumiiniumatsetaat $\text{Al}(\text{CH}_3\text{COO})_3$, 10) keedusool NaCl , 11) naatriumsulfaat $\text{Na}_2\text{SO}_4 \cdot 10\text{H}_2\text{O}$, 12) kaaliumsulfaat K_2SO_4 , 13) kaaliumkloriid KCl , 14) vesiklaas Na_2SiO_3 ja K_2SiO_3 .

Peale nende on tuld-tõkestav mõju järgmistel sooladel, mida ei või soovitada põhjusel, et need vähendavad puidu mehaanilist tugevust leelise reaktsiooni tõttu:

1) potas $\text{K}_2\text{CO}_3 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$, 2) kaaliumfosfaat K_3PO_4 , 3) liitiumfosfaat Li_2HPO_4 , 4) naatriumfosfaat $\text{Na}_3\text{PO}_4 \cdot 1\text{H}_2\text{O}$, 5) hapu naatriumfosfaat $\text{Na}_2\text{HPO}_4 \cdot 12\text{H}_2\text{O}$, 6) pesusooda $\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot 10\text{H}_2\text{O}$, 7) söögisooda NaHCO_3 , 8) kaaliumkarbonat KHCO_3 , 9) liitiumkarbonat Li_2CO_3 .

Ka kaltsiumkloriid ($\text{CaCl}_2 \cdot 6\text{H}_2\text{O}$) on tuld-tõkestav ja ühtlasi odav aine, kuid immutamiseks ei saa seda soovitada põhjusel, et on liiga hügrokoopiline.

Peale nende on tuld-tõkestav mõju veel ammooniumkloriidil (NH_4Cl) ja ammooniumatsetaadil ($\text{NH}_4\text{CH}_2\text{COO}$), kuid suure auravuse tõttu ei ole ratsionaalne kasutada.

Vesiklaasil (Na_2SiO_3 või K_2SiO_3) puhtal kujul ei ole eriti silmapaistvat tuld-tõkestavat mõju, aga ta omab tähtsust seepärast, et tema abil on võimalik teisi tulekaitse soolad veekindlaks teha. Vesiklaas on müügil 40–50% vesilahuse kujul. See evib ka veel tähelepanudav omaduse, et peale vee täielikku auramist see ei lahustu enam vees. Kuid aastate kestel see siiski rikneb ilmastiku mõjul. Vesiklaasiga ei või katta immutust, mis sisaldab ammooniumisoolasid.

Mitmed neist immutusaineist evivad ainult teoreetilist tähtsust, sest kõrge hinna tõttu neid ei saa kasutada laiemas ulatuses.

1934. aastal olid tulekaitse immutussoolade Saksamaal järgmised suurmüügihinnad Saksa riigimarkades per 1 kg:

magneesiumsulfaat $\text{MgSO}_4 \cdot 7\text{H}_2\text{O}$ 0,11, ammooniumsulfaat $(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$ 0,16, alumiiniumsulfaat $\text{Al}_2(\text{SO}_4)_3 \cdot 18\text{H}_2\text{O}$ 0,25, ammooniumfosfaat $(\text{NH}_4)_2\text{HPO}_4$ 0,33, naatriumatsetaat $\text{NaCH}_2\text{COO} \cdot 3\text{H}_2\text{O}$ 0,38, magneesiumkloriid $\text{MgCl}_2 \cdot 6\text{H}_2\text{O}$ 0,50, potas $\text{K}_2\text{CO}_3 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ 0,75, tsinkkloriid ZnCl_2 0,75, ammooniumbromiid NH_4Br 3.—, kaaliumfosfaat K_3PO_4 3,20, liitiumkloriid $\text{LiCl} \cdot 1\text{H}_2\text{O}$ 15.—, ammooniumjodiid NH_4J 35.—.

Praegu ei valmistata ühtegi neist aineist kodumaal. Alles pärast kavetatava superfosfaaditööstuse väljaehitamist avaneb võimalus seal toodetava väävelhappe abil ka kodumaa tooraineist valmistada mõnda tulekaitse immutussoola, eelkõige alumiiniumsulfaati.

Enamasti on ratsionaalne kasutada tulekaitse immutussoolasid mitte puhtate ainetena, vaid koostada neist segu, põhimõttel, et saavutada ühtlasj puidu kõdunemiskindlust ja immutussoolade veekindlust. Mõnel juhtumil on kasulik seda saavutada mitmekordse immutamise, näiteks immutatades puitu esmalt magneesiumkloriidiga ja seejärel ammoniumfosfaadiga. Tekib magneesiumammooniumfosfaat, mis on vees lahustamatu aine.

Immutusainet puidus veekindlaks teha on võimalik ka kolloidsete ainetega katmise abil, näiteks vesiklaasiga või õlivärviga värvimisel. Kuid seda võib teha ainult pärast immutusaine korraldiku kuivamist.

Et teha puitkonstruktsioone kahjutules tulekindlaks 15 minuti jooksul, tuleb immutamiseks tarvitada vähemalt 100—200 grammi kuiva tulekaitse immutussoola iga ruutmeetri puidu pinnale.

Tulekaitse immutussoolade kasutamine on väga lihtne: valmistatakse sobiva koondisega vesilahus ja määratakse pintsliga puidu pinnale. Puit kui pooriline aine imeb lahuse enesesse lühikese aja jooksul, seejärel on võimalik teist ja kolmat korda katmine, et vähemalt 120 grammi immutusainet (kuivainet) sisse viia iga ruutmeetri puidu pinnale. Väiksemaid esemeid on võimalik leotamise abil imutada. Kui tahetakse immutusainet sügavale puitu viia, siis tarvitatakse vaakuumi ja surve menetlust.

Immutuslahust võib puidusse kergemini sisse imutada, kui lisandada lahusele ammoniaagi (NH_3) vesilahust.

Meie praeguse majandusliku ja tööstusliku olukorra juures tulekaitse immutussoolad kodumaal ei saa kasutamisele tulla laiemas ulatuses kõrge hinna, välismaa päritolu ja mittekättesaadavuse tõttu. Pealegi tuleb meenutada, et enamik immutussoolasid on metalle korrodeerivad.

Tulekaitse võõpained osutuvad meie oludes mitmeti palju sobivamateks kasutada kui immutusained, eriti odava hinna poolest ja asjaolu tõttu, et võõpaineiks võib kasutada kodumaa saadusi.

Võõpaine tuld-tõkestav mõju oleneb peamiselt võõba kihi paksusest. Nii osutub harilik krohv väga heaks tulekaitse võõpaineiks. Teatavate anorgaaniliste ainete kattekiht kaitseb puitu tule vastu teataval määral. On tähele pandud, et isegi harilik rootsi värv on takistanud pilbaskatuse süttimist naabruses põleva hoone sädemeist, kuna kaugemal asuv ja vähem tule mõju all olnud majakatus, mis rootsi värviga oli katmata, süttis põlema. Sellest võib järeldada, et kui läheb korda leida vastav ilmastikukindel võõpaine, siis võib saavutada seda, et pilbaskatused ei sütti lendavaist sädemeist. Tuld-tõkestavate omaduste kõrval on siin nõue, et võõpaine peab olema hästi liituv puiduga, evima teatavat elastsust, olema päikese-, vee- ja kõdunemiskindel.

Lihtsam on lahendus katusetarindite võõpamisel, sest seal pole vaja elastsust, päikese- ega veekindlust. Niisugustes kohtades kõlbavad ka tsemendi-kaltsiumkloriidi ja tsemendi-liimi segud.

Ohukuiva puidu katmine puhta tsemendivee seguga ei ole otstarbekohane, sest pärast segu kuivamist tsement ei liitu puiduga, seda võib maha pühkida. Umbes sama tulemus on puhta lubjaveega puidu katmisel. Savi lisamine tsemendile või lubjale ei paranda olukorda. Pööningu tarindite katmisel nende ainetega saavutatakse tolma- pööning, kus perenaised ei taha pesu kuivatada, ja seejuures puidu tulekindlust on liiga vähe tõstetud. Teatavate lisandite abil on siiski võimalik neid segusid puidule hästi nakkavaks ja mittetol-

mavaks teha. Selliste lisanditega tsementvõõba koostised on järgmised, ühe ruutmeetri võõpamise pinna kohta:

1) 900 grammi tsementi, 45 grammi kaltsiumkloriidi ($\text{CaCl}_2 \cdot 6\text{H}_2\text{O}$), 0,4 liitrit vett; või 2) 900 grammi tsementi, 45 grammi tiseriliimi, 0,4 liitrit vett.

Enne tsemendi segamist tuleb vastav aine (kas kaltsiumkloriid või tiseriliim) vees lahustada, ja ainult seejärel tsementi juurde segada. Parema kolloidsuse saavutamiseks on soovitatav segu enne katmist seista lasta 6—8 tundi. Neid võõpaineid võib kasutada ainult vihma eest kaitstud kohtadel, nagu pööninguil, veskites jne. Tuld-tõkestavus on rahuldav. Mis puutub kaltsiumkloriidisse, antud juhtumil selle kahjulik hügrokooplikkus ei pääse mõjule, sest kaltsiumkloriid ühineb keemiliseit tsemendiga.

Lubjavõõpa on võimalik puidule hästi nakkavaks teha kaseiini lisandamisega. Selleks leotatakse teatav kaaluosa kaseiini vees pehmeks mõne tunni jooksul ja seejärel segatakse lubjapiimaga. Ühe tunni segamise järel on segu katmiseks valmis. 8 tunni kestel peab segu ära tarvitama; hiljem segu hübüb ja muutub kasutamiskõlbmatuks. Soojendamine ei ole suvisel ajal vajalik. Tuleb silmas pidada, et soojendamine üle 50° võib kahjulikult mõjuda.

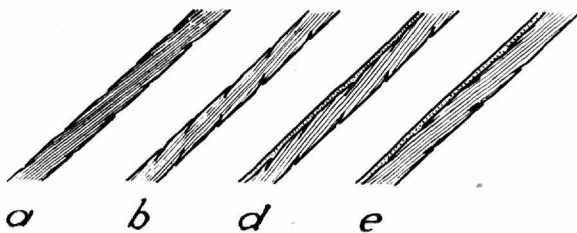
Lubjavõõba koostis kaaluvahekorras on järgmine: 90% kustutatud lupja, 10% kaseiini, vett vajaduse järele.

Kui soovitakse ilmastikukindlat võõpaine, näiteks katuste ja välisseinte jaoks, siis lisada linaõli või värnitsat 10% kuivainest ja osa lupja asendada falunipunasega. Viimane või mõni teine mineraalvärv võib asendada lupja kuni 65%, nimelt kuni koosseisuni: 25% kustutatud lupja, 10% kaseiini ja 65% mineraalvärvi.

Saamaväärtusliku võõrreldes eelviimasega, lubjavõõba võib saada, kui kooritud piimas teha lubjasegu vee lisamiseta, kusjuures tuleb silmas pidada, et lubi peab kvaliteedilt olema korralik ja kustutatud, segu tuleb hästi segada ja see muutub tarvitamiseks kõlvuliseks alles ühe tunni möödumisel, kuid 8 tunni kestel tuleb segu ära tarvitada. Maa olukorras on see segu sobiv nii odavuselt kui ka toorainete kättesaadavuselt.

Samuti võib kooritud piimalahusega saada ilmastikukindla võõpaine, kui lisada linaõli või värnitsat 0,3 kg iga kümne liitri kooritud piima kohta ja osa lupja asendada falunipunasega; kusjuures viimane võib lupja asendada kuni 65% kuivainest.

Laastkatuseile annab sobiv võõpaine peale tulekaitse veel ea pikendamise, kusjuures võõpaine

Joon. 3. a) Õieti katusele asetatud laast. b) Valesti asetatud laast. d) Valesti asetatud, kuid kattevõõbaga kaitstud laast. e) Õieti asetatud ja kattevõõbaga kaitstud laast.

Väljavõte ülikooli auhinnatööst teemale

„Sõrmejoonestiku näidiste jaotus eestlastel”

Arvamusi sõrmejoonestiku tekkimisest ja ülesandeist.

Sõrmenäsanäidiste liigid kujunevad välja õige varakult. Prantslased Locard, Iwert ja Varigny väitsid, et sõrmejoonestik omandab oma väljakujunenud ilme alles kuuendal lootekuul. Ent Blachko ja Heindli hilisemad katsed mikrofotogrammide kaasabil tõendasid, et nii näärmekui ka papillaarjoonestik valmib juba neljanda ja viienda lootekuu vahemikus. Viimati mainitud autorite uuringute tulemusena on kogu epidermis kolmanda lootekuu lõpus veel täiesti sile. Alles neljanda fötaalkuu algul

kaitseb kõdunemise eest. Nagu joonisel nr. 3 näha, võib katusealaast olla valesiti asetatud katusele. Väikese vihma ja õiste kastete puhul koguneb katusealaastu piludesse vett, mis kiirendab kõdunemist. Kui katuse on võõbatud, siis on need pilud võõpaineaga täidetud ja vesi ei saa neisse tungida, mistõttu kõdunemine on pikaldasem ja katuse iga pikem.

Katuste tulekaitsevõõpamine omandab laiemat ulatust, kui veendutakse võõpamise tuld-tõkestava mõjus ja kui tulekindlustusseltsid alandavad tulekindlustuse preemiat võõbatud pilbas- ja laastkatustega majadel. Neil on mõtet seda alandada, kui need tõeliselt vähem põlevad.

Kui palju on üle riigi pilbas- ja laastkatusega hooneid, selle kohta ei ole andmeid, sest vanade majade kohta ei peeta statistikat. On teada vaid 1938. aastal juurdeehitatud elumajade kohta linnades ja alevikes, missugusest materjalist katused on tehtud, Teedeministeeriumi Ehitusosakonna andmeil:

	Linnades	Alevikes
kivikatused	43 maja	15 maja
plekk-katused	397 „	64 „
pappkatused	34 „	„
sindel- ja laastkatused	107 „	163 „
kokku	581 maja	242 maja

Vanade majadega kokku on üle riigi linnades 39335 elumaja.

Tulekaitse seisukohalt sobiva rootsi värvi koostise, kaseiinalusel ratsionaalse koostisega lubja-võõpaine ja põlevkivisaaduste alusel võõpaine te sobivate koostiste uurimine tootab tuua huvitavaid tulemusi.

Lõppeks olgu tähendatud, et põõningute ja katuste tulekaitse võõpamine on võimalik ainult siis, kui välisõhu temperatuur püsib pidevalt üle 0° C.

tekivad sõrmejoonestiku esimesed alged ja nimelt sõrme lõpplülid välisel äärtel. Neis kohtades saavutavad need näärmekoonekeste alged võrdlemisi valminud kuju, kuna samaaegselt ei näita käe keskosa veel üldse näärmeteega nahaliistukeste algeidki. Kollmanni arvates tekib see nahaliistude kogu nii käe volaarsel kui ka jala plantaarsel pinnal üheaegselt (Heindli j.). Sõrmeotste väliseilt äärtelt arenenud nahaliistukesed asetuvad tihedalt üksteise kõrvale ja „libistuvad“ vastavatest kohtadest arengu kestel aegamööda kesk- ning põhilülidelle ja sealt alles käe ja jala sellekohaseile pindadele. Arengu vältel tekkinud uued nahaliistukesed ei tungi eeltekkivate vahele, vaid asetuvad lademete taoliselt järjest esimeste taha.

Nagu selgub eespoolmainitud, ei teki sõrmejoonestik tsentrifugaalselt ega tsentripetaalselt vastavatel kohtadel, nagu see toimub lainetega kivi vetteviskamisel, vaid nende sõrmejooniste tekkimist võiks võrrelda ennem fotograafilise plaadi ilmutamisega. Nagu valgustatud plaat ühe ääre ilmutajasse kastmisel omandab teatava pildilise kujutise ning ei muuda seda, vaid läheb selgemaks ja saab kontrastsema ilme, nii ka sõrmejoonestik. Iga inimene omandab juba emaülas temale ainulaadse papillaarjoonte kuju, mis ei muutu ka ekstrauteriinses elus (Heindli j.).

Mis puutub üksikute papillaarmustrite tüüpide väljakujunemisse, siis selle kohta leidub literatuuris vaid üksteisele vastukäivaid hüpoteese. Nii arvavad ühed, et vastavate tüüpide väljakujunemises etendab suurt osa pärilikkuse küsimus. Teiste arvates peab erilist tähelepanu pöörama loodet ümbritseva rõhu variatsioonetele, nii et esialgu tuleks vastava probleemi arutamine edasi lükata.

Meil on teada vastavate sõrmejoonestiku näidiste tekkimise viis. Nüüd kerkib küsimus: mis otstarve on neil roidelise reljeefiga mustreil, s. t. mis funktsiooni taotlevad need sõrmejoonestiku-näidised? Selle küsimusega on võrdlemisi palju tegeldud ning vaieldud. Praegu on selle kohta kaks erinevat teooriat: üks, nn. „me-

haaniline teooria", mida pooldab Wipple, väidab, et sõrmejoonestiku-näidised toetavad oma roidelise kuju ja näsakeste rohkuse tõttu haaramisliigutusi. Nad on seatud selles suunas, mis takistab libahatumist. Nii näiteks mõira-ahvil (Brüllaffe) ei esine säärased nahaliistud mitte üksnes jässete volaar- ja plantaarpindadel, vaid ka tema haaramisliigutusi toetava saba seesmisel pinnal leidub hästi tajutavaid joooni, mis oma kujult meenutavad käe näsajooniseid. See laseb oletada, et nendes keha kohtades, mida tarvitatakse haaramiseks, ronimiseks ja kinnihoidmiseks, teatud liuglemiskaitse seadis välja kujuneb nahaliistude näol.

Teise teooria järgi kujutavad papillaarjooned kompimisorganeid. Selle kasuks räägivad Schlaginhaufeni ja Fére katsed. Nad leidsid, et kahe sirklitsa piste on vähemtunduv korral, kui otste sidumisjoon jookseb nahaliistuga pikuti, enamtunduv aga siis, kui ta sellega risti jookseb. Selle oletuse järgi on tundlikkus just sõrmeotstel eriti välja kujunenud, tänu sellele, et nahaliistud on neis kohtades eriti tugevasti kõverdunud ning loogeldunud. Seega on neis kohtades kompimise maksimaalne tundlikkus (Heindli j.).

Sõrmejoonestiku patoloogilisi vorme.

Papillaarjoonekesed suurenevad elu vältel. Täiskasvanud inimesel on vastavad nahaliistukesed 2½ korda suuremad kui vastsündinul. F a r g e o t tegi kindlaks, et 5 mm pikkune põikjoon katab vastsündinul 15—18, 2-aastaselt 13, 12-aastaselt 12 ja 20-aastaselt 9—10 papillaarjoonekest. Naistel on vastavate joonekestest laius kui ka arv vähem kui meestel. K o l l m a n n tõestas, et ebanormaalselt väikesel inimesil, kääbusil, on papillaarjoonekesed mitte ainult kitsamad, vaid ka vähema joonte arvuga.

Teatavad patoloogilised mõjud võivad papillaarjoonekestest arvu, teatava mõõduühiku suhtes, kas suurendada või vähendada. Nii kirjeldab H e c h t (Heindli j.) kaht juhtumit, kus esinevad eespoolnimetatud nähted: Teataval isikul esines aasta vanuselt tserebraalne lastehalvatus, mille tagajärjel atrofeerus tema parema käe muskulatuur ja tekkis ühtlasi erinevusi ka haige ja terve käe sõrmejoonestikus. Papillaarjoonekestest lugemise tagajärjed osutusid siin järgmisiks:

	Parem käsi (haige):	Vasak käsi:
Lõppfaalanks	10 mm kohta	25 joont
Kesk-	"	18 "
Põhi-	"	18 "

Nagu näha, esineb haigel käel rohkem joonekesi vastava mõõduühiku suhtes, ka on seetõttu nende reljeef peenem.

Teine juhtum: hiiglakasvulisel naisisikul, kelle kasv 209,3 sm (kingades), saadi papillaarjoonekestest lugemisel järgmised tulemused:

	Parem käsi:	Vasak käsi:
Lõppfaalanks	10 mm kohta	16 joont
Kesk-	"	16 "
Põhi-	"	14 "

Siit näeme, et joonte arv on tunduvalt vähem kui normaalselt (n o r m. 9—10 j o o n t 5 m m). Tuleb silmas pidada, et need andmed ei seisa vastamisi papillaarjoonekestest muutusetuse printsiibiga, need vaid näitavad, et teatavad patoloogilised häired — atroofia ja hüpertroofia — papillaarjoonte hulka, või näidist kui tervikut, teatava mõõduühiku suhtes ühel juhtumil suurendab, teisel vähendab.

Vaadates nüüd teiste patoloogiliste muutuste toimet sõrmejoonestiku-näidistele, näeme, et kergemad vigastused ei mõjuta vastavate näidiste reljeefi. Kui näiteks põletuse tagajärjel tuleb sõrmeotste nahk maha, siis tekib teatava aja vältel uus, millel on kõigis üksikasjus sama näidise kuju nagu eelmiselgi. L o c a r d ja W i t k o w s k i tegid sellekohaseid eksperimente, olles vaheldumisi katsealuseiks. Nad põletasid sõrmeotsi keevas vees, õlis ja metallsulatistes. Põlenud kohtadele tekkis nn. „pellicule phlyctenulaire“, põletisvillike, mis näitas samu peensusi kui normaalnegi sõrmenäsajoonis (Heindli j.). Ka pärast surma jääb sõrmejoonestik, senikaua kuni nahk ei hävi, muutumatuks. Nii näiteks uppunuil, kelledel võib kauaegse ligunemise tagajärjel käte nahka ära tõmmata kui kinnast ning sellest siis sõrmejoonestiku-näidiste jäljed võtta, — ka neil on veel küllalt selgelt tajutavad üksikud näsajoonikesed. Ka on katseliselt kindlaks tehtud, et palsameerimine ei mõjuta sõrmejoonestikku, ja et paremini säilinud muumiatel on veel praegugi võimalik määrata sõrmejoonestiku-näidiste tüüpe.

Kuid raskemad patoloogilised häired kutsuvad märgatavaid muudatusi esile. Nii R i b e i r o, kes uuris 200 pidalitõbist, neist kuusteistkümme igas haigusejärgus, leidis, et 80% uuritud isikuist omasid sõrmejoonestikus tunduval deformatsioone. Selle haiguse eespoolmainitud komplikatsioonid on arusaadavad; ometi esines täiesti uus nähe, et haigeil, kelledel ei leidunud keha muudel kohtadel ühtki selle haiguse tunnusmärki, ilmnesid juba võrdlemisi rasked muutused sõrmenäsandistes. Pidalitõbiseil esinevad sageli valged armitaolised jooned, mis transversaalselt lõikavad näsakeste ridu ja millede varal võiks määrata selle haiguse eeldiagnoosi.

Ka on üksikuil juhtumil tähele pandud äärmiselt kõverdunud sõrmenäsajoonikesi, mis algul paistavad armidena, kuid, korrapärase esi-

Mõningaid juhendeid

esmasabiks

„Õnnetus ei hüüa tulles“ ütleb vanasõna, ja seepärast peab iga inimene püüdma vältida õnnetusi nii kodus kui ka väljaspool.

Kui aga vaatamata kõigile ettevaatusabinõudele õnnetus kedagi on tabanud, siis peaks igaüks oskama ka kiiret esmasabi anda. Selleks, et anda esmasabi, tuleb õppida hädavajaliku esmasabi andmist. Esmasabiandmist õpetatakse meil juba koolides ja esmasabikursusil, samuti võib seda ise õppida vastavaist käsiraamatuid. Et aga kõigil pole võimalust esmasabikursusele minna ega vastavaid raamatuid osta, siis olgu toodud siinkohal mõningaid juhendeid, kuidas toimida ühel või teisel puhul. Kuid siinjuures olgu alla kriipsutatud, et esmasabiandja peab teadlik olema sellest, kuidas tuleb esmasabi õieti anda, sest valesti antud esmasabi võib saada saatuslikuks kannatanule.

nemise tõttu kõigil sõrmedel, tunduvad siiski patoloogiliste häiretena. Säärasteil juhtumel ilmnevad kõigil kümnel sõrmel olevad näidised keerdnäidiste kujulistena ning iseloomustuvad üksikute joonekeste katkendilise viiruna. A b e l i a v a t e s o n e e s u g u s t e h ä i r e t e p õ h j u s t a j a i k s i s e m e s i s e d r õ h u m u u t u s e d s õ r m e j o o n e s t i k u - n ä i d i s e i d m o o d u s t a v a i s k o e o s i s e i s. N i m e l t t e k i b i n i m e s e l o o t e l 2,5- j a 5,5- k u i s e l t s õ r m e j o o n e s t i k k u m o o d u s t a v a i s k o e o s i s e i s ü h e l v õ i t e i s e l p õ h j u s e l s e e s m i s e r õ h u s u u r e n e m i n e, m i l l e t a g a j ä r j e l v a s t a v s õ r m e o s a o m a a l g j o o n i s e k a o t a b, m u u t u d e s „k e e r d n ä i d i s e t a o l i s e k s“.

Samataolised häired ilmnevad paralleelselt ka varbail ja käe volaarsel kui ka jala plantaarsel pinnal. Harilikult kaasuvad säärase abnormustega isikuil veel teised kehalsed kui ka vaimsed häired.

Raskeid sõrmenäsanäidiste deformatsioone kutsuvad esile ka „meleda“-haigus, mida mainivad Rojas, Nerio ja R. Obiglio kui hüperkeratoosi ja hüperhidroosi ühist mõju sõrmejoonestikule.

Nagu nägime, avalduvad mõningad patoloogilised muutused küllaltki selgelt sõrmenäsanäsanäidist. Siiani ei pööratud sõrmejoonestiku muutustele kui teatava haiguse eelsümptomile kuigi suurt tähelepanu, viimasel ajal teostatakse sel alal põhjalikke uuringuid.

Kuidas abistada haavatut?

Haava sõrmedega mitte puudutada. Haava ümbrus esiteks puhastada (benssiini, alkoholi või 3% vesinikuühilhapendiga), siis joodiga määrada (suuremasse haava jooti mitte valada), steriilne marli või puhas linane lapp (näit. taskurätt, mis kuuma triikrauaga mõlemalt poolt enne tarvitamist üle triigitud) haavale asetada, selle peale kiht ligniini või haavavatti, siis kinni köita. Seejärel kohe ambulantsi või arsti juurde saata. Vähemaid haavu ja kriimustusi võib enne kinnisidumist joodiga määrada.

Mida teha verejooksu puhul tuiksoonest?

Tuiksoonest tulev veri on helepunane ja pritsib haavast välja iga südamelöögiga. Et inimest mitte verest tühjaks lasta voolata, tuleb tuiksoon ülaltpoolt haava, s. o. haava ja südame vahelt, elastse sidemega tugevasti kinni siduda (näit. kummivooliku, taskuräti või mõne muu sarnase esemega, mitte aga pakkimisnõoriga!). Siduda tuleb käetuiksoont õlavarre pealt ja jala tuiksoont reie pealt, pigistades enne sidumist tuiksoont sõrmedega vastu luud kinni. Õppi-ge tundma, kus läbistavad inimkeha suuremad tuiksooned ja millisel kohal oleks võimalik neid verejooksu puhul sulgeda. Seda peab teadma iga esmasabiandja! Veri suletud, siduge haav kinni ja transportige vigasaanu kiirelt arsti juurde.

Mida teha luumurrete puhul?

Luumurded on kinnised ja lahtised. Kinniseks luumurreks nimetatakse sarnast luumurret, kus luu on murdunud, kuid luu ümber olevad lihased ja nahk on terved. Lahtiseks luumurreks nimetatakse luumurret, kus murdunud teravad luutsad on lihaseist ja nahast läbi tunginud ning tekitanud haava.

Kinnise luumurre juures tuleb murdunud koht (käsi või jalg) lahasse panna. Seks tuleb murdunud käsi või jalg asetada ettevaatlikult tugede vahele nii, et ta murdunud kohast ei saaks liikuda. Tugedeks või lahaseks võib kasutada vineeritükki, peergu, paksu pappi, jalutuskeppi, vihmavarju jne. Enne lahassepanekut tuleb murdunud koht vatiga ümberringi ära polsterdada, sest murdunud kohale paljalt seotud lahased pigistavad haiget kohta ja tekitavad

kannatanule valu, mida aga ei tohi teha. Pärast lahassepanekut tuleb kannatanu kiirelt haiglasse transportida.

Lahtise luumurde juures tuleb esmasabiandjal järgmiselt toimida: kui on tuiksoon purustatud, siis kõigepealt verejooks tuiksoonest sulgeda, seejärel haav steriilselt siduda ja alles siis murdunud koht lahasse panna ning kannatanu tingimata haiglasse saata, sest kodusele ravile ei tohi jätta sarnast vigastatut, sest siin võib tekkida veremürgitus, mis ohustab vigasaa- nu elu.

Mida teha põletishaavadega?

Põletishaavad võivad tekkida tule, kuuma vee või auru, kuuma rasva, tulise raua, elektrilöövide jne. läbi. Seepärast tuleb ülalmainitud ainete käsitamisel äärmiselt ettevaatlik olla, sest palju kergem on õnnetusi vältida, kui nende tagajärgede all kannatada ja neid ravida.

Eriti hoiatada tuleb lastevanemaid, et nad hoiaksid oma väeteid lapsi tule ja põletishaavu tekitavate ainete eest. Tuletikk pole laste mänguasi ja küttekollete esine ning pliidiümbrus pole laste mängukoht.

Seda kõike aga unustatakse, ja tihti loeme ajalehist, et siin on lapsed tikkudega mängides talu maha põletanud, ise tulehaavu saades, ja seal on neil jälle küdeva pliidi- või ahjusuu ees seisest riided põlema süttinud, mis lastele on tekitanud kohutavaid tulehaavu kehale. Või jälle kuskil on laps kukkunud pliidilt mahavõetud kuuma veega või supiga täidetud patta ja oma keha üleni ära põletanud. Mis ütleb vanemate süda, kelle lapsega nende eneste hooletuse läbi selline õnnetus on juhtunud? Seda võib iga lapsevanem ise aru saada, ja see kohutav silmapilk ei unune ialgi. Seepärast, lugupeetavad lastevanemad, olge äärmiselt ettevaatlikud ja hoidke oma lapsi tule eest!

Kui aga õnnetus on juhtunud ja keegi põletishaavu on saanud, siis peab igas perekonnas koduapteegis olema saadaval põletishaavasalvi või nn. lubja linimenti, mida igast apteegist võib vabalt osta. Selle põletishaavasalviga (õigemini vedelikuga, sest ta on vedel) tuleb võida põlenud kohad, neid õrnalt katta mitmekordse marliga või linase lapiga, mida tihti tuleb niisutada ülalnimetatud ainega ja siis õrnalt kinni kōita. Häda korral võib põlenud kohale määrada ka boorvaseliini, aloe lehemahla või mõnda muud pehmendavat salvi või vedelikku. Põletishaavad teevad kannatanule palju valu ja hakkavad tihti mädanema, seepärast on tarvilik pärast esmasabiandmist arsti poole pöörduda, muidu võivad põletishaavad halvaks minna ja halvemal juhul võib tekkida isegi veremürgitus.

Raskemal juhtumel tuleb põletishaavu saanud isik kiirelt saata haiglasse.

Mida teha söövituste puhul seebikivilahusega või kangemõjuliste hapetega?

Seebikivi ja kangemõjulised happed on väga kardetavad ained, kui nendega oskamatult ümber käiakse või neid aineid asetatakse lastele kättesaadavasse kohta.

Mõlemad võivad tekitada raskelt-paranevaid sööbehaavu keha välispinnale ja kogemata sissevõetuna tekitada elukardetavaid vigastusi seedeelundis, mis raskemal juhtumil isegi surma võib tuua. Seepärast tuleb nende ainetega äärmiselt ettevaatlikult talitada ja neid laste eest kindlasse kohta luku taha panna.

Seebikivi on kange leeline aine, mis sööbib kõikjal elava koe, seda tursutades ning libedaks ja sinakas-halliks massiks muutes, mis hiljem läheb mädanema.

Vastumürgina tuleb esmasabi korras kiirelt tarvitada mõnda lahjendatud hapet, nagu äädika- või sidrunihapet, umbes 3—5% vesilahusena, s. o. äädikahappe juures umbes sarnases kanguses, nagu meie seda süldisöömisel tarvitame. Seda äädikahappe 3—5% vesilahust võib tarvitada kompressideks kange leelise (näit. seebikivi) sööbitud kehaosadele, mis enne seda veega üle valati, või jälle lonkshaaval sisse võtta, pärast piima või vee alla joomist, kui on leelise sööbitud suu ja teised seedeelundid. Viimasel puhul tuleb kannatanu tingimata haiglasse saata.

Kangete hapete mõjul muutub nahk ja limanahk pruunikaks ja tõmbub korpa, tekitades nii välisnahale kui ka limanahkadele raskeid sööbehaavu.

Vastumürgiks kangete hapetega mürgitusile ja söövitustele oleks kiires esmasabikorras söögisooda või põletatud magneesia vesilahus: 1 suure kuhjaga teelusika täis teeklaasi veele. Seedeelundite vigastuste puhul enne puhast vett anda, siis söögisooda või põletatud magneesia vett peale juua. Välisnaha söövitusel tuleb neist lahustest nahale komresse teha. Pärast esmasabiandmist kannatanu kiirelt haiglasse transportida.

Mida teha sõjagaaside või keemiliste ründeainete mürgituste puhul?

Sellele küsimusele ei saa vastata lühidalt, sest küsimus vajab pikemat seletust ning põhjalikke juhendeid. Põhjalikult käsitatakse seda küsimust kodanliku õhukaitse tasuta kursusil, missuguseid korraldatakse meil kõikjal üle riigi. Käesolevas kirjutises ei ole võimalik selle küsimuse juures pikemalt peatuda. Oleks väga soovitatav, et igast perekonnast vähemalt üks perekonnaliige oleks teadlik sõjagaaside toimest inimorganismile ja esmasabiandmisest sel puhul.

Mida teha vingumürgituse puhul?

Ving on salalik ja väga mürgine gaas, mis harilikult siis tekib, kui ahju- või pliidiisiber liiga vara suletakse, enne kui kõik tukid veel pole ära põlenud. Vingumürgituse võib saada ka sütega köetavast triikrauast, teemasinast ja isegi automootorist, kui auto on vana ja bensii- ni põlemisel tekkiv gaas, mis sisaldab kuni 5% vingut, tungib kas juhi- või sõitjateruumi. Ka valgustusgaas võib tekitada vingumürgituse.

Vingumürgituse tunnused on järgmised: raskustunne peas, kohin kõrvus, peavalu, südamekloppimine, oksetunne, üldine väsimus ja nõrkus kehas, nägu kahvatu, nõrk pulss, uimane olek, magada tahtmine ja lõppeks meelemärkuse kaotamine.

Esmasabi: Vingumürgitatu kohe välja kanda värske õhu kätte, avada nõõrivad kehakatted, teha kunstlikku hingamist, lastes võimaluse korral ka hapnikku sisse hingata, meelemärkuseteta olekus inimesele ei tohi mingit arstimist sisse anda. Arst kiirelt kohale kutsuda.

Pärast elluäratamist peaks vingumürgitatu veel mõneks ajaks arsti valve alla jääma.

Palju oleks veel rääkida esmasabist, kuid käesoleva ajakirja veerud ei võimalda seda, mispärast olgu need lühikesed juhendid ergutuseks, et õpitaks esmasabi andma, mida vajame igapäevases elus nii oma perekonnas kui ka ametikohuste täitmisel. Õppida saab seda vastavil kursusel. Vanade kreeklaste ütlus on ka tänapäeval maksev: „inimene, õpi ennast tundma!“

A. LAUR

Ülevaade Kohtuliku Ekspertiisi Instituudi tegevusest 1939. a.

Viimaseil aastail on Kohtuliku Ekspertiisi Instituudi tegevus tugevasti paisunud ja mitmekesistunud. Kui 1938. a. ekspertiiside arv tõusis 790, siis möödunud aastal oli see arv juba 890. Sellest tööst umbes kaks kolmandikku toimetati kohtuasutiste ja umbes üks kolmandik politseiasutiste ülesandel. Esitatud küsimused lahendati suurelt osalt instituudi oma jõudude ja abinõude varal. Oli ka juhtumeid, kus instituudi koosseisus vastava ala asjatundjat ei leidunud ja tuli kasutada Kohtute seadustikus instituudile antud õigust kutsuda ekspertiisimisest osa võtma asjatundja väljastpoolt.

Alade järgi jagunesid ekspertiisid järgmiselt: dokumentide võltsimiste selgitamisi . . . 718 anonüümkirjade kirjutajate kindlakstegemisi 26 masinkirjade identifitseerimisi . . . 7

näpjalgede identifitseerimisi 6 muude (raimimis-, lõikamis-, puufimis-) jälgede selgitamisi 5 tindi ja tindijoonte uurimisi 22 kirjaümbrike avamiste kindlakstegemisi . . . 13 väärtmärkide (rahade, markide) ekspertiise 14 laskeriistade ekspertiise 1 kohtukeemilisi (siseelundite, mürkide, vereplekkide, tundmatute ainete) analüüse . 47 kõrvaldatud (jalgratastelt, püstolitelt) numbrite selgitamisi 5 tulikahjude ekspertiise 5 mitmesuguseid (tehnilisi, botaanilisi, zooloogilisi jne.) uurimusi 21 Harukordselt rohkesti tuli aruandeaastal teelda vekslivõltsimiste selgitamisega. Ekspertiisiks esitatud vekslite koguarv oli 614, ümmarguselt 170 000 krooni väärtuses.

Riigiteenijate haiguskindlustusest

Asutis on tekkinud kahtlusi selle kohta, kas riigiteenijad, kes saavad haiguse ajal teenistustasu edasi Riigiteenijate tasude seaduse § 24 alusel, on õigustatud saama teenistuskohuste täitmisest mittetingitud haiguste puhul teenistustasu edasi täiel määral ainult kahe esimese haiguskuu jooksul kalendriaastas või igal juhul kahe esimese haiguskuu jooksul, sõltumata kalendriaastast. Nii näiteks, kas isik, kes on olnud haige 5. jaanuarist kuni 5. märtsini ja saanud selle aja jooksul teenistustasu täiel määral, omab teiskordselt haigestudes 15. märtsil samal

aastal õiguse teenistustasu saada täiel määral või ainult $\frac{2}{3}$ teenistustasu suurus. Selle kohta seletab Sotsiaalminister oma ringkirjaga 9. jaanuarist k. a. nr. 4522 H7 järgmist:

Riigiteenijate, -töölise ja õppejõudude haiguskindlustuse seaduse § 29 teises lõikes (RT 1937, 41, 366) on kitsendus, mis määrab, et haigusraha makstakse täiel määral kahe esimese haiguskuu jooksul ainult üks kord kalendriaasta kestel. Sama § 29 esimese lõike kohaselt ei maksta riigiteenijatele haigusraha Riigiteenijate, -töölise ja õppejõudude haiguskind-

lustuse seaduse alusel, vaid neil on haiguse ajal õigus teenistustasu edasi saada Riigiteenijate tasude seaduse § 24 alusel. Viimases seaduses üldtähendatud kitsendust ei ole ette nähtud.

Neil asjaoludel peab Sotsiaalministeerium tarvilikuks ühtlase korra loomise mõttes asutis ja ettevõttele selgitada, et Riigiteenijate tasude seaduse järgi tasusaajad ei kuulu Riigiteenijate, -töölise ja õppejõudude haiguskindlustuse seaduse § 29 teises lõikes ettenähtud kitsenduse alla, sest kitsendus on otseselt ette nähtud ainult nende isikute kohta, kellel ei ole haiguse ajal tasu edasisaamise õigust muude seaduste alusel. Analoogiliselt tuleb talitada ka õppejõudude tasude seaduse alusel tasusaajate suhtes.

Küsimusse võiks veel tulla, kas Riigiteenijate tasude seaduse § 24 p. 2 ettenähtud haiguskuu

all tuleb mõista järjest kuu aega kestvat haigust või võib selleks arvata kaasa üksikuid tööpäevadega vahelduvaid haiguspäevi, mille kolmkümmend päeva moodustavad ühe haiguskuu. Arvestades asjaolu, et Riigiteenijate tasude seaduse järgi makstakse haiguse korral teenistusvanuse tasu, tuleb järeldada, et selle seaduse kohaldamisel haiguskuu all saab mõista ikkagi ainult katkestamatut kuud, mille vältel haigus kestis, ning seega tuleb täie teenistustasu asemel maksta $\frac{2}{3}$ teenistustasust ainult neile Riigiteenijate tasude seaduse alusel tasu saavatele haigetele riigiteenijatele ja avalikkude õppeasutiste ning õigustega erakoolide õppejõududele, kes on haigus^e tõttu puudunud teenistuskohuste täitmiselt järgemööda üle kahe kuu.

E. T.

Politseis tarvitusel olevaist kviitungiraamatuid

Juba varemaltki on olnud „Politseilehe“ veergudel juttu politseis tarvitusel olevaist kviitungiraamatuid. Neist on räägitud palju kordi ka ametnike omavahelisel koosolekuil; on leitud, et tarvitusel olev kviit.-raamat ei vasta ajanõudeile. Kõigepealt kviitungi täitmine on aegaviitev, sest konts ja kviitung tuleb täita eraldi, ning teiseks, kviitung oma formaadilt on nigel.

Astusin politseiteenistusse 1920. a. ja juba siis olid tarvitusel samasugused kviit.-raamatud, ainult selle vahega, et paber on vahepeal muutunud paremaks. Olen kuulnud juhtivaid politseiametnikke seletama, et Politseitalitusel olevat laos palju seesuguseid kv.-raamatuid ja vana tagavara tulevat ära kasutada. Seda tuleb muidugi arvestada, kuid uute tellimisel tuleks küll kviit.-raamat mõnevõrra muuta. Soovitav kviitungiraamatu formaat oleks selline, nagu see on tarvitusel vallavalitsustel. Selle kviitungi täitmine on märksa hõlpsam: söepaberi läbi on võimalik täita kaks kviitungit korraga, s. o. konts

ja kviitung, ja vastavad maksunimetused on trükitud ning vastuvõetud summade lahtrid olemas. Kehtiva korralduse kohaselt tuleb praegu käibel olevad kviitungid kirjutada tindiga, mis on tülikas eriti siis, kui maksuvõlg võetakse maksnikult vastu kohal, kus pole võimalik tinti kasutada, näit. teel või mujal vabas looduses, mis on tihti korduv nähe eriti maal. Söepaberi läbi kirjutamisel ei teki lahkuminekuid kviitungikontsu ja väljaantava kviit. tekstis, kuna see praeguste kviitungite juures on võimalik. Ka leiavad siis kviit.-konts ja väljaantav kviitung üheaegselt täitmist, nagu seda nõuab maksev kord. Tean juhtumit, kus Riigikontrolli ametnikul tuli selle kohta konstaabli asjaajamise revideerimisakti kanda, sest konstaablil juhtus Riigikontrolli ametniku tulekul mitu kviit.-kontsu täitmata olema. Sellest selgub, et kviitungi väljaandja võib kviit.-kontsu täita ka hiljem ja selle tagajärjel võib kviit.-kontsu tekst olla lahkuminev kviitungi omast.

O. L.

O. Lepp

PESU- JA PUDUKAUPLUK
TALLINN, VALLI TN. 4

VALIK RIKKALIK

Mina töotan ja vannun...

Olles asetatud küsimuse ette, jagada muljeid sellest, kuidas politsei annab kohtulaua ees tunnistust, püüan seda teha 18 aasta kestel saadud kogemuste ning tähelepanekute varal ajakirjanikuna ning advokaadina.

On raske meenutada üksikjuhtumeid. See on ka asjata, täiesti otstarbetu, ning tooks enesega kaasa asjaolude kirjelduse. Seegi ei aita, sest tuleb arvustada tunnistajat antud juhtumi seisukohalt. Asjapärane on küsimuse juurde asuda üldisest seisukohast.

Juba algul pean tähendama, et politseiametnike tunnistused kohtulikul asjaarutamisel on leidnud üldist tunnustust kohtunike, poolte kui ka kuulajaskonna seisukohalt. Seda tänu sellele, et politseipere on aasta-aastalt pidevalt sammu- nud tõusuteed ega kujunda enesest enam Vabariigi algaastate koosseise. Arvesse ei tule siin personaalne koosseis, vaid kogemuste koosseis. Nii palju on muutunud, kindlakujulisemaks ja kogemusrikkamaks kujunenud.

Inimene võib-olla jääb selleks, mis ta on, kuid elukogemused õpetavad teda paljuski. Eriti väljenduses ja käitumises. Mida rohkem kodanik- konda kasvab teadmine, et politseinik ei ole võimkäsitaja rahva vastu, vaid rahva huvides teot- seja, rahva hulgast võrsunud mitmekesiste kor- ranõuete nõudja ja aitaja, seda suuremaks muutub usaldus politsei vastu. Et siin sümpaatia on vastastikune, on enesestmõistetav.

Vabariigi algpäevil ja algaastail ei olnud see nii, sest oldi kinni veel veneaegses hinnangus ja arusaamises. Selle tagajärg: politsei tunnistust kohtulikul juurdlusel võeti kodanike poolt vastu nende tunnetega. Oldi üldiselt arvamusel, mü- dugi lihtrahva hulgas, müide — selle hulgas, kel- lega politseil kõige rohkem on tegemist ja kelle asjus politseil tuleb kõige rohkem tunnistust on- da, et üks politsei tunnistaja ikkagi selle kasuks, kellele ta sümpatiseerib.

Ilma et seda tarvis oleks ümber lükata, oli vaaade iseenesest väär. See väärvaaade sai toi- dust veel kohtulikul asjaarutamisel. Kui asju ajasid pooled ilma advokaatideta, siis oli märga- ta, kuidas see pool, kes arvab, et politsei tema vastu ei ole küllalt sõbralik, esitas küsimusi, mis ilmselt olid määratud „kiusamiseks“. Neid väljendati ka vastavas toonis ja mõnikord isegi vastavalt saatva teoga. Politsei asetati nagu ühele poolele. Need politseiametnikud-tunnista- jad, kelledel ei olnud kogemusi kohtutunnistajai- na, lasksid endid tihti peale sellest kiislikust olu-

korrast kaasa kiskuda ja loomuliku tulemasena väljendusi nii, nagu see provotseerijale oli ka- sulik — ärritada tunnistajat, et ka kohtul oleks selge, „kuhu poole tunnistaja kaldub“.

Kõrvalseisjal on raske ütelda, kuivõrd iga politseiametnik on saanud väljaõpet kohtuliku tunnistuse andmiseks üldväljaõppe seisukohalt. Kuid peab küll arvama, et siin praksis ise on annud palju näpunüiteid. Aastaid juba ei mäle- ta enam kuulnud olevat kiisliku joone arenda- mist. Linnades on see sootuks kadunud. Maal näib veel seda olevat, kuigi väiksemal määral. Maa seisukohalt on see ka seletatav, sest seal on politseiametnik see, keda eraelus tuntakse juhti- vate seltskonnategelaste ridades. Loomulikult arenevad siis ka sõprusuhted ühe ja teise ring- konnaga. Maaelust aga teame, et nüisugusel kor- ral, kui mõni teisega rohkem sõbrustab kui te- maga, siis loetakse seda nagu „vaenuliseks joo- neks“. Selle tulemusena on siis mõnikordki puu- dutatud küsimust, kas ongi soovitatav politseiamet- niku osavõtt maaseltskonna elu tegevusest. Õnneks on pooldavad seisukohad peale jäänud ja seega on võimalus antud ka politseiametnikule kaasa elada ja kaasa aidata kohapealse elu arengule. Seejuures ei vähene ametiülesannete täitmise- ga kaasaskäiv erapooletus, vaid see süveneb veelgi, sest selle säilitamisel saadud tunnustas on suu- rem kui kõrvalseisev, ametikohta täitev korra- valvur ja seadusesilm.

Muidugi on siin väga palju ametnikust enesest. Väike väärtus ja mitmeaastane töö on viljatult kokku varisenud. Ainus kohtupro- tsess, mida päev hiljem teab kogu vald, võib amet- niku üles tõsta või langetada. Mitte hetkekski unustada! Valju erapooletus tunnistuse andmisel ka kõnetoonis ja ülesastumises.

Eriti raskeks kujunevad ametnike tunnistu- sed, milledega kohus tahab teada saada külas vu- litsevaid kombeid, naabrite omavahelisi suht- lemisi ja üksikisikute kui ka perekondlike hinnanguid. Kogemused on näidanud, et siin tõesti on tegemist väga raske tunnistusega. Kuid tuleb jälle tähele panna, et siin avaldatagu seda, mida oma kogemuste varal omandatud ja tähele pandud. Teiste arvamuste edasiandmisega olda- gu tagasihoidlik ja lisatagu ilmtingimata juurde, et see on teiste arvamus. On kirjeldus tõesti suure oskusega ja asjalikkusega üle antud, siis ei saa ka pooled midagi ette heita ja need, kes seisavad kõrval, hoolitsevad ise juba selle eest, et lugupidamine tõuseks. See on maa ja tema

hingeeelu! Seda peab tundma ja arvestama. Seepärast ei ole kerge neil ametnikel, kes kasvanud linnas ja ametikohuseid peavad täitma maal. Paljugi tuleb kogeda ja õppida.

*

Kohtulaua ees on kerge vahet teha kriminaal- ja välispolitsei ametnike vahel. Mitte seepärast, et esimesed peaaegu eranditult ei kannu vormi ja teised seda eranditult kannavad. Vahe seisneb tunnistuse andmise viisis. Kriminaalametnik võib oma tunnistuse anda voolavalt ja kõike mäletavalt, just nagu oleks sündmus eile olnud. On ka arusaadav, sest kriminaalpolitsei ametnikul on tunnistuste andmisel suurem praksis. Pealeselle on ta asja enne läbi mõelnud ja asjakäigu meelde tuletanud. Kolmandaks, ta on sellega, milles tal tunnistus tuleb anda, juurdluse korraldamisel pikemat aega tegelnud ja asjaolusid kirja pannud. Ühe sõnaga, terviklikult on temal asjaga tegelda tulnud ja seepärast võib ta seda ka kirjeldada. Teised politseiametnikud, kes annavad tunnistusi, teavad asjakäigust ainult teatavaid lüüsid. Järelikult ei saa ta anda pikemaid seletusi, vaid peab ära kuulama kohtu ja poolte küsimused. Muidugi teevad targasti need politseiametnikud, kes enne kohtuliku tunnistuse andmist kohtukutse saamisel asjakäigu uuesti meelde tuletavad. See kiirendab kohtuliku juurdluse käiku, kuid jätab nii pooltele kui ka pealtkuulajatele tunde, et siin on tegemist politsei tunnistajaga.

Tavaliselt on nii, et harilik kodanik tunnistajana, kui ta ei kuulu haritlaste kilda, oma tunnistuse andmisel pool osa sellest kõneleb, mida kohtule ega pooltele ei ole tarvis. Politseitunnistus erinebki sellepärast teistest.

Ühtlasi paistab, et need politseiametnikud, kellel palju kordi on tulnud tunnistajana esineda, teavad, kuidas väljenduda. Teised on tagasihoidlikud ja lasevad oma tundeil kaasa kõnelda. Ei ole tarvis! Ka kõige suurema süüdlase puhul tuleb alal hoida äärmist erapooletust ja väärilikkust. Süüdistavaid motiive otsivad pooled ja kohus ise. Iseasi on ametliku süüdistajaga, kelles kehtab üksikkohtuniku juures prokurör ja kannatanu.

*

Politseiametnike käitumine kohtus on äärmiselt väärikas. Juba palju aastaid tagasi vabaneeti liig sõjaväelisest esinemisest. Sõjaväeline esinemine ei ole halb, kuid see seab iseseisva tunnistaja mulje tekkimist. Praegu esinetakse viisaka seisuga ja korrektse käitumisega, vastandiks kümmekond aastat tagasi noorte kaudu levinud kandade kokkulöömise ja „just nii“ avaldatud väljendite asemel.

Kohtuliku asjaarutamise juures on tarvilik tunda kohtunikku asjaarutamise seisukohast. Üldkohtuis ei dikteeri kohtunikud sekretärile, vaid nad kannavad tunnistajate väljendused ise protokollile. Jaoskonnakohtuis praktiseeritakse tunnistajate väljenduste protokollimist mitmeti. Nii kuulavad mõned kohtunikud tunnistaja seletuse algusest lõpuni ära ja hakkavad siis seda uuesti küsimuste varal kordama ja formuleerima sekretärile. Teised algavad kohe küsimustega ja formuleerivad ise või lasevad sekretäril seda formuleerida. On hea, kui tuntakse kohtuniku küsimusviise, sest siis saab juba asjaarutamise algul tunnistust anda nii, nagu see tarvilik tunnistuse protokollimiseks. Sellega võidetakse palju aega ja protokoll tuleb täpsem.

*

Omal ajal oli kohtualuste hulgas palju nurnat selle üle, nagu ei oleks politseilise juurdluse protokoll nii sõnastatud, nagu tunnistus on antud. Seda väidet tõendati väga tihti ja agaralt eriti nende poolt, kellel politsei ja kohtuga oli rohkesti kokkupuuteid, kuid kaebusi toodi ette ka teiste poolt. Tänapäeval kuulub seesuguseid süüdistusi harva, ehk olgu siis, kui „tuntud isikud“ ennast päästa tahavad vahepealse järelemõtlemise tulemusena.

Siin ei ole vististi küll tegemist ametkonna vilumatusena, veel vähem tahtlikkusega, vaid põhjusi tuleb otsida teisalt, nimelt sellest, et kohtulikul asjaarutusel, mitmesuguseid asjaolusid arvestades, taheti teisiti väljendada. Saadavat diferentsi ei tahetud enese peale võtta, vaid juurdlust korraldava ametnikule veeretada. Tol ajal pöörasid suurt tähelepanu politseilisele juurdlusele nii pooled kui ka kohus. Nüüd on selles osas aastatega tekkinud muudatus ja arvestatakse kohtus väljendatud avaldusi. Uue kriminaalseadustiku elastsus karistuse määrades on teinud kohtu ja terve asjaajamise elulühedaseks ja inimlikuks.

Muidugi on kasvanud ka politseiaparaadi vilumus, mis ilmneb selles, et politseilise juurdluse materjalid on üldiselt hästi formuleeritud: sisu välja tõstetud, ülekuulamise protokoll lühike, konkreetne.

*

Need ülaltoodud märkmed-tähelepanekud on sündinud subjektiivsete muljete najal, edasiantuna objektiivselt. Politseile kohtuliku tunnistajana ei peaks olema midagi ette heita.

See mehelik, julge ja selgehäälne — „Mina töotan ja vannun...“ tagab erapooletust kodanike omavahelises tülides kui ka üldises korras ja korralduses.

Kriminaalpolitsei

REGISTRATUUR

Kui otsida mingisugust võrdlust kriminaalpolitsei registratuuri võrdlemiseks mõne teise asutisega, siis ei leia ühtki paremat, kui on sõjaväes side ja tsiviilelus telefonikeskjaam. Niisamuti ei ole kujuteldav sõjavägi sideta, kui telefonitarvitajate omavaheline ühenduse pidamine keskjaamata ja politsei korralik orienteerumine süütegelses elemendis kriminaalpolitsei registratuurita.

Iga oma tööst huvitatud politseinik peab seisma alalises ühenduses kriminaalpolitsei registratuuriga. See ühendus peab teostuma kriminaalpolitsei registratuuri süütegelse elemendi kohta teadete saatmises ja tarbekorral sealt nende hankimises. Seega on kriminaalpolitsei registratuur paigaks, kuhu kogutakse andmeid süütegelse elemendi kohta ja kust neid jälle võib hankida.

Vaadeldes meie kriminaalpolitsei registratuuri arengu ajaloolist käiku, näeme, et see ulatub tagasi 1908. aastasse, millal asutati siin esimene kriminaalpolitsei. Algul olid kriminaalpolitsei registratuurile esitatavad nõuded äärmiselt väikesed ja need piirdusid vaid süütegijate registreerimisega, s.t. pildistamisega ja vastava antropomeetria kaardi koostamisega, mille leidusid ka näpujäljed. Ametkond oli seevõrd ette valmistamata, et harilik päevapiltnik täitis fotograafi ülesandeid. 1910. aastast alates sai meie kriminaalpolitsei juba nn. kutselisi registratuuriametnikke, kes said vastava ettevalmistuse Peterburis korraldatud kursusel.

Võrrelnud kursusel jagatud teadmisi toleaeegsete registratuuride teadusliku taseme ja tööviisiga Lääne-Euroopas, näeme, et meie tolle aja lektorid omasid prantsuse registratuuri hariduse ja loomulikult andsid ka seda edasi. Nii algas kriminaalpolitsei registratuur oma arengut meil prantsuse eeskujul ja vastavalt sellele põhjenes ka antropomeetriaal.

Kaasaegsete jutustuse järgi on Tartu kriminaalpolitsei registratuur oma intensiivsemat arengut korrapäraselt alanud ja arenenud paar aastat korralikult. Siis on lahkunud vastava ettevalmistusega isik registratuurist ja ta asendaja on vaadanud tööle ükskõikseks, mille tagajärjel registratuuri areng pidurdus ja algas koguni tagasimineku. Revolutsiooni algpäevil oli isegi juhtum, kus niigi vilets aparatuur on olnud pandimajas selleks, et registratuuriametnik saaks raha oma äriliste operatsioonide toimetamiseks.

Okupatsiooniaeg ei toonud registratuuri arengusse paremust. Tolleaegsed võimuhed tõid küll uue voolu, prantsuse registratuuri eeskujul asemele saksa oma, kuid vastavate kvalifitseeritud ametnike puudusel üteldi, et siin ei tarvitse tööd teha, piisab vaid ütlusest, et kõik on tehtud. Kaasaegse jutustuse järgi olevat tol ajal registratuur täiesti laostunud.

Nii läks kriminaalpolitsei registratuur neis kohtades, kus ta oli olemas, meie omariikluse algpäevil organiseeritavaale kriminaalpolitseile üle täiesti laostunud. Kriminaalpolitsei korrastamisega tuli alata ka registratuuri korrastamist otsast peale. See organiseerimistöö on meie omariikluse ajal tei-

nud küllaltki suure arengu ja oma üldorganisatsioon on meie kriminaalpolitsei registratuur vaid vähe veel Lääne-Euroopa kriminaalpolitseide registratuuridest järel.

Osaliselt eeltoodud ajaloolisest arengust, aga veel enam varasemasse nõudeisse süvenemisel selgub, et kriminaalpolitsei registratuurile püstitatud nõuded on aja jooksul muutunud tundmatuseeni. Kui varem kriminaalpolitsei registratuurilt nõuti ainult süütegijate registreerimist ja seejärel hakati nõudma ka isiku kindlakstegemist, siis nüüd on need nõuded enesestmõistetavad. Lisaks nendele nõutakse kaasaja kriminaalpolitsei registratuurilt paljude kriminaaltehniliste küsimuste lahendamist. Need nõuded ei ole sugugi liialdatud, sest kellelt nõuda siis nende küsimuste lahendamist, kui mitte sellelt, kes süüteoga (täpsemalt süüteo paigaga) vahetult kokku puutub. Sellest nõudest tingituna nõuavad Lääne-Euroopa riigid oma kriminaalpolitsei registratuuri ametnikelt suurel arvul toepaigal käimist.

Eeltoodud nõuete rahuldamiseks jaguneb kaasaja modernsetes registratuurides tegevus järgmississe osisse:

- 1) süütegijate registreerimine ja
- 2) süütegude registreerimine.

Need osad jagunevad omakorda vastavalt olude nõudele allosse ja seda peamiselt oma ülesande hõlpsamaks täitmiseks.

Mis puutub süütegijate registreerimisse, siis see jaguneb eeskätt kahte ossa, milledest üks moodustab süütegijate registreerimise toimitud süütegude järgi ja teine teatava süütegija kõigi tunnuste registreerimise.

Süütegijate registreerimisel toimitud süütegude järgi saadud andmed tuleb kasutada eeskätt sama süütegija uuel ülekuulamisel, et osata paremini temale läheneda ja sellega ühtlasi temalt paremini taotleda tõtt. Teiseks saab neid teateid teatava määrani kasutada ka retsiidivi määramisel.

Isiku kindlakstegemisel omandab peamise tähtsuse süütegija registreerimine tema tunnuste järgi. Siin tuleb eeskätt kasutamisele võtta näpujäljed, siis isiku erilised tunnused jne. Sageli jäävad need andmed puudulikeks, sest vahest tuleb ka mittelsüütegija kindlaks teha, ja pealegi ei ole kõik süütegijad registreeritud nende tunnuste järgi. Nii on korduvalt tulnud kasutada isiku kindlakstegemisel neid andmeid, mis on saadud süütegija registreerimisel toimitud süüteo järgi. Neid andmeid ei tule kasutada mitte ainult nende isikute kindlakstegemisel, kes on registreeritud, vaid ka teiste kindlakstegemisel.

Isikute registreerimisel nende tunnuste järgi valmistatakse neist enamail juhtumeil päevapilt. Need päevapildid valmistatakse selleks teaduslikult püstitatud kindlate reeglite kohaselt. Ka sellisel valmistatud päevapilt omab isiku kindlakstegemisel väga suure tähtsuse. Nii tuli kord massimõrvar kindlaks teha juba enne Maailmasõda erapäevapiltniku poolt valmistatud päevapildi järgi, sest sel-

lel päevapildil tundsid tunnistajad süüdlase ära, aga kindlakstegemise ajal esines ta hoopis teise nimega ning oli ka välimuselt tundmatu seni muutunud.

Nii näeme eeltoodust, et isiku kindlakstegemisel tulevad kasutamisele kõik kriminaalpolitsei registraatuuri leiduvad andmed registreeritud isikute kohta.

Kolmanda tähtsa registraatuuri ülesande moodustab otsitavate isikute kohta täpsemate andmete muretsemine. Selle ülesande all tuleb eeskätt mõista andmeid selle kohta, kas teatav isik on veel otsitav või on tema otsimine juba lõpetatud, ja teiseks, otsitavate samasuse määramine, s. o. kahtluse korral kindlaks teha, kas vastav isik on otsitav või ei ole. Lõppeks kuulub siia veel kriminaalpolitsei registraatuuri mõnesugusel põhjusel registreeritud ja nüüd otsitavate elukoha selgitamine vähemalt oma tegevuspiirkonna ulatuses.

Viimasel ajal kriminaaltehnikute-teadlaste poolt püstitatud tähtsaima kriminaalpolitsei registraatuuri ülesande moodustab toimitud süütegude registreerimine süüteopaigalt resp. süüteobjektilt saadud andmete varal. Seesuguse registreerimisena on meil tarviliselt üleriigiliseks informatsiooniks teated erilise teoviisiga süütegudest ja tsentraliseeritud informatsioonina valerahalevitajate kartoteek. Neist esimese idee ja praktiline kasutamine on süütegude jälitamiseks parem, sest siin on registreerimine läbi viidud objektiivsete tunnuste järgi ja sellega annab ülevaate süüteoliikide järgi.

Süütegude registreerimine süüteopaigalt resp. süüteobjektilt saadud andmete järgi ei tohi kunagi olla ainult registreerimine, vaid ta peab ühtlasi olema ka saadud objektiivse materjali põhjal teostatud süüte kriitika ja selle varal selgitamine, kas avaldatud süütegu tegelikult on ka aset leidnud. Selleks annab praktiline elu väga kujukaid näiteid, milledest siinkohal olgu mainitud mõned reljeefsemad:

1. Pärnu kriminaalpolitseile avaldati, et on süüdatud kauplus. Süütamiseks on süüdlane avanud kaupluse aknaluugid, purustanud aknaruudud, tunginud sel teel kauplusse ja süüdanud kaupluse seest. Luukide avamise kohta on kannatanu seletanud, et süütegija on aknaluukide ees olevat raudkangi hoidvat polti keeranud seni, kuni poldi otsas olev kiil on välja kukkunud. Vaatlusel on selgunud, et kiil on asunud tõesti antud seletusele vastavas kohas. Katsetusel on selgunud, et polt on asunud seevõrd seinale ligi, et kiilu poldi otsa asetamiseks on poldi keeramine võimatuks osutunud. Sellele asjale vastavalt kannatanu lähelepanu juhtimise järele on ta õigeks võtnud, et on ise oma kaupluse süüdanud kindlustussumma kättesaamiseks.

2. Tartumaal avaldati kohalikule konstaablile, et on tapetud inimene veskipaisust, mis ühtlasi moodustas ka maantesisilla, allaviskamisega. Konstaabel oli lasknud koolnu kohalt ära viia ja seepärast võis kriminaalpolitsei opereerida vaid näidatud koolnu asendiga juurdluse edaspidisel toimetamisel; vaatluse oli toimetanud konstaabel. Esialgse vaatluse andmeil ja arsti-asjatundja arvamusel võis tegu olla vaid tapmisega. Kahtlust äratas vaid koolnu mütsi asukoht ja tapismotiiv. Omakend oletasid tapmist vihavaenust, juurdlus aga ei tõendanud seda, samuti puudus ka rõõvimise motiiv. Täiendav vaatlus ja süüteopaiga pildistus ning selle abil toimitud täpsem uurimine viis asjatundjad arvamusel, et siin oli vaid tegu õnnetusjuhtumiga — kukkumisega. Päevapildid ja täiendavad mõttmised selgitasid ühtlasi ka kõik seni lahenda-

mata küsimused ning sellega kõrvaldasid viimased kahtlused.

Eeltoodud näidete varal peaks küllaldaselt selge olema, missuguse tähtsuse evib teopaik süüte selgitamisel. Teisest küljest selgub, missuguse tähtsuse evib teopaiga pildistus. Need andmed võivad aga kasulikud olla ainult siis, kui need kogutakse objektiivselt ja asjatundlikult.

Süütegude jälitamisel ei oma tähtsust mitte ükski teopaigal valitsev olukord, vaid ka iga esialgu tähtsusetuna paistev ese ning jälg. Ka selle kohta annab elu väga kujukaid näiteid, milledest toon siinkohal mõned:

1. Tartus toimetati aastate eest rida murdvargusi, kuid nende toimetajad ei õnnestunud esialgu tabada. Lõppeks toimetati järjekordne murdvargus ühte restorani akna purustamisega. Aknaklaasil leidisid küllaldaselt selged näpjaljendid. Ootamata vaatluse lõppu, toimetati jäljendid kriminaalpolitsei registraatuuri, kus neid kiiruse saavutamiseks otse klaasilt võrreldi kahtlusaluse omiga. Näpjaljendid ühtsused ja peagi olid ametnikud kahtlusaluse juures läbiotsimist toimetamas, mis süü tõenduse olemasolul oli õige põhjalik. Läbiotsimine korteris leiduva kraami hulgas ei annud tulemusi, aga ahjuaukudest ja kõrvalruumide põrandate alt toodi sellisel määral asitõendeid esile, et läbiotsitav võttis terve seeria vargusi omaks.

Teopaigal sageli nii tähtsusetu näivad andmed võivad evida ainsa pidepunkti kahtlusaluse vastutuselevõtuks ja karistamiseks. Teisest küljest juhvad need kriminaalpolitsei registraatuuri tähtsusele süütegude jälitamisel, eriti just neil juhtumel, kus tarviik on kiire teotsemine. Kolmandaks juhvad need andmed meie lähelepanu sellele, et alati peab olema aega ja kannatust teopaiga põhjalikuks uurimiseks. Väga kujuka näitena selleks meenub mulle üks juhtum, kus teopaigal arvati olevat küllaldaselt selge kahtlusaluse süü ja seepärast toimiti vaatlus liiga pealiskaudne. Tõepoolest asus ka esimese astme kohus samal seisukohal ja karistaski süüalust. Asi läks seejärel protsessiks. Kaebealune oleks lõppeks siiski süüdi jäänud, kui mitte üks endine kriminaalametnik asjasse ei oleks seganud. Toodi ette valetunnistajad ja kohtukoda pidi lõppeks langetama õigeksmõistva otsuse.

Omaette peatüki moodustab asjatundjale võrdlusmaterjali muretsemine. See ülesanne esialgselt näib kuuluvat juurdlust toimetavale ametnikule ja peab tähendama, et sellega on enamasti ka toime tulnud. Vaadeldes aga tänapäeval asjatundjale esitatavate küsimuste rohkust ühelt poolt ja teiselt poolt sellega seoses oleva võrdlusmaterjali muretsemist, siis selgub, et vähemalt igas kriminaalpolitseis peab leiduma isik, kes oleks suuteline kohal lahendama selle küsimuse ka raskemal juhtumil.

Üldine nõue on eriti kirjaliku võrdlusmaterjali muretsemisel, et kahtlusaluselt tuleb võtta käekirja proov. Viimasel ajal hakatakse teadlaste hulgas kalduma nõudele, et sellele lisaks peab katsuma bankida kahtlusaluse käekirju sellest ajast, millal on koostatud inkrimineeritav, s. o. võltsitud või üldse kahtlane dokument. Kogutud võrdlusmaterjalist sõltub ka asjatundja otsus. Käsitades asjatundja otsust puhtteoreetiliselt, peaks see igasuguse materjali juures olema ühtlane, kuid teisest küljest näitab praktiline elu, et meil puuduvad seesugused ideaalsed asjatundjad.

Mis puutub võrdlusmaterjali kogumise tähtsusse, siis selleski osas pakub meile tegelik elu võrnatult palju näiteid, milledest mainin vaid mõned:

1. Mõne aja eest ilmus apteekidesse rida narkootiliste ainete retsepte, mis ligemal uurimisel osutusid võltsituiks. Võltsretseptide valmistamises lau-

ges kahtlus teatavale narkootiliste ainete tarvitalale. Ülekuulamisel ta ennast süüdi ei tunnistanud. Käekirjaproovi võtmisel kirjutas ta veerandpoozna suuruse paberi üht külge vähemalt tund aega. Seesuguse kirjutamise juures oli ta kiri korduval käekirjaproovide võtmisel niivõrd stabiilne, et esimesel pilgul keegi ei saanud retseptidel kirjutatud kirja tema kirjutatuks pidada. Pika uurimuse järgi kaldus tolleaegne Ekspertiisi Instituudi juhataja arvamusel, et kirjad on erinevad — kirjas siiski leidus küllaltki ühtivaid tunnuseid. Käsitades kirjutamisviisi proovikirjas tegi asjatundja hoopis väära järelduse ja kohus pidi langetama õigeksmõistva otsuse.

Samasuguste retseptide vool apteekidesse algas uue hooga pärast lühikest vaheaga. Asi läks kriminaalpolitseis juurdlemiseks teise ametniku kätte, kes kasutas ka registratuurist saadud näpunäiteid, ja registratuuriametniku kaasabil toimitud läbiotsimisel saadi käekirjaproove, mis ei jätnud mingit kahtlust selles, et nii viimane võltsretseptide seeria kui ka eelmised olid kirjutatud ühe ja sama kahtlusaluse poolt. Nüüd langetas ka sama asjatundja oma eelmisele otsusele vastukäiva otsuse.

Viimati toodud näide juhib ilmselt meie tähelepanu sellele, et igas kriminaalpolitseis peab lei-

duma isik, kes oleks suuteline vähemalt esialgugi ja lihtsamail juhtumeil otsustama, kas üks või teine asitõend vastab neile nõudeile, mida see asitõend peab rahuldama, s. t. kes suudab otsustada, kas kogutud võrdlusmaterjalist jätkub asjatundjale kindlale ja eksimatule arvamusel tulekuks. Teisest küljest peab sama isik suutma valmistada kaasaja teaduses püstitatud nõudeile vastavaid päevapilte teopaigast. Seesuguste ametnike ettevalmistus ei tohiks meil praeguses olukorras tekitada raskusi. Teisest küljest on vastuvaidlematult selge, et need ametnikud peaksid seisma alalises kontaktis kaasaja selle ala teaduse arenguga, mida võiks väga hästi soodustada nende ametnike järjekindlad koosolekud. Neil koosolekuil võiks korraldada vastavasisulisi referaate ja tegelikult elust võetud näidete käsitamist. Selle kava täitmisel nõuab referaatide ettevalmistus aega ja ka vastavasisulist kirjandust, kuid hea tahtmise juures saab ka sellest üle. Kirjandust saaks kasutada Ekspertiisi Instituudilt ja ka Tartu Ülikoolilt.

Kõik eeltoodu viitab paratamatule spetsialiseerumise vajadusele. Teisest küljest on vaidlematult selge, et seesuguse olukorra saavutamiseks oleme jõudnud suure sammu edasi ja ühtlasi tõstnud oma kriminaalpolitsei kvalifikatsiooni ning soodustanud õigusemõistmist.

„Whoso Sheddeth“

Douglas V. Duff'i järgi

E E S S Õ N A.

Verivaen on tänapäeval sama Palestiina araablaste seas, nagu see oli kunagi Korsikas või Kentukis. „See juhtum“, kirjutab autor, „sündis tol ajal, kui ma teenisin Palestiina politseidiviisi inspektorina pühal maal.“ Tegelaste ning kohtade nimed on muudetud, kuid faktid on õiged. Tal tuli tegemist teha tervelt 18 mõrvajuhtumiga, mis kõik leidsid aset vähem kui ühe aasta kestel ning mis kõik tekkisid verivaenu põhjustena.

Kaks väikest araabia poisikest, kes ajasid kitsekarja koju, lähenesid künka jalale, millel asetses Deir Gassuni külake.

„Hussein!“ ütles Ahmet oma kaaslasel. „Kas sa kuuled küla poolt kostvat kurba ning kaeblikku halisemist? Ma nägin inglise mudiri ja uut Tulkami arsti mööduvat veidi pärast keskpäeva politseinike saatel.“

„Siis peab kindlasti meie külas mõni häire olema!“ vastas Hussein kärvesti. „See peab kindlasti mõni mõrv olema, ega muidu siis mudir ega arst ei siirdunud sinna koos. Vististi vana vihavaen on jälle uuesti lahti puhkenud meie küla inimeste ning Abu Hamdanlaste vahel.“

„Jah, seal on tõesti mõni surmajuhtum aset leidnud,“ jätkas ta erutatult. „Ma kuulen selgesti kaeblikku, halisevat naisterahva häält. Kiirendame sammu!“

Ning ergutades kitsekarja hüüetega, hakkasid neid kiirel sammul ajama mäkke. Jõudnud looklevale teerajale, tormas esimese maja tagant välja keegi naine, kes oli neid seal nähtavasti

oodanud, haaras Hussein oma embusse ning puhkes valjult nutma. „Sa vaene poiss! Sa vaene poiss!“ nuuksus ta. „Suur õnnetus on sind tabanud. Su ema, Um Hussein, suri just vähe aja eest. Sa kuuled ju naiste nuttu, kes leinavad tema surma! Inglise mudir ja arst viibivad praegu ta juures, kuna politseinikud hoiavad valve all kõik küla meeselanikud.“

Seda kuuldes hakkas väike Hussein kiunuma ja ütles:

„Jutusta mulle, Um Rashid, kuidas suri mu ema.“

„Ta oli parajasti tagasi jõudmas Baaka-allikalt ning kandis veekruusi pea peal, kui teda peatasid Fares ja Ibrahim, Heleiman Abu Hamdani pojad, kes tegid talle ettepaneku abiellumiseks Faresiga. Ta keeldus sellega nõustumast ning vastas, et ükski meie küla naine ei abiellu ial ühegi Abu Hamdani küla mehega. Seda kuuldes sai Fares vihaseks ning löi talle pussiga kolm haava kehha. See juhtus hommikul ning alles nüüd, natukese aja eest suri sinu ema haavadesse.“

Enne kui naine sai aega jätkata oma juttu, astus talle hallis mundris Palestiina politseiseersant ligi. „Um Rashid,“ küsis ta, „kas see poiss on surnud naise poeg?“

Saanud jaatava vastuse, tänas ta naist ning pöördus poisi poole: „Nüüd Hussein, tule minuga kaasa; mudir tahab sinuga kõnelda.“

Väike Hussein oli hämmastunud, et seesugune tähtis isik nagu seersant oli pöördunud tema poole, too mees, keda alati asjatult kardeti kui karmi valitsuse esindajat. Politsei külaskäik polnud kunagi mingiks tere- tulnud sündmuseks ning see ootamatu kutse

ilmuda võimsa mudiri palge ette, täitis Hussein hinge suurima hirmuga. Ta ei suutnud ja-gu saada teda haaravast hirmust ning puhkes valjusti nutma. Vanaldane, karmide näojoon-tega seersant pani sõbralikult käe ta õlale.

„Ära nuta, mu poeg!“ ütles ta südamlikult. „Püüa vastata mudiri küsimusile täpselt ning ole päris kindel, et ta maksab su vaese ema sur-ma eest kätte!“

See osutus tõesti heaks mõtteks, ning Hussein kuivatas kärmesti oma pisarad. Nüüd oli ta kõi-giti valmis mudiri aitama tema ema mõrvarite karistamisel. Haaranud seersandi käest kinni, siirdus ta külavanema maja poole. Sinna jõud-nud, lasti teda astuda „divaani“, kus mudir istus juba laua taga.

Araablastest seersant kirjutas ta kõrval laua ääres ning arst, kes oli vahepeal lõpetanud oma ülesande, pikutas mõnusalt pehmete patjade kuh-jal, suitsetades sigaretti. Kaks tüsedat, relvas-tatud politseinikku seisis Faresi ja Ibrahim-i kõrval, keda politseiohvitser kuulas parajasti üle.

Hussein tuppä astumisel saadeti mõlemad valvealused laua juurest ära, kaugele toanurka. Hussein hirm pol.-ohvitseri ees, mis oli vahe-peal juba vaibunud, võttis nüüd uuesti võimust veel suurema hooga, sest nüüd viimaks seisis ta selle kardetud mudiri ees.

See oli siis see terastunud kalgi südamega hirmuvalitseja, kes oli nii karmilt kohelnud vae-seid Shveikeni küla elanikke, kui nad olid pida-nud omavahelist suguharu-võitlust. Nähes, et ohvitser vaatas tema peale, hakkas ta tugevasti värisema. „Tõesti, ta silmad on päris sinised; need on ju päris shaitani (saatana) omad!“ ot-sustas endamisi poisike. Ning hirmunult sirutas ta selja taga oma väikesed sõrmekesed väl-ja, nõiduseks selle hirmsa asja vastu, lootes, et seda ei panda tähele. Politseinik vaatas naera-taval näol talle otsa. Millegi pärast ei paistnud mudir nüüd sugugi nii süngena ega karmina; ta pääkesest pruuniks põlenud nägu polnud sugugi nii hirmuäratav. Lõdisedes kogu kehast, püüdis poisike naeratada. Nüüd hakkas mudir kõne-lema, ehkki ta araabia keel kõlas võõrapärasena Hussein kõrvas, võis ta siiski selgesti aru saada.

„Tule siia ja istu mu põlvele. Nüüd kuula mind hoolega, mu poeg, ära karda mind enam. Jutusta mulle kõik, mis sa tead. Mina tahan juba selle eest hoolt kanda, et kohut õiglaselt mõistetakse. Samuti ei tarvitse sul karta Faresi ega Ibrahim-i või teisi nende suguharu mehi. Kui sa räägid mulle tõtt ja aita mind mõista kohut, tahan ma ütelda kogu külale, et sa oled otsekui mu oma poeg; ning kui keegi julgeb sul-le iganes haiget teha, siis tuleb tal tegemist teha juba minuga. Nüüd jutusta, mida sa tead, ja seersant Adib kirjutab su sõnad üles, millele sa pead alla vajutama oma põidla jäljendi tõen-duseks, et see vastab tõele.“

Nüüd Hussein alustas oma juttu külavanema ja ta abi juuresolekul. Ta teadis kõnelda, et juba kauemat aega oli Fares ihaldanud tema le-sestunud ema ning avaldanud soovi temaga abi-elluda. Kuna ema pole tahtnud sellest midagi kuulda, sest et mees oli kuulunud Abu Hamdani suguharusse ning ta oli tunnud kahtlust, et nad olid süüdi isa surmas. Pealegi oli Fares puru-vaene ega polnud suuteline maksma vallalise neitsi eest vajalikku lunaraha, kuna aga lese eest, kes ei olnud ainult üpris nägus, vaid suutis ka veel teha tugevat põllutööd, poleks tal üldse tulnud midagi maksta. Pealeselle omas ta veel tervelt üheksa „dunamit“ head põllumaad ning

hulga õlipuid, mis langenuksid selle mehe kasu-tusse mitmeks aastaks, kuni väikese Hussein-i täisealiseks saamiseni. Alles kolme päeva eest oli Fares käinud ühes oma vennaga nende pool ning ähvardanud ta ema surmaga juhtumil, kui ta keeldub temaga abiellumast. Faresi ähvar-du-sed olid otse masendavalt mõjunud Hussein-i ema-le, kuid sellest hoolimata oli ta keeldunud täit-mast tema soovi. See oli ka kõik, mida poisike teadis sellest hirmsast loost, välja arvatud vahest see, et eelmisel õhtul ta ema oli olnud äärmiselt närviline ning palunud teda hästi mees-pidada, kui ta jõuab ükskord meheikka, et kui peaks midagi juhtuma Faresi ja Ibrahim-i läbi, siis peaks ta tema eest kätte maksma.

Mudir silitas julgustavalt ta pead. Pärast seda, kui seersant oli ta põidla hõõrunud tindiga, vajutas ta oma sõrmega antud tunnustusele alla. Seda teinud, kästi teda lahkuda majast.

Um Rashid viis ta oma majja. Tund aega hil-jem sängitati ta ema maamulda. Peale vana seersandi ja kolme kordniku lahkusid külast ko-he kõik politseinikud. Mahajäänud neli meest jäid veel külla selleks, et koguda täpsemaid and-meid ning takistada verivaenu puhkemist küla-meeste vahel. Mõlemad vangid, Fares ja Ibrahim, viidi Tulkami.

Möödus kolm päeva enne kui Hussein sai loa uuesti väljuda külast oma kitsekarjaga. Kolm toredat päeva möödusid mõnusas laisklemises. Poisike hakkas juba nautima „täismehel elu“ võ-lusid, mis seisnevad selles, et naised ja lapsed teevad raskema töö, samal ajal kui isandast mees laiskleb mugava õmpuu varjus, rüüabes kohvi ning arutades kohalikke päevaküsimusi. Neljandal hommikul seersant pani poisi enese taha sadulasse ning sõitis Tulkami. Jõudnuud sinna, lasti teda mudiri kabinetti, kus kellade köiin, telefonihelin, relvade tärin, politseinike tervitused ning kogu selle ümbruse seninägematu piinlik puhtus avaldasid poisile sügavat muljet. Politseiohvitser oli üpris iahke väikese Hussein-i vastu ja viis teda heatahtlikku, „valges turbanis“ ja pikas mustas kuues šeiigi ette. Nagu talle pärastpoole teatati, oli see juurdlust korral-da-ja „Qadi“. Ka sellele pidi ta veel kord jutus-tama kogu oma loo, samal ajal kui Fares ja Ibrahim ta läheduses püüdsid teda hirmutada ja eksitada oma süngete nägudega ning purivate pikudega. Pärast seda läks Hussein jälle tagasi mudiri kabinetti, kus teda kostitati maiustustega. Uhtlasi teatati talle, et tal tuleb minna „Poiste kooli“, mis asetses ülal künka veerul ja mille juhatajaks oli pärslane.

„Ära karda, mu poeg!“ ütles mudir. „Ma pean sind saatma kooli, sest midu ma pole kindel, et sa viibid väljaspool ohtu. Halvemal juhul sa võiksid ju veel „hahutada“ juba enne Faresi ja Ibrahim-i kohtuotsuse kuulutamist. Pärast seda, kui neile otsus on mõistetud, katsun ma teha sinu heaks kõik, mis seisab minu võimuses. Nüüd aga mine Jamil Effendiga kaasa ja püüa olla tubli poiss ning pea alati meeles, et sa oled otsekui mu oma poeg.“

Järgnevat nädalail oli Hussein üpris õnnelik. Algul küll kooli distsipliin ning seal valitsev piinlik puhtus nagu veidi häirisid teda. Kuid varsti hakkasid need talle meeldima ning peagi vaibus temas igatsus oma endise külaelu järele.

Sügav kurbustunne, mis oli teda vallanud ema surma puhul, hakkas nagu pikapeale vai-huma, vaatamata sellele, et tuline kättemaksu-iha leegitses endiselt edasi tema südames. Võllas oli küll iseenesest hea asi, kuid parema meelega

oleks ta eelistanud, kui ta ükskord suureks saab, et siis ise isiklikult kätte maksab. Ta lohutis seega, et Fares ja Ibrahim pidid varsti juba rippuma võllas.

Ühel hommikul, kui teda parajasti viidi „se-
rai“ juurde, pidi ta juhuslikult olema pealtvaata-
tajaks sellele, kuidas suur „Qadi el Qadar“ ühes
inglise peakohtuga Jeruusalemast ja tema abilise-
tega, kes rõivastatuina õhu käes lehvivaisse tuli-
punaseisse ning mustadesse kuubedesse ning
ümbristetuina tugevast ratsapolitse'i eskordist,
jõudis peavärava ette, kus neid toredalt tervitas
hiilgav auvalve hobuste kapjade plagina saatel.

Kõik need mehed pidid olema põlatud, usk-
matud, peale ühe, Moslemi kohtuniku, kes pidid
saama Allahi kättemaksu tööriistadeks süüdlaste
kallal.

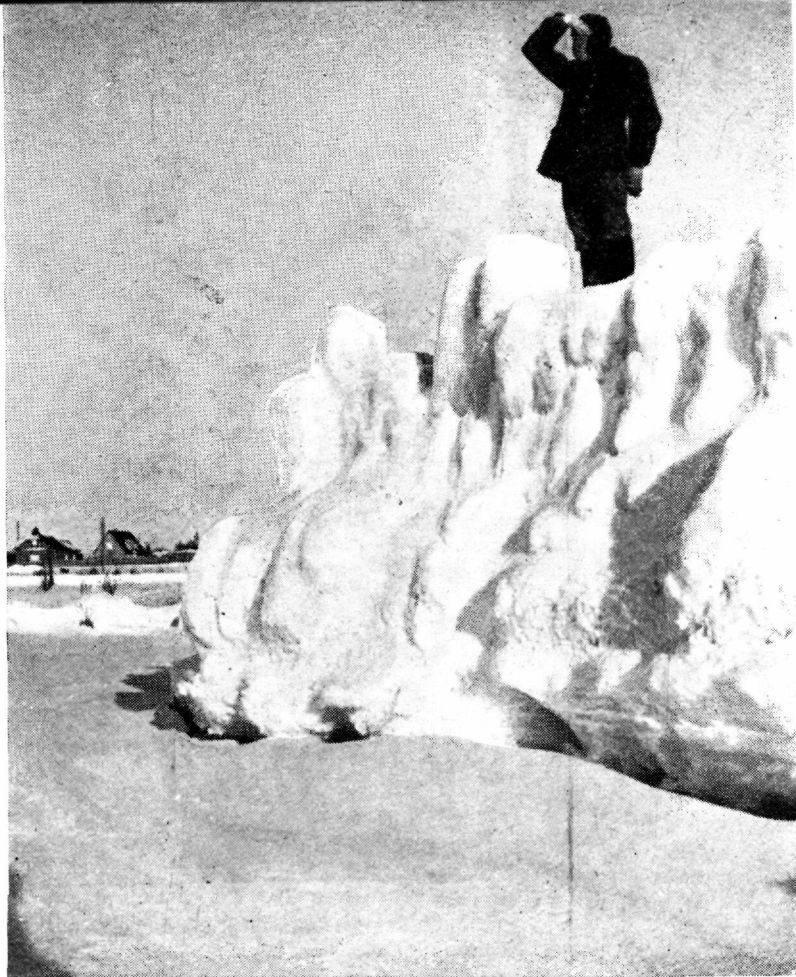
Mõte, et Fares ja Ibrahim pidid varsti kätte
saama karistuse oma kuriteo eest põlatud usk-
matute käest, täitis Hussein suurima rahuldus-
tundega. Hulk aega möödus enne, kui teda kut-
suti andma tunnistust kohtunike ette, kes istusid
oma majesteetlikus suuruses. Ehkki ta veendus,
et suur Qadi polnud sugugi nii hirmuäratav
olend, tundis Hussein suurt kergendustunnet,
kui ta lahkus tunnistajate kohalt. Kaks päeva
hiljem kuulutati otsus. Loodetud surmanuhtluse
asemel, mida poiss oli oma ema mõrvareile soo-
vinud, mõisteti nad mingi seadusliku leidlikkuse
või osava sõnademängu läbi, seejuures arvesse
võttes nende teo ettekavatsetud iseloomu, 15 aas-
taks sunnitööle.

Pärast oma esimest valusat pettumust oli
Hussein tulvil metsikut võidurõõmu, olles ikka
veel kindel, et tal on veel küllalt aega isiklikuks
kättemaksuks. Järgnevate kümne aasta kohta
tema elust, mis möödusid lahkete šaikide hoole
all Moslemi koolis Jeruusalemas, kuhu ta pää-
ses, tänu mudiri ühe araablasest sõbra eestkost-
misele, pole lähemalt midagi teatada.

19-aastaselt omandas Hussein parima lõpu-
tunnistuse, mida välja annavad Palestiina koo-
lid. Pruunisilmaline ning energiliste näojoon-
tega araabia noormees Hussein siirdus nüüd taga-
gasi oma kodukülla — Deir Gassuni. Ta oli
tulnud tagasi ainult selleks, et võtta üle maa-
tükk, mis oli kuulunud tema kadunud emale ja
mida ta kavatses ära müüa, niipea kui see osu-
tub võimalikuks.

Tavaline haritud fellahi kurbmäng pidi nüüd
juhtuma ka temaga. Ta tundis, et tal oli täiesti
võimatu hakata elama maal, sest ta tundis suurt
igatsust linna järele. Hussein kättemaksuiha oli
peaaegu kustunud, sest nende pikkade aastate
kestel oli ta silmaring niivõrd avardunud, et ta
nägi selgesti vanade verivaenude mõttetust.

Pealegi oli ta olnud kõigest üheksa-aastane,
kui ta ema tapeti, ning mälestus temast oli va-
hepeal muutunud ähmaseks. Parem on juba
unustada vana vaen, korraldada oma asju ning
tagasi pöörduda Jeruusalemma nii ruttu kui või-
malik, et seal jätkata oma õpinguid ning hiljem
saada šeiigiks suures kuulsas Harum el Sherif

Jääolud valmistavad meremehele muret...

akadeemias. Kuid kättemaks tuleb igatahes
unustada, sest mõrvarid on juba saanud ränga
karistuse — 15 aastat sunnitööd.

Kättemaksu korral elustuksid vanad haavad
ja tähendaksid talle kindlat surma kas nende
käte läbi või võllas, või paremal juhul juba pi-
kemat vangistust. Ei, selleks ei olnud tal enam
küll mingit soovi, sest ta oli otsustanud igavesti
unustada kogu selle kurbloo, lahkuda külast ning
pühenduda õpinguile, et sel viisil teha karjääri.
Hussein tagasitulekut ta kodukülla tervitati
soojalt külaelanike poolt, sest tavaliselt ei juht-
unud see igapäev, et küla noormees, kes oskas
lugeda ja kirjutada, tuli veel tagasi koju kuul-
sast Jeruusalema koolist. Ning elatanud mukhtar
avaldas lootust, et ta jääb edaspidi jäävalt ela-
ma nende juurde külla. Võib-olla oleks talgi õn-
nestunud saada muwallini (kooliõpetaja) kohta
uude kooli, mida valitsuse võimud parajasti ehi-
tasid? Või paremal juhul oleks saanud küla
muftiks, sest praegune oli üpris vana ja haig-
lane.
(Järgneb.)

Kas on siin pildil tege-
mist mõne uue hooaja
uudisega? Ei! Londonis
teatakse pidevalt uuendu-
si politseialal. Police-
man, kes seisab ülekäigu-
koha juures, valvab erk-
salt kodanike õiget liik-
lemist, sundides hoole-
tuid, distsiplineerimatuid
ja armunud liiklejaid aus-
tama liiklusreegleid. Kor-
raldusi annab ta hääle-
kövendajaga

MOTIIV „NAHKHIIREST”

Kriminaalassistent Jõesaar lonkis sihitult mööda tänavaid.

See tähendab — siht tal oli, aga see oli mat-
tunud seevõrd teadmatuse uttu, et ta seda ei
näinud ega teadnud, kust seda otsida. Tema ees-
märgiks oli tabada tundmatu kurjategija, kelle
olemasolust temal ei olnud kasutada ainustki
tõendust — ei pilti, sõrmejälge, ei nime ega üldse
kurjategija isiku kohta käivaid andmeid, samuti
ainustki asitõendit kuriteopaigalt, mis oleks
lubanud kurjategija isikust või tema võimalik-
kust asukohast teha mingeid järeldusi. Ta tea-
dis vaid, et see mees oli sooritanud rea kuritegu-
sid ja siis jäljetult kadunud. Komissar oli kut-
sunud Jõesaare oma kabinetti, vaadanud talle
tõsiselt, peaaegu kaastundlikult otsa ja sõnanud:

„Kui teie nädala kestel seda selli ei taba, siis
ei jää meil muud kui kriminaalpolitsei ruumid
välja üürida.“

Komissaril oli tõsi taga. Ja selleks oli ka
põhjust.

Sellest oli nüüd täpselt kaks nädalat, kui sü-
dalinna lähedal ühes kõrvalises tänavas pandi
toime jultunud riisumine.

Kontoripreili K. oli tulnud ühelt olengult õhtul
kella 11 paiku. Ta läbis südalinna, kus oli tavalis-
ne õhtune liiklemine. Pöördudes ühte kõrvaltäna-
vasse, kus ta elas, ei märganud ta ainustki ini-
mest. Korraga astus ühest paraadukse tühemest
tema ette tume kogu, preili sai tugeva hoobi
pähe, langes poolmõistusetult maha. Kui ta tead-
vusele ärkas, oli tänav endiselt inimtühi. Ainult
preili käekott oli läinud ühes 12 krooniga.

Jälitamine näitas, et preili käändumisest kõr-
valtänavasse kuni tema teadvusele ärkamiseni
oli möödunud kõigest mõni minut. See ajavahe-
mik oli liiga lühike selleks, et preili oleks võinud
kurjategija välimust oma müllu vajutada, kui
oletadagi, et ta teda oleks teadlikult silmitsenud.
Teiseks, tänavvalgustus oli küllaltki puudulik,
nii et kontoripreili ei teadnud kallaletungija vä-
limusest muud, kui et see oli suur ja tume. Et
kallaletungija oli inimene, seda tõendas ka käe-
koti kadumine, kuna preili oli teadvuseta olnud
ainult mõni hetk ja keegi teine peale kallalet-
tungija ei saanud selle lühikese ajavahemiku kes-
tel käekotti võtta — tänav enne ja pärast kalla-
letungi oli inimtühi. Pealegi ei olnud oletatav, et

mõni kõrvaline isik, kas või kurjategija, nähes tänaval lamavat inimest, oleks saanud nii ruttu kohale ilmuda, võtta käekoti ja jälle kaduda. Nii jäi jälitavate võimude osaks ainult kuiv tõik, mille selgitamiseks ei olnud ainustki reaalselt pidet.

Vahepeal läks asi päris hulluks.

Täpselt kaheksa öhtu möödudes sooritati teistes südalinna lähedal asuvais kõrvaltänavais neli analoogilist kuritegu. Kuritegude välised tunnused ühtusid täiesti: üksikult sammuva naisterahva ette ilmus nagu maa alt tume kogu, sellele järgnes hoop, ohver kaotas mõneks sekundiks teadvuse ja kui ta taas ärkas, oli tume kogu kadunud ja ühes temaga ka ohvri käekott.

Linn sattus ärevusse.

Ajalehed kirjutasid neist riisumisist pikalt ja laialt, neist kõnelesid inimesed kohvikuis ja lookaales. Kriminaalpolitsei pingutas kogu jõudu, et tabada jultunud kurjategijat. Kogu kriminaalpolitsei kartoteek uuriti üksikasjaliselt läbi ja kaaluti, kes teadaolevaist kurjategijaist oleks võinud hakkama saada nende jultunud tegudega. Kuid igapähe kohta neist oli andmeid nende asukohast ja liiklemisvõimalusist, nii et ükski tuntud kurjategijaist ei tulnud kõne alla. Ükski roimari ohvreist ei olnud võimeline andma seletusi kurjategija välimusest või mõnest muust sündmusega seoses olevast asjaolust. Vaid tume kogu, hoop ja tühjus. Ainult viimane ohver, keegi halastajaõde, lühikest aega enne tüiele teadvusele tulekut, tunnud oma rinnal kobavaid sõrmi, kuid nende sõrmede omanikku ta polnud näinud, millest järeldas, et see seisis väljaspool tema vaatevälja. Ainult üks oli kindel — kõik need kuriteod oli sooritanud üks ja sama isik. Selleks olid need kuriteod üksteisega liiga sarnased, liiga iseloomulikult lihtsad.

Kriminaalpolitsei seadis südalinna ümbruse kõrvaltänavale rea salajasi valvposte, kuid saatus tahtis, et just samal öhtul, kui valvepostid välja seati, toimus ühes tänavas — ainsal, mille kohta oldi arvamisel, et seal korraliku valgustuse tõttu midagi ei ole karta, jällegi samalaadne kuritegu, arvult kuues.

Nurisemised kuritegude üle ulatusid juba ajakirjandusse. Leidus rida naisi, kellel oli vaja õhtuti väljas liikuda, need tulid kriminaalpolitseisse ja palusid kaitset. Jutte ja seletusi neist roimadest oli mitmesuguseid, kuid kusagilt ei ilmunud ainustki pidet, millest oleks võinud kinni haarata kurjategija paljastamiseks. Andekas assistent Jõesaar, kes juba terve nädala oli jälitanud neid juhtumeid, kobas endiselt pimeduses.

Sellest oligi tingitud, miks komissar täna hommikul kutsus Jõesaare oma kabinetti ja ütles temale ülaltoodud kategoorilised sõnad.

Assistent Jõesaar vandus peaaegu kuuldavalt, kui sammus mööda tänavat, käed sügavalt paljututaskuis, piip suus, kaabu teisel kõrval, kujutades enesest tavalist päevavarast, kel pole muud muret kui mõõta õhtusest elevusest kihavaid tänavaid, piiluda vastutulevaid naisterahvaid ja vahetada juhustliku tuttavaga mõni lõõpiv sõna tavalises kraadežargoonis.

Ta oli lonkinud nii juba enne seda, kui komisar kategooriliseks muutus, oli astunud vahetavalhel sisse mõnda baari ja joonud pudeli õlut, seejuures märkamatu silmitsedes kõiki baaris olivaid. Siis oli ta väljunud tänavale niisama targalt kui enne, ainult meel murelikum, tuju tagajärjest otsimisest mõne pügala võrra langenud.

Kuna tal polnud vähimaidki konkreetseid andmeid otsitavast kurjategijast, siis oli ta veendunud, et ainult juhused suudab temale abi pakkuda. Ja et see juhused ennast temale ilmutaks, selleks oli vaja näha enese ümber võimalikult rohkem inimesi ja olukordi. Pealeselle oli Jõesaar enesele ise loonud paar toetuspunkti, kuna tal neid mujalt ei olnud võtta.

Esiteks, mees, kes sooritas need kuriteod, pidi olema äärmiselt külmavereline, seda näitas tema teo toimimisviis. Järelikult — kurjategija pidi ka tavalises elus esinema oma iseloomu kohaselt. Teiseks, kui ta oli kurjategija, mida kahtlemata näitasid ta teod, siis pidi tal kindlasti olema teisiigi pahesid peale tahte riisuda kaitsetuult naistelt nende käekotte. Kui tal ei olnud müid pahesid peale selle, siis väga tõenäoselt tal oli nõrkus napsi või pudeli õlle järele. Seepärast Jõesaar pidaski hoolega silmas baare. Jõesaar oli veendunud, et kui ta kohtuks selle mehega, teadmata, et see on otsitav mees, leiaks ta kahtlemata temas midagi, mis võiks olla esimeseks paljastavaks nüüdiks. Külmaverelisile kurjategijaile saab sageli saatuslikuks nende liigjultumus. Pealegi oli ajakirjandus hoolitsenud selle eest, et kurjategija jultumus tõuseks, nentides fakti, et salapärasest roimarist ei teata absoluutselt midagi.

Jõesaar lonkis kuni väsimuseni, siis astus baari, mille sissekäik oli ühes peatänavaga kõrval leiduvas väheemas kõrvaltänavas. See ei olnud eriti rahvarikas baar selles mõttes, et siin palju keegi ei peatunud pikemat aega. Kuid et ta oli peatänavaga lähedal, siis astuti siia sisse, et võtta naps või paar ja siis jälle minna. Jõesaar valis selle baari, sest ta oli juba surmani tüdinenud inimurrust ja ta tuju oli äärmiselt halb. Tagajärjete otsimine oli ta meeleolu alla viinud. Ta tahtis vaikselt süüa õhtueinet ja juua pudel õlut, ühtlasi veidi mõelda, lootuses, et vahest ometi kusagilt vilgub valguskiir. Komissari sõnad ei läinud tal meelest ja ta leidis, et neis oli sügav tõde.

Kui Jõesaar baari astus, istus pukkidel kaks külalist. Jõesaar asus nende rivisse, tellis pudeli õlut ja õhtusöögi ning vajus mõtteisse.

*

Baarikülalised ei äratanud millegagi tähelepanu.

Need olid kaks tavalist keskmist suurlinlast: üks vanem, vurrudega härra, teine sale, pikakasvuline noormees. Võib-olla polnud neil paremat kohta, kuhu minna, võib-olla nad ei tahtnudki kuhugi minna. Nad tahtsid nähtavasti veidi istuda rahus, kuna neil puudus rahulikum koht kui see, kus nad praegu viibisid.

Jõesaar ei märkinud aega, kui kaua ta juba oli baaris istunud. Ta rabeles mõtteist lahti ja asus jahtunud õhtusöögi kallale. Korraga kahvel libises tal käest ja pidi kukkuma. Ta ei kukkunud siiski ja kõrvaltvaatajale näis see tavalise kohmakusena. Aga Jõesaar ise teadis, et see ei olnud kohmakus, vaid suur ärevus.

Noormees tema kõrval baaripukil istus äärmiselt hooletus, igavust väljendavas poosis, küünarnukk toetatud letile, käsi lõua all ja vilistas vaevalt kuuldavalt omaette. See oli vaevalt kuuldav kahin, mis tungis Jõesaare kõrvu, aga ta sai aru sellest: see oli motiiv „Nahkhürest“.

Noormees vaikis hetke, näis midagi mõtlevat, siis vilistas jälle, aga nii tasa, et keegi peale Jõesaare seda ei kuulnud. See oli selline vilistamine, nagu mõnel inimesel on harjumuseks kehitada õlgu, pilutada silmi või kõhatada. Ja see vilistamine ajas Jõesaare ajus midagi koitma.

Ta silmitses noormees. See oli, nagu öeldud, tavaline noormees, ilma silmatorkavate iseloomulike joonteta. Ta oli suur — kahtlemata, kandis korralikke rõivaid, mis ei olnud päris uued, tal oli kõhn nägu vaimuinimese kõrge otsmikuga, mille tahapoolle kammitud juuksed vabaks jätsid. Noormee silmad olid hallid, rahulikud, ükskõiksed. Ta istus ja nähtavasti igavusest laskis tassast, kahisevat vilet — ikka üht ja sama motiivi „Nahkhürest“ lühikeste vaheaegade järele.

Kui Jõesaar oli lõpetanud oma salajase vaatlemise, näis noormees jõudvat mingile otsusele. Ta sirgus, tõusis, õiendas arve, mis oli õige väike, ja asus minnekule.

Ka Jõesaar õiendas arve, laskmata paista, et ta kiirustas. Seejuures ta libistas letilt midagi taskusse ja see oli paberist serviet, sama, millele võõras noormees arvet õiendades oli toetunud pöidlaga. Siis ta lahkus kiiresti baarist.

*

Noormehel jälgimine tänaval ei teinud Jõesaarele mingeid raskusi, seda enam, et noormehel nähtavasti polnud sellest aimugi.

Noormees lonkis rahulikult mööda peatänavat, pöördus siis kõrvaltänavasse, sealt teise ja kolmandassegi. Jõesaar pidas teda kogu aja silmas. Ühe vanema kahekordse maja ette jõudes noormees võttis taskust võtme, avas ukse ja astus majja. Ei olnud kahtlust, et ta elab selles majas.

Jõesaar valvas tänaval tubli tunni, aga noormees ei väljunud enam. Siis Jõesaar ruttas kiirel sammul kriminaalpolitseisse.

Ta ei olnud selgitanud veel midagi, aga ta oli saanud paar habrast niiti, mis lubasid teha järeldusi. Ükskõik, kas need tulemusi annavad, aga tal oli vähemalt tegevus, mis igatahes tootas rohkem kui sihitu lonkimine.

Kriminaalpolitseis Jõesaar laskis teha ülevõtte paberservietil olevast pöidlajäljest. Võrrelnud seda kartoteegis olevate sõrmejälgedega, leidis, et äsjasaadud jälg ei sarnanenud olemasolevatega. Kuid see ei tähendanud midagi.

Järgmisel päeval Jõesaar teadis, kes oli see noormees, keda ta eelmisel õhtul oli jälitanud. Selgus, et see oli lokaaliviuldaja S u l a n d i, kes neli õhtut nädalas käis mängimas ühes teisejärgu lokaalis. Jõesaare kogutud andmed näitasid, et noormees elas tagasihoidlikult ja korralikult, ei pummeldanud, tal käis vähe sõpru, ta oli 25-aastane ja inimesed, kes teda tundsid, ei teadnud temast midagi halba.

Jõesaar vandus jälle, kuna ta uurimised olid pealtnäha joosnud liiva. Aga miski rohkem kui ainult instinkt ütles temale, et kõik ei ole veel kadunud.

Siis ühel õhtul ilmus kriminaalpolitseisse hüsteerikas naine, kes kriiskas kõik kohad lärmi tüis, ja sellest lärmist selgus, et naisterahvale oli tungitud kallale.

Naisterahvas, keegi kaupluse müüjanna, tulnud oma tuttava poolt, kui Kalju tänavas, mis asub siselinna rajoonis, ilmunud tema ette nagu maa alt tume kogu. Naisterahvas kohkunud, instinktiivselt tõmbunud kõrvale, samal hetkel saanud tugeva hoobi õlale ja tunnud, kuidas keegi rebib ta käekotti. Ta hakanud karjuma, laskmata käekotist lahti. Seepeale tume kogu kadunud nagu maa alla.

„Käekott! Kuulsin siin käekotist!“ tormas assistent Jõesaar naisterahva juurde. „Andke hetkeks see käekott!“

Ta haaras käekoti ja jooksis sellega teise ruumi. Sellel leidus hulk sõrmejälgi: naise peenete sõrmede jälgi, nende hulgas oli aga üks, mis kahtlemata oli meesterahvalt. Võrrelnud seda jälge oma taskus oleva ülevõttega, mille ta oli saanud paberist servietilt, vilistas Jõesaar vägevasti, tegi paar hüpet ja väljendas muulgi kombel oma rõõmu.

Veel samal õhtul vahistati lokaaliviuldaja S u l a n d i hetkel, millal ta parajasti tahtis astuda oma korterisse.

Esialgu ta salgas, aga kui temale esitati sõrmejäljed, võttis ta omaks süü kuues riisumises ja ühes riisumiskatses.

*

Honor-süsteem

P.-A. Ühendriikides vanglakaristuse täitmisel

Iga vangi südamesooviks on pääseda vabadesse. Tung vabaduse järele valdab kõigi vahialuste meeli ja mõnede juures esineb see tung niivõrd tugevana, et vabadust püütakse saavutada põgenemisega. Karistustäitmise huvides on vajalik, et see tung kuidagi paralüeeritaks mingisuguse vastupidise hingelise mõjutusega. Kuigi iga vangi ei õnnestu veenda karistuse vajalikkuses ja paratamatuses, on ometi vajalik, et igaüks alistuks vabatahtlikult temale määratud karistusele. Selle idee teostamiseks rakendatakse Ameerika Ühendriikides nn. honor-süsteem, mis seisneb selles, et tasuks vahialuse korralikule käitumisele vangimajas antakse talle sooritada ülesanded, mis nõuavad erilist usaldust, võrreldes teistega võimaldatakse talle igasuguseid soodustusi ja vabastatakse enne tähtaega vangimajast. Millised on need usaldust nõudvad ülesanded ja jagatavad soodustused, vaatleme lähemalt selles kirjutises. Kuna üksikud osariigid on karistuste täitmisel unioonist suurel määral sõltumatud, siis on vangistuskaristuste täitmine peaaegu igas osariigis isemoodi läbi viidud. Honor-süsteem on käsitusel küll kõigis osariikides, kuid mõnes õige täiuslikult ja „ameerikalikult“ rakendatud. Ka Euroopas käsitatakse honor-süsteemi, kuid Ameerikaga võrreldes väga tagasihoidlikult, mispärast Ameerika olude jälgimine ses küsimuses võiks pakuda rohkem huvi.

Nii on vangid rakendatud kantsleiametnike ülesandesse (ka meil), kuigi kantsleiruumid asetsevad tavaliselt väljaspool põgenemiskindlaks muudetud ala. Vasttulnud vahialuste pildistamine, sõrmejalgede võtmine, eelkaristuskaartide täitmine jne. on usaldatud vangide hooleks. Kui vangimajas on karistusosaluste seas mõni kutseline arst, insener või mõni muu eriteadlane, siis rakendatakse nad ülesannete täitmisele, mis muidu kuuluksid sooritamisele palgaliste ametnike poolt. Mõnel pool töötavad sellised „arstid“ isegi tegeliku arsti pideva järelevalveta ja nagu väidetakse, küllaltki rahuldavalt. Vangide tööjõud ei jää kasutamata ka apteegi ja haigepöetamise aladel. Asutiste juhid kasutavad neid oma majapidamistöodel, nad kannavad asutise posti, on autojuhtideks ja lõppeks rakendatakse neid isegi valveks teiste vahialuste üle palgaliste asemel: neile usaldatakse kätte relvad ja kõik muu, mis on vajalik vahialuste põgenemiste takistamiseks. Kõige kaugemale sel alal on läinud Arkansas, Mississippi ja Louisiana osariigid. Neis riikides teostavad usaldusvahialuste valvet teiste üle mitte ainult tööde juures väljaspool vangimaja, vaid ka puhkeagadel ja öösel. Muidugi on sel juhtumil vang varustatud vajaliku relvastusega. Alabamas on mindud isegi nii kaugele, et valgeid vahialuseid saadetakse verekoertega taga ajama põgenenud neegervange.

„Kuidas tulite sellele, et hakkasite kahtlustama seda lokaaliviuldajat?“ — küsis komissar Jõesaarelt hiljem.

„Kui ta poleks vilistanud seda motiivi „Nahkhiirest“, siis ma poleks teadnud teda kahtlustada, ja võib-olla mees oleks praegugi vabadeses,“ vastas Jõesaar.

„Nahkhiir?“ küsis komissar üllatunult. „Milises seoses on see selle asjaga?“

„Teie mäletate, härra komissar,“ kõneles Jõesaar, „et eelviimane lokaaliviuldaja ohver, keegi halastajaõde, mäletas, ta tunnud oma rinnal roimari sõrmi. Roimar nähtavasti otsis, kas ohvril on vahest kaasas veel midagi väärtuslikku, mõnd ehet või nii...“

„Seda küll, aga see „Nahkhiir“? Seletage seda?“

„Nojah, ta otsis, aga kui märkas, et ohver tuleb teadvusele, siis põgenes — vastasasuvasse hoovi. Roimar valis alati koha, kus uksetüheme vastas oli juhustlikult lahtijäetud *hoovivärv. Sinna ta kadus, kuni õhk muutus puhtaks.

„Hüva, aga sel pole „Nahkhiirega“ mingit sidet?“

„Seletan sedagi. Inimestel on palju harjumusi, millest nad ei saa loobuda. Vahest äärmises ärrituses nad unustavad need. See lokaaliviuldaja oli aga nähtavasti äärmiselt külmavereline sell, et isegi oma ohvrit läbi otsides ei unustanud oma harjumust.“

„Nimelt?“

„Tal oli harjumuseks vilistada tasakesi üht motiivi „Nahkhiirest“. Kui ma ülekuulamisel küsisin halastajaõelt, mida ta kuulis, kui tundis võõraid sõrmi oma rinnal, siis vastas ülekuulatatav, ta kuulnud, et keegi vilistab tasakesi üht motiivi „Nahkhiirest“. Sel halastajaõel on hea mälu, ta vilistas selle motiivi mulle ette. Ma esialgu ei pööranud sellele tähelepanu, aga kui baaris kuulsin sama motiivi, siis sattusin nii suurde ärevusse, et pidin pillama kahvi. Roimar oli küll külmavereline, aga just see sai talle saatuslikuks. Ja see, et ta viimase ohvri juures ei toimunud küllalt kiiresti, nii et rahn hoop ei sattunud pähe, vaid õlale. Seetõttu saime sõrmejälje. Muidu poleks aidanud isegi „Nahkhiir“, kuigi olin veendunud. Ma ei oleks suutnud sellega veenda kohtunikke.“

Tellige
huvitav ja
sisukas

KÕIGILE

1940.
aastaks.

Palju väärtuslikke kinke

jagatakse kõigi aastatellijate vahel, kes tellimisraha kr. 4.50 lasuvad 15. märtsiks 1940.

1. hõberebane, 2. õmblusmasin, 3. raadioaparaat, 4. pörandavaip, 5. ülikonnariie, 6. lõunaserviis, 7. kohvilauagarnituur, 8. mantliriie, 9. aknaeesriie, 10. tosin nuge ja kahvleid, 11. hõbekulp, 12. portfell, 13. mehe pullover, 14. naise džemper, 15. paar kindaid jne.

Palume võrrelge meie kinke ja lehitsege ostmisel ajakirja, siis veendute, et meie kingid on hinnalisemad ja ajakiri palju sisukam • Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused. Hind 45 senti. Ajakiri ilmub iga kuu 30. kuupäeval. Talitus Tallinn, Reimanni 5—1, posti jooksev arve nr. 470.

Erilisiks soosikuiks muutuvad ainult sellised vangid, kes omavad teatavaid erialaseid teadmisi, oskusi ja keda võidakse kasutada palgaliste asemel; teised — lihttöölised peavad „leppima“ ainult sellega, et neid saadetakse viljapõldudele ja tänavaparandustöödele j. m., sageli peaaegu ilma igasuguse valveta. Selliste vahialuste protsent, kes valveta või osalise valve all töötavad mõnedes vangimajades, on väga suur ja ulatub mõnikord kuni ühe kolmandikuni vahialuste arvust. Põgenemisi tuleb kõigele vaatamata võrdlemisi vähe ette, ja seda tänu väga hoolsale vahialuste valikule. Nii arvestatakse seda, kas vang ka vangisoleku ajal suhtub hästi oma perekonnasse ja vastupidi, kas ta on varanduslikult kindlustatud, kindla tulutoova elukutsega, kas ta on haritud, intelligentne, mõistusele normaalne, kas tema käitumine on olnud hea ja kas ta pole varemalt põgenenud või selleks katset teinud. Mida pikemaajalisem on vangi karistus, seda raskemad on põgenemise tulemused. Temalt võetakse võimalus enne tähtaega vabaneda, tema karistus võib muutuda sageli nii pikaks, et vähe on lootust enne surma vanglast vabanemiseks. Peale selle võidakse tema vara konfiskeerida kas täielikult või osaliselt. Seepärast võivad kaineilmõtlejad vahialused põgenemist üritada ainult juhtumil, kui neil enam midagi pole kaotada.

Selle vastu need soodustused, mis ta oma ustava käitumisega võib saavutada, on küllaltki ahvatlevad. Teatavasti on vabadus vangile õnnistatuimaks anniks ja usaldusvangil pole sellest just puudust. Tema liikumine asutises ja tööpiirkonnas on vaba. Mõnedes vangimajades lubatakse neil veeta oma nädalalõpp linnas, kus ta võib käia kinos, söögi-majas ja rahuldada isegi oma seksuaalseid vajadusi. Lubatud linnaskäimise aeg on kõigeeks küllaldane. Sellistele vangidele lubatakse sagedamini kirjutada kirju, kohtuda omaste ja tuttavatega nelja silma all, süüa paremat toitu, elada paremini sisustatud kambris, eraldi halva käitumisega vahialuseist, käia tööl erariideis, saada oma töö eest kõrgemat tasu ja vabaneda enne tähtaega.

Paljud selliseist vangidest elavad paremais elutingimuses kui eraelus, kuid neil puudub võimalus suunata oma tegevust oma äranägemise kohaselt, mis takistab neil vangimajas olemist muutumas armsamaks kui eraelu.

On mitmeid põhjusi, mis kallutasid ameeriklasi honor-süsteemi tarvituselevõtmisele. Kuna vangimaja juht (Warden) on vastutav vangide põgenemise eest, siis on tal ka laialdased võimalused ho-

nor-süsteemi rakendamiseks ja arendamiseks. Ameeriklane tahab olla ikka ameerikalik, sensatsioonihimuline, silmapaistev millegi suhtes: kui ta võib vangimaja külastajale öelda, et üks röövel iga päev valveta käib erariideis linnas posti toomas, sisseoste tegemas, teine röövel juhib tema autot, mõrvar hoiab tema lapsi jne., siis kõditab see kindlasti tema enesetunnet, sest harva jäävad sellised teated kuulajale mõjuta.

Kui vahialused ise võtavad osa vangimaja administratsiooni tegevusest, aru saavad sellest usaldusest ja vastutusest, mis asutise juhtkond ja ka nemad ise on endile võtnud, siis tõstab see nende enesetunnet, usaldust enda ja ülemuste vastu, arendab vastutustunnet ja äratav huvi korra säilitamise vastu, mis on kehtimas vangimajas.

Tähtsamaks ajendiks, mis on kallutanud honor-süsteemi tarvituselevõtmisele, jäävad siiski just materiaalsed põhjused. Mitmete osariikide püüdeks on vangimajade peale tehtavaid kulutusi vähendada miinimumini, seepärast on mõnes vangimajas väga suur osa ülesandeid, mis peaksid kuuluma tegemisele palgaliste ametnikega, usaldatud vangide hooleks, misjuures isegi väidetakse, et nii saavat paremat tööjõudu, sest väikepalgaline ametnik pole oma tööst kunagi nii huvitatud kui vang, kellel on sellest enne tähtaega vabanemine. Millist kokkuhoidu honor-süsteemi abil Ameerikas on saavutatud, näitab see, et näit. Raifordi vangimaja, kus läbisegi 1400 vangi kinni peetakse, kasutab ainult 20 palgalist valvurit. Seega tuleks ühe palgalise valvuri peale 70 vangi, meil on see arv 6—7, s. t. kümme korda suurem. Kui arvestada ühe valvuri keskmiseks kuupalgaks meie raha järgi Kr. 100.—, siis annaks see ühe kuu kestel 18.000 kr. kokkuhoidu ja aastas 216.000.— kr., mis on küllalt aukartustäratav summa.

Meie oludes on see muidugi võõras, kui üks vahialune teostab valvet terve vahialuste jaoskonna üle, kus on 100 ja rohkemgi vangi; kui terve distsiplinaarkaristuste osakond on usaldatud ühe vangi järelevalve alla ja kui lõppeks 10 relvastatud vangi juhivad tööd ja teostavad järelevalvet 100 vangi üle, ilma et ainustki järelevalveametnikku oleks kohal, kuid Ameerikas on see läbi viidud ja tundub, et isegi edukalt.

Selliste usaldusvahialuste valik peab toimuma muidugi äärmise ettevaatlikkusega ja vastutus, mis asutise juhataja sellega enesele on võtnud, on ühiskonna ees tohtu. Kõigeaga aga harjutakse ja Ameerikas ollakse sellega suurelt osalt juba harjunud.

Liiklusõnnetuste juurdlemine

Lääne-Euroopa suuremais keskuses, kus liiklus on märksa elavam kui meil, on ka liiklusõnnetused arvuliselt palju suuremad. Välismaa politsei praktika nende õnnetuste juurdlemisel tohiks pakkuda huvi ka meie politseile.

Politsei juurdlus peab tegema kindlaks mitte ainult seda, kuidas juhtus liiklusõnnetus, vaid täpselt selgitama ka õnnetuse käigu; näiteks, kuidas auto alla jäänud jalakäija sai tõuke, kas auto lohistas teda edasi, kuipalju maad, kuidas see sündis jne. Kogenud politseinik teab, et selliste asjaolude selgitamisel ei saa võtta puhta tõena nii poolte kui ka tunnistajate seletusi. Seletuste üksikasjad vajavad alati juurdleja kontrolli, eriti veel seal, kus sündmuse ärevus on haaranud nii osavõtjate kui ka pealtnägijate meeli. Harva leidub inimesi, kes suudavad üksikasjaliselt ja eksimatult vajutada müllu äreva sündmuse käigu. Liiklusõnnetuse selgitamisel politseil tuleb kasutada arsti kaasabi. Arsti kogemused aitavad politseinikul kontrollida juurdluse tulemusi. Vastavalt sellele peab ka arstliku vaatluse protokoll sisaldama välise vigastuse täpse kirjelduse. Arst ei tohi siin piirduda märkustega, nagu „kriimustused näol“ ja „kolme sentimeetri pikkune nahahaav peas“ jne. Arstlik protokoll peab kirjeldama välise vigastuse iseloomu, nende täpse asukoha, suuna, suuruse jne. Kõik need andmed ühes politseilise juurdlusega annavad täpse pildi sündmusest ja loovad kohtule kindla aluse asja arutamisel, evides erilist tähtsust kaebealuse vastuvaidluste puhul.

Surmajuhtumil ei tohi politsei võtta oma vastutusele surma määramise põhjust, kuigi näiliselt kõik asjaolud räägivad selle poolt, et surm on olnud liiklusõnnetuse otseseks järeltuleks. See oleks sama ekslik, kui maanteel laiba leidmise puhul otsustada: et laibal puuduvad vägivalla tundemärgid, siis „on kindel“, et tegemist loomuliku surmaga. Siin peab politsei alati töötama käsikäes arstiga ning laiba arstlik läbivaatamine on mõõdapäsematu.

Politseil tuleb süveneda üksikasjusse ka seal, kus asi esialgu näib olevat „täiesti selge“.

Berliini agulis auto sõitis pimeduses peale jalgratturile, teda raskesti vigastades. Autojuht seletas, et tema ees sõitnud jalgrattur oli purjus, sest ta vaarus ühes rattaga ning niiviisi sattus auto alla. Kohe võetud vereproov tõendas, et vigastatu ei olnud tarvitanud alkoholi. Sedasama seletasid ka ülekuulatud tunnistajad. Jalgrattur polnud võtnud viina ja oli just teel töölt koju, kui temaga juhtus õnnetus. Näis, et autojuht luiskas.

Mis puutub P.-Ameerika Ühendriikide osariikide vangimajadesse üldiselt, siis on neist paljud sellised, kus karistustäitmine on läbi viidud kõigi moodsa aja nõuete kohaselt, kus üksikud karistusüsteemid (üks ühes, teine teises vangimajas, kuid ka mitmed koos) on leidnud teooriale vastavat rakendust, kuid mõned on ka sellised, kus karistustäitmine sarnleb Euroopa keskaegsete vangistusoludega.

Honor-süsteemil, kui sellega mitte liialdusisse ei laskuta, on kindlasti oma hüved ja ta ei tarvitse kasvatus-paranduse põhimõttele sugugi vastu käia, tal on aga ka oma pahed. Nende lähem käsitlemine viiks liiga pikale ja ei kuulu enam selle kirjutise raamesse.

Liiklusõnnetuse ohver suri. Juurdlust toiminud politseinik leidis laiba lahkamise olevat täiesti üle-aruse. Laiba lahkamine pandi siiski toime. Arst nentis maksa rebenemise ja sisemise verejooksu, mis olid tekkinud auto alla jäämise tulemusena. Kuid ühes sellega arst pidi kinnitama, et kadunu oli kannatanud veresoonte lujjumise all, mis eriti raskekujuliselt oli arenenud peajaaju veresoontes. Peaajus leiti ka endise verejooksu jääneid.

Politseil tuli jätkata „lõpetatud“ juurdlust. Ülekuulatud tunnistajad teadsid seletada, et kadunu oli pahatihti kannatanud peapöörituse ja minestuse all. Sellest tuli järeldada, et autojuht ei vaeletanud, kui ta rääkis jalgratturi vaarumisest auto ees, kuigi ta selle vaarumise põhjuseks luges ekslikult viinastunud olekut. Mõistagi, et täiendavalt juurdlemisel selgunud asjaolud omandasid süüdistuses otsustava tähtsuse.

Ei tohi unustada, et ka liiklusõnnetuste juures süüdlased püüavad varjata kuritegu. Saksamaal oli juhtum, kus autojuht allaaetud mehe pooltusalt heitis vette. Laiba leidmisel oli politsei arvamusel, et tegemist on enesetapjaga. Ainult laiba lahkamine avastas tõe. Selle tulemuseks oli kuriteo paljastamine.

On olnud juhtumeid, kus jalakäija, ületades tänavat, saab südamerabanduse, variseb kokku ja alles pärast seda satub sõiduki alla. Laiba lahkamine ei suuda siin avastada tõde, kui arsti andmeid ei täiendaks politsei juurdlus. Südamerabanduse võib inimene saada ka sõidukirataste all. Sellised juhtumid näitavad, kui piinlikult peab talitama politsei liiklusõnnetuste juurdlemisel seal, kus tegemist on surmajuhtumiga.

On teada ka juhtumeid, kus autojuht sureb äkitselt rooli taga ja selle tulemusena on järgnevat liiklusõnnetust. Alati tuleb selgitada, millises seisundis oli sõidukijuht õnnetuse hetkel.

Liiklusõnnetuste statistika Lääne-Euroopas näitab, et 40% õnnetusist tuleb kirjutada alkoholi arvele. Viivitamata tuleb kindlaks teha, kas ja kui võrd oli viinastunud olekus liiklusõnnetuse põhjustanud sõidukijuht.

Pahatihti on liiklusõnnetuste põhjustajaks sõidukijuhi väsimus. Tuleb selgitada, kui kuu aega ta on töötanud, kui palju on saanud puhkeajaga.

Ka kergemate liiklusõnnetuste puhul poleks üleaarne, kui arst paneks toime kahjukannataja põhjaliku ülevaatusse. Õnnetusel saadud vigastused, mis algul näivad kergetena, võivad pärastpoole tekitada mitmesuguseid terviserikkeid ja haigusi. Võivad järgneda protsessid ja süüdistused, kus juurdlust toiminud politseinikul kui ka arstil paratamatult tuleb kohtus esineda tunnistajana.

Erilist tähelepanu vajavad juhtumid, kus on tegemist peavigastustega. Nende järeltuleks on pahatihti mälu kaotamine, mis võib olla hetkeline, kuid võib kesta ka kauemat aega. Kogu sündmuse käigus kahjukannataja peaajus tekivad lüngad. Ta püüab täiendada puuduvaid sündmustiku lülisid ja tahes-tahtmata räägib ebatõtt. Siin peab politseile tulema abiks arsti arvamus, kui võrd võib usaldada kahjukannataja seletusi. Arst võib siin teha kindlaks, kui võrd liiklusõnnetusel saadud peavigastus mõjutab kahjukannataja mälu.

Meie ei räägi siin vaatlusest ja jälgede uurimisest liiklusõnnetuse kohal, sest see on juurdlust toimiva politseiniku enesestmõistetav ülesanne.

Enpol.

Tugevakaliibrilised relvad, millede kandmine on kodanikele keelatud

KELMUS VANGLAS

Osvald S. on vang, sest tema ei tee vahet oma ja võõra vara vahel. Ta on 30 aastat vana, kuid alates 17. eluaastast juba korduvalt asetatud luku ja riivi taha, sest vabaduses viibitud aeg koosnes ainult seitsmenda käsu rikkumisist.

Kuid S. oskab jätkata ka vanglas oma eriharustusi. Ta saadab oma vennale Iisakusse järgmise kirja:

„Tervist vend! Saadan sulle vanglast atlkäe kirja ja ühtlasi oma kohtuotsusest ärakirja, millest näha, et varastasin 50.000 krooni. Kohtus seletasin, et raha kaotasin ära, kuid tegelikult on raha alles ja ära peidetud. Nimelt on alles 48.000 krooni, kuna 2000 krooni raiskasin ära. Raha on peidetud Iisaku surnuaeda ühe haua sisse klaaspurgiga. Mina vabanen vanglast alles 1944. aastal ja on võimalik, et siis see raha on maksvuse kaotanud. Tee sina sellega pisi-tasa

äri ja pea ka mind meeles. Praeguse kirjaga ei saa ma peidukohta juhatada, sest see kiri käib võib-olla kümne isiku käest läbi. Järgmises kirjas juhatan raha peidukoha kätte. Siis kirjutatan, et viige minu õe hauale lilli, kusjuures surnu nimi ongi haud, kus raha peidus seisab. Ole kallid ja saada vanglasse kümme krooni. Mina kutsun siis vanglasse advokaadi ja temaga saadan sulle kirja, milles juhatan raha peidukoha.“

Kirjale on lisandatud kohtuotsuse ärakiri, millest näha, et Osvald S-i „süüdistatakse selles, et tema Rakveres, Eesti Panga osakonnas vahetas oma ajalehtedega täidetud portfelli Artur S-i portfelliga, milles oli 50.000 krooni S-ile kuuluvat raha. Variesedes momenti, millal Artur S. andis pangas allkirja, vahetas Osvald S. portfelli ja kadus seejärel pangast märkamatu. Hiljem kriminaalpolit-

seis ettenäidatud piltides tundis Artur S. ühes pil-
dis ära sama mehe, kes pangas vahetas tema port-
felli. Isik osutus Osvald S-iks. Kohtuistungil koh-
tualune S. võttis õigeks, et tema portfelli varguse
toiminud, kuid on hiljem selle kaotanud purjus
peaga kogu rahaga. Kohus karistas S-i selle süü-
teo eest kuueaastase sunnitööga.“

Kohtuotsuse ärakiri kannab ehtsaid pitsereid
ja kohtuametnike allkirju. Ühtlasi on tähendatud,
et ärakiri on välja antud Osvald S-ile.

Milline juhus, 10 krooni eest on saadaval terve
vara.

Lugupeetav lugeja, kindlasti teie praegu kades-
tate S-i venda. Teie oleks valmis praegu välja pa-
nema mitte 10, vaid sada, tuhat või enam krooni,
et teada saada peidetud vara asukoht ja olla siis
selle omanik.

Kuid saatus tahtis, et see kiri üldse ei jõudnud
S-i vennani, vaid sattus politseisse.

Politseiametnikud tundsid hetkelist headmeelt,
et jälle avaneb võimalus ühele kahjukannatajale

tagasi anda leidmatuks jäänud vara. Hakates mälu
teritama eespoolkirjeldatud suurvargusest, ei mee-
nunud kellelegi sarnast vargust. Kuigi sellest on
möödunud umbes aasta, ei või selline suurvargus
nii ruttu mälust kaduda, sest 50.000-kroonist var-
gust juhtub väga harva. Varsti oligi kindel, et sel-
list suurvargust pole üldse olnud.

Kui nii, siis kuidas sai kohus teha S-i kohta
sarnases asjas süüdimõistva otsuse ja selle üle
välja anda kirjaliku dokumendi.

Peagi leidis lahendus. O. S. oli ringkonnakoh-
tust ühes süüdistusasjas võtnud otsuse ärakirja,
missuguseid antakse vahialuseile piiramata arvul.
Sellel ärakirjal olid muidugi ehtsad pitserid ja all-
kirjad. Need jäeti ka alles, kuna otsuse tekst liht-
salt vanglas radeeriti kummiga välja ja kirjutati
aselehe uus tekst sarnase sisuga, nagu see eespool
on toodud.

Nagu näha, on vanglas väljapuhanud ajud töö-
tanud küllalt taiplikult.

V. P.

TEADUSEGA ROIMA VASTU

Millery kohver

Dr. Ed. Locard'i järgi

Käesolev juhtum on kujukaks näi-
teks, kuidas tänu eksperdi kaasabile
läks korda avastada ühe keeruka roi-
ma saladus puhtteaduslikult või nn.
laboratoorse meetodiga.

Lyoni ümbruses, d'Irigny küla lähedal leidis
teesillutaja Denis Coffy ühest väikesest metsatu-
kast koguka paki, mis levitas vastikut haisu. Selle
avamisel tuli nähtavale lagunened laip. Veel samal
päeval viidi laip ülikooli arstiteaduskonda, kus see
lahati. Arst tegi kindlaks, et siin on tegemist mõr-
vaga, mis saadetud korda kägistamisega ning ar-
vatavasti aset leidnud juba kolm või neli nädalat
tagasi. Paar päeva hiljem leidis keegi tigude otsi-
ja Millery küla lähedalt, umbes samalt kohalt, kust
leiti mõrvatu laipki, suure purustatud kohvri ru-
sud, mis olid vere ning haavamädaga koos. Kohver
kandis raudtee sedelit, millel võis näha eelmise
aasta daatumit ühes lähtejaama nimetusega: Pa-
riis. Niisiis oldi satunud pimedale harukordsele
juhtumile, kus olulisemad faktid olid täiesti üks-
teisele vastukäivad. Arsti arvates pidi mõrv olema
aset leidnud kõige enam viie nädala eest, kuna

aga raudtee sedel samal ajal näis tõendavat, et laip
oli raudteelt juba 13 kuud tagasi välja saadetud.

Toiming, mida tuli esimesena sooritada, oli
laiba isiku kindlakstegemine. Just samal ajal oli
üldiseks kõneaineks ühe Gouffé nimelise Pariisi
kohtupristavi salapärane kadumine, kes väljaspool
ametikohuste täitmist oli üldiselt tuntud oma kor-
ratute eluviisidega. Kuid kunagi varem polnud ta
veel teinud sarnast pikka kõrvalhüpet. Gouffé
kälimees ning üks Pariisi politseiinspektor saadeti
Lyoni laiba isikut kindlaks tegema. Nad ei saa-
nud mingit kindlat otsust teha. Leitud laip, kellel
olid mustad, pikad ning käharad juuksed, polnud
esialgsel kaalutlustel sugugi Pariisi pristav. Kuid
edaspidine juurdlus näis igatahes võtvat õnneliku-
ma pöörde. Keegi Laforge'i nimeline sõiduvoo-
mees teadis jutustada, et ta oli 4. juulil sõidutanud
Millery külasse kolm noort inimest, kellel oli
kaas suur kohver.

Pealegi oli Lyoni kriminaalpolitseil vahepeal
korda läinud purustatud kohvri tükke uuesti kok-
ku panna ning Laforge oli selle kõhklemata ära
tunnud.

Et kohver oli täpselt seesama, selles oli ta enam kui kindel. Oli ju iseenesestmõistetav, et kohtu-uuriija Vial kutsus kohe selle väärtusliku tunnistaja. Ning Laforge andis talle nende kolme noore inimese täpsed tunnismärgid, keda ta oli sõidutanud. Näis juba, et ülesanne on seega lahendatud. Niisiis verise kohvri lool polnud midagi ühist Gouffé asjaga. Ehkki pristav oli veel leidmata ja laiba isik kindlaks tegemata, olid vähemalt käes Millery küla mõrvarid. Kuid kahjuks, kui Laforge'ilt taheti saada täpsemaid andmeid, tuli ilmsiks asjaolu, et need olid täiesti üksteisele vastukäivad. Mis aga osutus eriti kaaluva tähtsusega asjaoluks, oli see, et Laforge polnud tol päeval üldsegi enam saanud oma sõidukit kasutada, millal ta arvas käinud olevat Millery's. Sest just täpselt tol ajal oli talt võetud sõiduluba. Selle jämeda võimatuse eest näis Laforge'i tõendus täiesti kokku varisevat, sest ta ei teadnud kindlasti isegi, millal ta oli käinud Millery's. Lõppeks ta tunnistas üles, et ta jutustus oli koostatud igasuguseist tõendeist ning et ta tahtnud panna enesest kõnelema. Vooimees pisteti pokri katse eest petta ametivõime. Kuid selle eest Pariisi politseil, kes oli vahepeal lakkamatult otsinud Gouffé't, oli läinud korda teada saada, et pristavi kahtlaste külastajate hulgas *figureeris* keegi kardetav seikleja, nimega Eyrand ning selle armuke Gabrielle Bombard. Nimetatud paarike oli kadunud just parajasti samal ajal kui Gouffé'gi. Kuid see veel ei tõendanud, et nad olid kadunud seltsis, ega ka seda, et üks neist oleks olnud teiste ohver. Ning lõppeks tuli ka sellestki andmest loobuda, nagu paljudest teistestki. Niisiis juurdlus oli jõudnud otsaga surunud punkti. Politsei koos prokuratuuriga katsetas nüüd veel üht viimast abinõu: nimelt laskis veelkord lahata laiba. Sest esimene lahkamine, mis aset leidis suvistepühade ajal, oli tehtud arsti noorema assistendi poolt. Asuti uuesti uurima. Seekord usaldati lahkamine kuulsa professori Lacassagne'i hoolde.

Kuid raskused, mis seejuures ilmnesisid, olid otse uskumatud.

Pealegi prof. Lacassagne oli jõudnud oma pikal praktikal veendele, et halvasti tehtud lahkamist polnud mõtet korrata. Kuid nüüd pidi ta siiski vastupidist tõendama. Mis nüüd lauale toodi, polnud enam mingi laip, vaid õigemini mädahunnik, millest võis vaid uurimiseks kasutada mittemädanevaid osi: nimelt konte, krõmpsluid ning karvu. Mis Lacassagne neist tõi aga nüüd päevavalgele? Luustiku, juuste ning hammaste seisundi järgi tegi ta kindlaks, et tapetu vanus võis olla umbes 50 aasta ümber. Luude pikkuse järgi otsustades, tegi ta kindlaks pikkuse, mis pidi olema umbes 1 m 78 sm. Ning raskus korpulentsuse, pikkuse ning luustiku järgi otsustades võis tal olla umbes 80 kg piires. Juuksed, mis olid tuunistajaille paist-

nud mustadena, osutusid pärast vere ning mäda-korra mahapesemist šataäniks. Niisamuti tehti mikroskoobiliselt kindlaks nende läbimõõt.

Mikroskoobiline vaatlus tegi veel kindlaks, et juuksed ega habe polnud värvitud. Kuid luustiku vaatlus pidi viima veel üllatavamaile avastusile. Ning ühe luuvigastuse eriteadlase, doktor Gabriel Mondon'i kaasabil tehti kindlaks, et mõrvatu pidi olema kergesti „vedanud jalga järel“, sest paremal jalal ilmnesis atrofia (kõhetuse) tunnismärgid ning sama jala päkal üks vana tuberkuloosivigastus. Tal oli põlvekedras olnud luuveedliku kokkuvool ning luuvalutõmme paremas suures varbas.

Keskmisel hambad puudusid tal suust ning samuti ka esimene ülemine parempoolne purihamm. Esile manada niivõrd täpset surnu kirjeldust polnud sugugi mõni ime, sest teadus ei tunnusta imet, vaid oli lihtsalt meisterliku töö tulemus. Nüüd, kus oldi jõutud nende andmeteni, tuli neid kasutada. Siin oli tõesti tegemist kadunud Gouffé'ga. Sest tegelikult Gouffé, samuti nagu Millery'ist leitud laip, oli 49 aasta vanune ning oli kaalunud 80 kg, samuti sobis tema pikkus ja juuste värv. Gouffé oli oma noores eas tõesti vigastanud oma parema kanna ning seetõttu oli ta parem jalg vasakust märksa nõrgem; paremas põlves oli tal olnud hyarthrose ning paremas suures varbas luujooksva. Tal puudusid närimishambad ning esimene parempoolne ülemine purihamm. Juurdlus, mille oli seni eksiteele viinud kõige ebatõenäolisemate ning kummaliste asjaolude ühtesattumine, oli nüüd viimaks juhitud õigele teele. See meisterlik ekspertiis oli annud talle õige suuna. Nüüd hakati uue hooga jätkama katkestatud juurdlust Gouffé asjas ning rööbiti ka alustama Eyrand'i ja Gabrielle Bombard'i otsimist, kes olid kadunud samal ajal kui nimetatugi. Vahepeal oli Lyoni kriminaalpolitsei hankinud tervelt realt kohvri valmistajailt teateid kohvri kohta, kes kõik üksmeelselt kinnitasid, et see olevat valmistatud Inglismaal. Ning Londoni saadeti asitõendist täpne visand, mis oli täpselt järele aimatud vesivärvidega. Kellelgi Schwartigeri nimelisel kohvritegijal Easton road'ilt meenus, et ta oli müünud niisuguse kohvri ühele paarikesele mõni päev enne mõrva kordasaatmist; samuti mäletas ta veel ostjate väliseid tunnismärke, mis täiesti ühtusid Eyrand'i ja Gabrielle Bombard'i omadega. Nüüd asuti nende otsimisele, esmalt Inglismaal ning siis Pariisis. Ning juurdlus lõppes jubeda kurbmängu päevavalgele toomisega. Selgus, et Eyrand ja ta kaassüüdlane olid üürinud ühe toa alumisele korrale. Toas oli kardiatega voodi koht ühes voodiga ning voodi ees kardiatega kõrval seisis diivan. Eyrand oli kinnitanud ploki lakke, mida varjas üks kardi-naist. Hiljem oli Gabrielle nõustunud Gouffé poolt määratud kohtamisega, kes oli teda juba kauemat aega jälginud. Pristav, ilmunud kohale paha aima-

Kuriteo selgitamine ühtlasi õppetunnina

Kuriteo selgitamisel politseiametnik kasutab oma, samuti ka teiste kogemusi. Ühtlasi peab iga kuriteo selgitamine olema õppetunniks jällegi uutel kuritegude jälitamisel. Seepärast siis ka pärast kuriteo selgitamist iga kord püütagu selgusele jõuda, missuguseid vigu tehti jälitamisel ja mida võib sellest tunnist jällegi uut õppida.

11. detsembril m. a. kell 14 teatati telefoniga Rakvere kriminaalpolitseile, et Kunda vallas Kunda-Aru külas olevat röövimise eesmärgil tapetud üksik talupidaja Otto Rumen. Kohal selgus, et samal päeval enne lõunat on ilmunud Rumen naabertallu verise peaga. Ta on olnud peast raskelt haavatud, siis seletanud ta katkendiliselt, et tema

juurde on tulnud sisse kaks mustlast, kelledest üks Otto nimeline on elanud varem Kunda-Mallas. Mustlased on avanud tema suunas revolvrile ja kui ta maha kukkunud, lohistatud teda voodi alla, kusjuures üks mustlastest tema kätt katsudes ütelnud: „on surnud“. Mustlased paisanud segi majakraami ja keedunõud pliidil, otsides raha. Rumen toimetati kohe naabrite poolt Rakverre, kus ta aga enne ülekuulamist suri. Mustlased on röövinud talust kuldraha.

Edaspidise juurdluse käigu juures kurjategijate selgitamisel sel korral oli abiks minu arvates mitu õnnelikku juhust.

Rakveres hakati selgitama mustlasi, kes Kunda-Mallas olid elanud. Loomulikult, et sellega seoses oli tol korral asutises rohkem liikumist ja elevust. Samal ajal juhtus kriminaalpolitseis olema üks juhuslik tunnistaja ühes teises asjas, kes muide ka seda elevust tähele pani ja ametnikult küsis, et kas on lahti midagi erilist. Ametnik polnud seekord kitsi ja ütles küsijale, et mustlased on mehe ära tapnud. Juhuslik tunnistaja aga oli väga jutukas inimene ja seletas, et tema olevat täna näinud Rakveres kaht noort mustlast, ühel olnud veel nägu ja käed tahmased. Veel rohkemgi, tunnistaja olevat pannud tähele, et need mustlased käinud sees ühes valmisriiete kaupluses. Selle jutu vastu juba tundis ametnik erilist huvi. Ettenäidatud piltide järgi arvas riidekaupmees üht mustlast ära tundvat. Algas mustlase otsimine, kellest polnud aga Rakveres mingeid jälgi. Sel korral raudteejaama einelauas kõnelnud ametnikud autojuhtidega, kus kõne alla tuli ka Rumeni tapmine. Samas üks autojuhtidest on seletanud, et ta olevat sõidutanud õhtul kaks mustlast Kiltsi jaama. Jällegi väärtuslikud andmed. Võis arvata, et mustlasil oli kavatsus rongile pääseda. Kiiresti autosse ja algas sõit Kiltsi, kuhu ametnikud jõudsid mõni minut enne rongi läbisõitu ja tabasid seal kaks mustlast: Jaan Siimoni ja Feliks Burkevitsi. Mustlased paigutati autosse ja tagasi Rakverre, kus mõlemad tunnistasid endid röövmõrvas süüdi ja seletasid, et kuldrahad nad on müünud Rakveres kullasepale, kust need ka kätte saadi. Olgu tähendatud, et tapjate hulgas polnud ühtki Otto nimelist, nagu seda tapetu oli enne surma naabrile seletanud.

Nagu selles asjakäigust näha, hargneb kogu juurdlus ja röövmõrvarite tabamine kõik 12 tunni jooksul. Ei saa salata, et siin appi tulid mõnin-

mata, joonud vahuviina ning söönud kuivikuid; siis istunud diivanile ning kahmanud Gabrielle sülle, seejuures naljatledes. Noor naine oli tõmmanud oma öökuue vöö Gouffé'le ümber kaela. Eyrand, kes oli enese peitnud kardina taha, oli ulatanud vööotsad plokile ning hakanud siis kärmesti tirima.

Niisiis kägistati pristav, ilma et ta oleks saanud sõnagi suust. Laip riielati lahti ning asetati kohvrisse, mis pandi voodi ja seina vahele. Pärast seda oli Eyrand läinud koju ning Gabrielle oli rahulikult heitnud magama laiba kõrvale. Järgneval päeval olid nad võtnud voorimehe, sõitnud vaksali ning istunud Lyoni rongi, visanud laiba akaatsiastesse ja kohvri veidi kaugemale. Kuid edaspidine tegevus polnud sugugi kerge. Pöördudes tagasi Pariisi ühes Gouffé võtmetega, polnud Eyrand'i sugugi õnnestunud avada pristavi rahakappi. Kas liigse ebaõnne või saamatuse tõttu polnud tal silma hakanud ühtki paberrahapakki, mis olid seisnud täiesti lukustamata ühes pappkarbis töötoa seina ääres.

Niisiis see roim, milleks hoolega valmistati ette ja nii õnnelikult viidi täide, ei toonud mõrvareile midagi peale kehva rahasumma, mille nad olid leidnud Gouffé'l kaasas olevast rahamapist. Leitnud summa kasutati ära Ameerikasse sõiduks. Ühendriigis oli Gabrielle võrgutanud ühe reisija, kelle seltsis ta tagasi reisis Prantsusmaa pinnale. Ta tabati politsei poolt parajasti siis, kui ta saabus Pariisi. Hiljem tabati ka Eyrand Kuuba saarel. Pärast kõmurikast kohtuprotsessi mõisteti Eyrand surma ja Gabrielle Bombard 20 aastaks sunnitööle.

KURJATEGIJATE TÜÜPE

K. PÄRTMAA

„Oled lellepoeg, siis ole ka mõrtsukas”

16. aprilli hommikul 1921 märkas Virumaal, Illuka vallas Ohakvere külas elunev A. K., et tema naabri koer kummaliselt ulub oma talu ões. Kuna A. K. arvas oma naabertalu pidajaid vendi Aleksander ja Andrei Treierit oma lemmikkoera vigastanud olevat, siis läks ta asja selgitama. Tuppa astumisel avanes A. K.-le õudne pilt: Aleksander Treier lamas põlvili seina ääres tabureti najal, tema vend Andrei söögilaua juures põrandal kummuli ja kõik majakraam oli segi aetud. Hirmunud naaber teatas asjast politseile ning varsti saabus kohale kriminaalametnikke Rakverest.

Järelevaatusel selgus, et Aleksander Treierit, 56 a. vana, oli ligida maa pealt kuuliga lastud peast ja rinnust, ning tema asend jättis mulje, et ta surmamise hetkel oli viibinud põlvili — pa-

lumise asendis. Andrei Treieril, 54 a. vana, oli peast kuuksnaav ja rinnas kaks pussitaagi naava, mis ulatusid siseelunditeni. Söögilaua vedeles söögijäänuseid, tühi viinapudel ja poleanud peerutsi. Teises toas olid kapi- ja kummutuiksed kirvega purustatud, voodiröövid ning teised esemed laiali loobitud ja ilmselt paistis, et mõrvad olid otsinud raha. Põhjalikult otsimisel leidsid tapetute taskutest ja raamatute vahelt 31.000 marka eesti raha, 5.600 tsaari- ja 4.250 duumarubla. Palju aga mõrvad ära röövisid, jäi selgitamata. Mõrvatute juures põrandal lebas üks jaapani vintpüssi padrunkest.

Juurdluse selgus, et vanapoisid, vennad Treierid olid elanud väga kokkuhoidlikult ning ümbruskonnas tunti neid jõukatena, kellel kodu pidi olema suuremaid rahasummasid. Kogu talu tööga tulid nad kahekesi toime, kuid monikord armastasid siiski napsitada, enamasti siis, kui keegi neile seda pakkus. Andmete kogumisel selgus, et mitmed ümbruskonna noormehed olid najatanud Treierite kokkuhoidlikkuse ja kodus raha hoidmise üle ning avaldanud arvamusi, et küll nad kord oma rahast ja elust lahti saavad. Sääraseid jutte olid paljud rääkinud, kuid kontrollimisel keegi ei võtnud seda omaks. Kahtluse all oli terve rida isikuid, ent kõik nad tegid kindlaks oma alibi — viibimiskoha mõrva ajal. Muide oli nõrga kahtluse all ka Treierite naabruses sulasena teeniv Eduard R., kes agaralt rääkis kuulujuttudest ja juhtis kahtluse vendadele H-dele, kes elasid samas külas. Kuigi Eduard R-i peremees tõendas, et tema sulane magas mõrva ööl kodus, toimetati ta siiski Rakvere Kriminaalpolitseisse pikemaks ülekuulamiseks.

Pikema ülekuulamise juures avaldas E. R. väsimuse tunnuseid ja soovis „südamekinnituseks” ning üksikasjade meeldetuletuseks napsi. Kuna tol ajal säärane vastutulek polnud keelatud, rahuldati tema soov ja mõne ionksu järele tunduski, et E. R-i jutustamine läks ladusamalt, kas alkoholi mõju või südametunnistuse piina tõttu. Järsku lausus R.: „Laske tulla veel üks kärakas ja ma räägin tõtt.” Mõni minut hiljem alustaski ta oma õudset pihtimist, mis oli järgmine:

1920. a. ta on varastanud H-i heinaküünist ühe jaapani sõjaväepüssi, mida ta on peitnud mitmes kohas. Samasugune püss on olnud ka tema lellepojal, Aleksander R-il, kes asunud samas külas. Mõni päev enne roima napsitanud

gad õnnelikud juhused, nagu juhuslik tunnistaja kriminaalpolitseis ja autojuht.

Kui aga mainitud õnnemomendid oleksid puudunud, kas siis see mõrv oleks pidanud jääma avalikuks tegevumata?

Seesama tagajärg oleks saavutatud ka plaanikindla, pideva ja tüdimatu töö tagajärjel, ilma igasuguse õnneliku juhusega. Oleks tulnud plaanikindlalt teostada mõrvareite jälitamisel, nagu seda ette näevad juhised pimedate sündmuse selgitamisel. Praegusel korral muide oleks võinud oletada, et röövlid vahest tahtsid välimust muuta ja muretseksid uusi riideid. Selleks läbi käia valmisriiete ja samuti ka vanakraamikauplused, ette näidata pildid jne. Tuli oletada, et röövlid võisid linnas palgata sõiduki kuriteole sõiduks, või samuti ka linnast ära sõites. Selleks üle kuulata kõik autojuhid. Et röövitud olid kuldrahad, siis pidi oletama, et röövlid võisid neid müütada kullasepale. Selleks jällegi kõik kullasepad üle kuulata.

Sarnase plaanikindla ja hoolsa juurdluse lõpptulemused oleksid olnud täpselt samad, olgugi et võib-olla selleks oleks kulunud päevi, nädalaid ja võib-olla rohkemgi.

Suusatamisvõistlus Viljandis

27. jaan. s. a. korraldas Viljandi Politsei-ametnike Kogu Politseiametnike Keskkoogult väljapandud rändauhinna 10 km patrullsuusatamise võistluse. Võistlusmeeskondade suurus oli vähemalt kolm. Võistlusest võttis osa kolm meeskonda ja individuaalvõistlejaid. Meeskonna liikmete aeg võeti igale eraldi, mistõttu oli võimalus selgitada üksikmehe tulemusi ja koostada meeskonda politsei üleriigilisele võistlusele. Võistlusrajaks oli raskem mägimaastik, laskmine toimus pärast 5 km läbistamist 200 meetrilt viis lasku rinnakujusse. Seejuures iga tabamus kujus andis 30 sek. aja edu ja mittetabamisel meeskonna poolt 5 min. meeskonna keskmisele ajale lisaks. Parimaks meeskonnaks osutus Pärnumaa I politseijaoskonna meeskond, koosseisus: konstaablid — Anti Koitmäe, Ennu Männik ja Karl Amor, meesk. keskmine aeg 1 t. 07 m. 25,6 sek., teiseks — Viljandi politseijaoskonna meeskond, koosseisus: konstaabel Arnold Voltre, kantseliametnikud Ants Pruuli ja Heino Koik, keskm. aeg 1 t. 07 m. 30 sek. Pärnu linna politseijaoskonna ühel meeskonna liikmel murdus suusk poolal võistlusrajal ja oli sunnitud võistluse katkestama ning meeskonna aeg ei tulnud arvestamisele. Individuaalselt osutus parimaks Pärnu linna politseijaoskonna kordnik Johannes Hallik, aeg 1 t. 00 m. 36 sek.,

Tall.-Harju pref. üksuste patrullsuusatamisel 17. jaan. s. a. Mustamäel esikohale tulnud Reservjaoskonna meeskond

teiseks — poliitilise politsei assistent Viljandis Lembit Uibupuu, aeg 1 t. 01 m. 47 sek. ja kolmandaks Pärnumaa 1. pol.-jšk. konstaabel Ennu Männik, aeg 1 t. 02 m. 17 sek.

Pärast võistluse lõppu andis võistlejatele korraldatud koosviibimisel prefekt J. Vares auhinna üle, mis olid välja pandud Viljandi Politseiametnike Kogult, ja pöördus võistlusest osavõtjate poole vastava kõnega, milles rõhutas suusaspordi vajalikkust politseiteenistuses.

ta koos A. R-iga. Viimane on rääkinud, et tahab abielluda ja selleks vajab raha. A. R. teinud ettepaneku Treierid maha tappa ja raha ära röövida, kuid tema, Eduard R., olnud selle vastu ja soovitanud salaja raha Treieritelt varastada, milleks varuda aeg, millal vanapoisid mõlemad kodunt väljas. Sellega pole Aleksander R. nõustunud ja käskinud reede õhtul — 15. aprillil valmis olla. Kokkuräägitud ajal on ilmunud Aleksander R. tema juurde ja mõlemad, varustatud vintpüssidega, läinud Treierite talle. Tema, Eduard R., on pannud oma püssile ka täägi otsa. Treierite juures nad on jätnud püssid esikusse ja astunud tuppa ning hakanud seal kaasaotatud viina jooma, kusjuures Treierid on toonud lauale suupistet. Viina lõppedes on läinud Aleksander R. välja ja toonud mõlemad vintpüssid tuppa, andes täägiga varustatud püssi tema kätte. Seepeale pööranud Aleksander R. oma püssi otsa Aleksander Treieri poole, kes on seisnud seina ääres, ning nõudnud raha kättejihatamist, kuna tema, Eduard R., on suunanud oma püssiotsa laua taga istuvale Andrei Treierile. Aleksander Treier on laskunud põlvili ja palunud teda mitte surmata ning on juhatanud, et raha on kapis, mille lubanud ise kätte anda. Seepeale on lasknud Aleksander R. oma ohvri pihta kaks lasku, mispeale viimane on jäänudki põlvili asendisse, vajudes vaid lähedalseisva tabureti najale. Kolmanda lasu on lasknud Aleksander R. laua taga istuva Andrei Treieri pihta, mille peale viimane on vajunud laua najale, ning suunates püssiotsa Eduard R-i poole on lausu-

nud: „Oled lallepoeg, siis ole ka mõrtsukas“ ning käskinud täägiga Andrei Treierit lüüa. A. R-i sunnil ta on lõõnud täägiga kaks korda Andrei Treierile rindu, mispeale viimane on langenud põrandale. Peale mõrvamist Aleksander R. on lõhkunud kapi ja kummuti, kust röövinud raha ning otsinud seda ka mujalt, esemete vahelt. Kõik röövitud raha on jäänud Aleksander R-i kätte. Pärast roima ta on läinud koju ja heitnud magama.

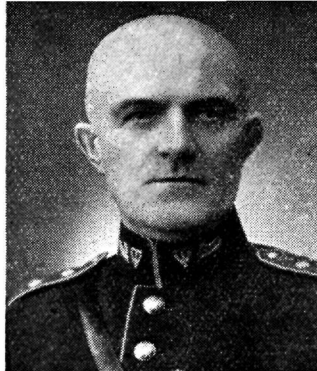
Tabatud Aleksander R., nähes, et kaaslane süüteo on üles tunnistanud, seletas sedasama, mis Eduard R-gi, ja juhatas kätte metsa heinakuhja sisse peidetud raha ning vintpüssi. Eduard R-i vintpüssi ei läinud korda leida, kuna see oli vahepeal peidukoolest — linahunniku alt — ära varastatud.

Sõjaringkonnakohus karistas Aleksander R-i, 28 a. vana, eluaegse sunnitööga ja Eduard R-i, 17 a. vana, 20-aastase sunnitööga. Mõlemad olid varem karistamata.

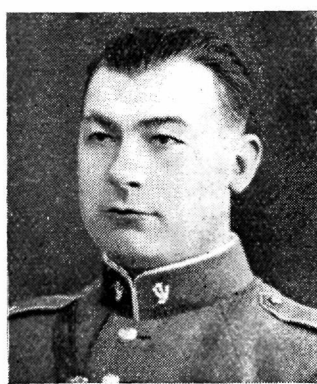
P. Tammesalu

L. Haugas

O. Heinlaid

M. Pärtel

Meie juubilarid

Peeter Tammesalu 50-aastane

15. skp. pühitses Politseitalituse Üldbüroo administratiivala politsei vanem-assistent P. Tammesalu oma 50-dat sünnipäeva.

Lugupeetud ja innukat töömeest ja armastatud kolleegi ja seltskonnategelast tervitades õnnitlevad teda tema juubeli puhul rohkearvuline sõprade pere koos kaasteenijatega.

Peeter Tammesalu (Tomson) sündis 15. (3.) veebr. 1890 Holstre vallas Viljandimaal.

Peale tollaegse Viljandi linnakooli lõpetamist 1907. a. asus 17-aastane noormees ise oma elule teed rajama. Esimeseks „känniproovi“ tööpõlluks valis P. T. omavalitsuse ja teenis Kambja vallavalitsuses valla sekretäri ja vallakohtu sekretäri abina 1907.—1908. a. Siitpeale siirdus politseialale. 15. okt. 1908 asus ta veneaegse Tallinna politsei valitsuse teenistusse ja 27. maist 1909 loeti ta riigiteenistusse määratuks ja algas temale omase püüdlikkusega edasimineku riigiteenistuse redelil. 1915. a. oli ta juba Tallinna politseivalitsuses laauüemana, kust määrati Pihkva linna politseivalitsuse sekretäriks, kus teenis kuni Vene revolutsioonini 1917.

Hiljem siirdus tagasi kodumaale ja 12. nov. 1918 määrati Eesti Kaitseliidu Peastaabi ametnikuks ja 23. nov. sekretäriks. Siin teotses P. T. mitmesuguste ametinimetuste all kuni juulikuu lõpuni 1920.

Tolleaegse Politsei Peavalitsuse teenistusse astus

P. Tammesalu 1. aug. 1920, kus määrati esiteks käsutusametnikuks, siis vanemaks käsutusametnikuks, välismaalaste laudkonna ülemaks, üldsaakonna juhatajaks, kantsleiiülemaks ja 1924. a. administratiivtoimkonna ülemaks, missugusel ametikohal teenib praegugi, saades 1926. a. politsei reformeerimisel politsei vanem-assistendi ametinimetuse. 1929. a. lõpetas P. Tammesalu gümnaasiumi.

Oma ametialase tegevuse kõrval on P. Tammesalul tööindud jätkunud ka mitmele seltskondlikule organisatsioonile. Eriti väärib allakriipsutamist tema tegevus kaitseliidus, kus ta tegev dets. 1924. a. peale ja praegu on Tallinna Maleva Lõuna Malevkonna I pataljoni pealik. Pealeselle malevkonna juhatusel liige (1933. a. alates) ja pealikute kogu juh. liige — sekretär.

P. Tammesalu teenete hinnanguks on temale annetatud Kotkaristi V kl., E. Punase Risti II järgu II astme mälestusmärk, K. L. III kl. Valgerist ja teisi seltsk. organisatsioonide hinnete märke.

Abikomissar Ludvig Haugas 50-aastane

2. veebruaril pühitses Tartu 3. jsk. pol.-abikomissar Ludvig Haugas oma 50. sünnipäeva ja 30-a. seltskonnategevuse juubelit.

Ludvig Haugas sündis 2. veebr. 1890 Võrumaal Erastvere vallas. 1906. a. alates töötas omavalitsus- ja kohtuasutis Pangodis, Elistveres ja Tartus. 1917. a. astus teenistusse Tartu linna 1. miilitsajaoskonda rühmaülemana, kust 1920. a. määrati Tartu linna 1. politseijaoskonna ülemaks, millisel kohal teenis kuni 1. juunini 1927, millal määrati abikomissariks.

Juubilar on tuntud õiglase, energilise ja vastutuleliku inimesena, ta on innukalt osa võtnud seltskondlikust tööst, olles Tartu linnavolinikuks ning osa võttes oma lemmikharrastuse — muusika ja lauluga tegelevaist organisatsioonest juhtiva ja algatava jõuna. Nii on ta olnud Tartu Meeste- laulu Seltsi asutaja liige ja esimees, samuti Tartu Politseiametn. Kogu Muusika-Laulusektsiooni ning „Vanemuise“ Muusikaosakonna juhatusel liige.

Otto Heinlaid 50-aastane

O. Heinlaid (end. Eiland) sündis 1. märtsil 1890 Harjumaal, Raiküla (end. Kabala) vallas, Kabala mõisa aidamehe pojana. Alghariduse ta sai Kabala valla ja Järvaküla ministeeriumikoolis, kus õpetaja näpunäiteil hakkas noorelt ajalehtede kirjasatjaks. Õppis piiritusemeistriks. Teotes sel alal lühemat aega, ja Maailmasõja puhkemisel teenis Tallinnas sadama- ja tolliartellis, kust kutsuti Vene sõjaväkke. Teenides Semjonovi kaardiväe polgus luurekomandos, ülendati ta sõjaväljal ülesnäidatud teenete eest alamlipnikuks. Suure Vene revolutsiooni puhkemisel teenis Petrogradis tagavarapolgus ja vabama aja saabudes asus kohe koos Vildenau, Tõrukese, P. Sneideri, M. Lüllil ja teistega sealsete eestlaste organiseerimisele. Oli üks Petrogradi Esimese Eesti Sõjaväelaste Keskkomitee asutajaid. Võttis osa Tallinnas Esimesest Eesti Sõjaväelaste kongressist. Eestisse jõudis mõni päev enne Saksa okup.-vägede saabumist. Vangistati okupatsioonivõimude poolt ja paigutati vangimajja, hiljem Pääsküla vangilaagrisse, kust põgenes ja asus Läänemaal, põranda all KL korraldama. Vangistati uuesti ja olles määratud Saksamaale saatmiseks, õnnestus tal saatjate käest siiski põgeneda. Sipa ja Luiste vallas teotses koos vendade Tulminidega KL korraldamisega kuni okupatsioo-

nivägede lahkumiseni, millal asus kohe üle võtma lahkuvalt okupatsioonivägedelt asutisi. 6. dets. 1918 valiti ta Sipa ja Sooniste valla elanike pooli miilitsavanemaks ja sellest ajast on teeninud vahetpidamatult Läänemaal politseiametnikuna.

Ametnikuna, alati teenistusvalmis, humoorikas, tähelepanelik ja kiire otsustamisvõimega, on ta võitnud kodanike ja kaasteenijate lugupidamise.

Peale ametitöö võtab ta osa seltskondlikust elust, olles Läänemaa Muuseumiühingu, Lääne Noorte Kotkaste ja Kodutütarde Sõprade Kogu asutajaid ja juhatuse liige, kaitseliidus, tuletõrjes ning teistes seltsides. On abielus, kolme lapse isa, kelledest vanim juba abielus, kuna teised veel kooliealised. Peale ametitöö on temale kõige südame lähedasem Läänemaa Muuseum, kuhu on kogunud mitte vähem kui $\frac{1}{3}$ olemasolevaist esemeist.

Seltskondliku töö tunnustusena on temale anetatud: 4. ja 5. järgu Kotkarist, KL Valgerist, Lääne Maleva märk, Noortekotkaste aitaja märk. Punase Risti mälestusmärk, Läti tuletõrje hoolsusmärk.

Soovime õnne, jõudu ja edu senises tegevuses.

Kordnik Mart Pärtel 40-aastane

8. veebruaril s.a. tähistas Paide politseijaoskonna kordnik Mart Pärtel oma 40-dat sünnipäeva. Juubilar sündis 8. veebr. 1900 Pärnumaal Lelle vallas. Hariduse omandas Väandra kihelkonnakoolis. Võttis osa Eesti Vabadussõjast 1919.—1921. a. Astus Politseikooli 17. sept. 1928, mille *alama klassi lõpetas 12. jaan. 1929, ja samast ajast määrati politseikordnikuks Paide linna, kus praegugi teenib.*

Teenistuses tuntakse juubilarit tubli ja kohusetruu ametnikuna. Omab Eesti Vabadussõja mälestusmärgi ja Läti Vabariigi vabastamise 10. a. juubeli mälestusmedali.

Kaasteenijad soovivad juubilarile palju õnne isiklikus elus kui ka edaspidises töös.

15 a. konstaablina politseis

15. jaanuaril möödus viisteist aastat päevast, millal Jüri Narvet astus politseiteenistusse.

Jüri Narvet sündis 22. sept. 1897 Leningradis, kus ta sai ka oma üldhariduse. Lõpetanud reaalkooli, astus ta 1915. a. Pauli sõjakooli, mille lõpetas 1916. a. ja astus üheksateistaastase ohvitserina Vene sõjaväkke. Sealt siirdus Hiina, kus võttis osa lahinguist ja omandas hiina kapteni auastme.

1923. a. algul asus J. Narvet Šanghais laevale ja jõudis 1923. a. 23. aprillil kodumaale.

Kodumaal teotses J. Narvet algul ärialal ja 15. jaan. 1925 astus konstaablina politseiteenistusse. J. Narvet on teeninud Tallinna-Harju prefektuuri koosseisus ja alates 1930. aastast 4. politseijaoskonnas.

Vaadeldes 42 aasta vanust konstaablit Jüri Narvetit tema 15-dal teenistusjuubelil, tundub täiesti ülemäärasena talle soovida tervist ja jõudu, sest seda näib tal olema lõpmatuseni, ta on valmis täitma iga ülesannet, mis teenistus temale peale paneb. Soovime juubilarile palju õnne edaspidiseks.

Konstaabel Julius Schvan 60-aastane

Julius Schvan sündis 13. veebruaril 1880 Harjumaal Triigi vallas. Hariduse omandas sama valla Paunküla ja Tallinna linna Ekaterina 2. alg-

J. Schvan

E. Lepp

koolis ja Aruküla ministeriumikoolis, mille lõpetas 1894. aastal. Seejärel teenis sõjaväes piirivahide korpuses. Lõpetanud 16. veebruaril 1906 Tallinna politseikordnike kooli, nimetati ta sama aasta 20. veebruaril Nehatu valla vanemkordnikuks, kus teenis kuni maikuni 1907, millal viidi üle Raasiku valda, kust siirdus sõjaväeteenistusse.

Sõjaväest vabanenud, valiti ta 1918. a. Raasiku valla nõukogu poolt Raasiku valla vanem-miilitsionäriks, olles ühtlasi sama valla nõukogu poolt valitud Raasiku kaitseliidu ülemaks. Politsei alal edasi õppides lõpetas ta 1922. aastal 2. rajooni-ülemate ja kõrgemate ametnike kursuse, mille pupul määrati Paldiski jaoskonna ülema kohustetäitjaks ja arvates 1. maist 1924 Harjumaa politsei 4. jaoskonna ülema abiks. 1. aprillil 1927 määrati ta praegusele kohale, Harju-Risti rajooni konstaablik.

Teenistuses on konstaabel Schvan olnud korralik ja püüdlik. Kaasteenijate ja kodanike hulgas on ta tuntud ja lugupeetud oma vastutulelikkuse ja huumori tõttu.

Soovime juubilarile üle 60. aasta läve astumise puhul veel kauaks nooruslikku eluvärskust, püsivust ja edu.

Konstaabel Eduard Lepp 50-aastane

25. jaanuaril s.a. pühitses Varbola rajooni konstaabel Eduard Lepp oma 50. sünnipäeva.

Eduard Lepp sündis Varbola vallas talupidajana. Hariduse omandas alg- ja ministeriumikoolis. Töötas mitu aastat valla omavalitsuste kantseleides sekretäri abilisenä. Okupatsioonivägede lahkumisel 1918. aastal astus ta politseiteenistusse oma koduvalda miilitsavanemana, olles hiljem samas vanemkordniku, rajooniülema ja alates 1. jaanuarist 1926 konstaabli ametikohal. Kutseoskust täiendas 1921. aastal rajooniülemate ja 1923. aastal kõrgemate pol.-ametnike kursuil.

Oma teenistusaja kestel on konstaabel Lepp kohusetruu ametnikuna täitnud hoolsasti ja eeskujulikult oma ülesandeid ja tal on olnud hea suhtlemine nii kaasametnike kui ka kaaskodanikega. Tema teeneid politseialal on hinnatud Valgetähe V klassi teenetemärgiga.

Õiglase ja siira iseloomu tõttu ja hea kontakti loojana mitmesuguseis ringkonnis on tema tubli töomehena hinnatav ja lugupeetav ka paljudes kohalikes organisatsioonides, kus ta on palju aastaid kaasa töötanud.

Möödunud aastal pühitses konstaabel Lepp oma 20-aastase politseiteenistuse juubelit.

Soovime juubilarile palju õnne ja edu kauaks edasiteotsemiseks politseiperes.

Peep Luik 30 a. politseiteenistuses

3. skp. täitus 30 a. päevast, millal Tartu kriminaalpolitsei agent Peep Luik astus politseiteenistusse.

Peep Luik on neid väheseid, kes kuuluvad põliste politseinike hulka ja kes vaatamata raskustele on truuks jäänud oma kutsele. Juubilar sündis 27. aug. 1884 Tartumaal, Veski vallas. Lõpetanud sõjaväes sundajateenimise, astus ta 3. veebr. 1910 Tartus korralvurina teenistusse, mis kestis kuni revolutsioonipäevadeni, siis oli ta sunnitud jätma oma kutseala ja siirduma sõjaväkke.

Rahvusliku väeosa kujundamisel oli Luik üks neid, kes siirdus kodumaale oma rahvuslikku väeossa. Okupatsioonivägede saabumisel vabanes Luik sõjaväeteenistusest. Nüüd siirdus Luik tolleaegse politsei ridadesse. Saanud relvad, oli Luik ka omariikluse saabumisel esimesi mehi, kes korralvurina ja distsipliinikaitsjana tegevusse astus ja püsib tänini politsei ridades. Kaasametnikud leiavad juubilaris alati heatahtliku kolleegi ja energilise kaastöölise, kelle suurimaks lõbuks on seaduserikkujate püüdmine ja kindlasse kohta toimetamine. Palju aastaid pakub ta oma memuaaride jutustamisega nooremaile kolleegidele vabadel tundidel meeldivat meelelahutust.

Kaasametnike pere soovib oma hõbepäisele juubilarile veel küllaldast huumorimeelt ja tujuküllust oma raske kutse jätkamiseks.

Kamilla Ritson 20 a. riigiteenistuses

20. jaan. s. a. võis Tartu kriminaalpolitsei kantseleiametnik Kamilla Ritson tähistada kahekümendat aastapäeva ajast, millal ta astus kriminaalpolitsei teenistusse. See juubelipäev oli juubilarile seda õnnelikum, et ta ühtus ka tema sünnipäevaga.

Prl. Ritson astus 20. jaan. 1920 Tartu kriminaalpolitsei teenistusse kantseleiametnikuna. See oli aeg, kus ka kantseleiametnikul pidi julgust ja tahet küllalt olema, et astuda politseiteenistusse. Need rasked ajad elas prl. Ritson üle suurema raskuseta. Varsti hakati koosseise vähendama, mille tagajärjel ka prl. Ritson oli sunnitud 1. apr. 1924. a. oma senise koha jätma. Seejärel näeme teda Tartust eemal Metskonna kantseleis. See koht kuidagi ei sobinud prl. Ritsoni hingega ja ta hakkas otsima võimalust Tartu tagasi pääsemiseks. Mõneajalise otsimise järel avaneski tal 1. aug. 1921 uuesti võimalus Tartu kriminaalpolitseisse oma endisele kohale pääsemiseks ja sellest ajast alates näeme teda vahetpidamatult siin. Oma alalise tujukülluse ja rahuga on ta võitnud enesele kogu ametkonna poolehoidu.

Kaasametnikud soovivad juubilarile veel palju aastaid ja ikka tujuküllust ning õnne oma kutse alal edasitöötamiseks.

PILSEN
HELE ÖLU
SANGAR
KANGE ÖLU
TÕMMU
Ekstra
ERIPRUUL
MAHLAJOOGID
SIDRUNHAPPEJOOGID
SELTERS, SOODA
MODU
SAKU

TOIMETUS JA TALITUS: Toompea loss, Tallinnas. Telef.: toimetus 471-90, talitus 448-92. Jooksev arve Eesti Pangas 543. Posti jooksev arve 377. Postkast 438. **Tellimishind:** aastas Kr. 6.—, poolaastas Kr. 3.—, üksiknumber 30 snt. **Kuulutuste hinnad:** 1/4 lk. Kr. 60.—, 1/2 lk. Kr. 30.—, 3/4 lk. Kr. 15.—, 1/8 lk. Kr. 7.50. Välis- ja esimene sisekaas Kr. 100.—, Tagumine sisekaas Kr. 75.—.
Pea- ja vastutav toimetaja: **A. Liit**. Tegev toimetaja: **H. Põldvere**. Väljaandja: **Politseiametnike Keskkogu**.

K. SIITANI

bensiinijaam

Tallinn, Pärnu mnt. 131-a

Telefon 420 - 48

Lgp. autoomanikud ja -juhid!

Teatan, et olen Tallinnas, Pärnu mnt. 131-a, avanud moodsa bensiinijaama, mis seatud sisse täielikult välismaa bensiinijaamade eeskujul ja on suuteline rahuldama kõik Teie nõuded. Bensiinijaamas on saadaval bensiinid, õlid, määrded, rasvad jne. Bensiinijaam on varustatud **tõsteliftiga**, mis võimaldab masinaid põhja alt pesta ja pulveriseerida. Sõidukite pesemine sünnib vee- ja õhusurvel. Külmal ajal on võimalik sõidukeid pesta ja määrada soojas ruumis. **Määrimine sünnib kõrgesurve kompressori abil, spetsiaalmäärdega.** Tagan kõigi tööde kiire ja korraliku täitmise.

Palun kõiki lahkesti külastada ja sisseseadega tutvuda.

Austusega OMANIK.

Kohvik „Harju“

TALLINN, VABADUSVÄLJAK 7

TELEFONID: 441-00, 414-01

Kasti- ja puukiutööstus

„STANDARD“

Tallinn, Siimoni tän. 1. Tel. 314-19

Valmistab soodsate hindadega igasuguseid pakk-kaste sise- ja välisturu tarbeks. Eriala eksportkastid: õuna-, kartuli-, jõhvi- ka- ja munakastid.

Samuti ostab tööstusele tarvisminevaid propse ja laudu.

Tähelepanu!
Kadrorius

KOHVIK „ORG“ Veizenbergi 27.
telef. 316-03.

Ka talvel avatud ja pakub kvaliteetseid pagaritootmeid
ja tuntud head kohvi Kadrioru küllastajaile

Tähelepanuks vabrikutele ja suuräridele!

Kõikide tarvisminevate toorainete ja masinatega varustab Teid soodsamini

K.-k. „Balta“

Tallinn, Pärnu mnt. 27, tel. 421-39, 411-81

S. KATZ

TALLINN

**Kudumistööstus
ja lõngaladu**

Merepuiestee 17, telefon 313-29

WHISHAW LTD.

Tallinn, Narva maantee 58

Eksport:

Lina- ja lina-
seeme

Import:

Kanep, sisal
jne.

Kõik kodu- ja välismaa raamatud ja ajakirjad

O.-ü. I. G. Krügeri raamatukaupluselt

Tallinn, Pikk 9

Kiire ja asjatundlik teenimine.

Plekitööstus ja litograafia

G. LINHOLM

Tallinn, V. Kalamaja 32

Tuubitööstus

Artur A. LINHOLM

Telefon 439-93

**NAHAVABRIK
„LINDA“**

Tallinnas, Pärnu m. 132

Omanik J. Susi.

Asut. 1920. a. Kõnetraat 459-74.

Valmistab tuntud headuses ja võistlemata väärtuses oma uue, viimase tehnika nõuete kohase sisseseadega iga sorti nahku, alates tallanahast kuni kõige peenema sordini. Vabrik võtab nahku parkida, vahetab valmisnahku toornahkade vastu. Ostab toornahku, paju- ja kuusekoort ja müüb valmis nahatootmeid. **Töö kiire ja korralik. Hinnad võistlemata odavad.**

Kaubandusühisus

„MINERAAL“

S. Berner & P. Sander

Tallinnas, Inseneri tänav 3, telefon 462-65 • Telegrammiaadress: Sanko Tallinn

Petrooleum, bensiin, nafta, auto- ja määrideõlid, autokummid jne.

Müük suurel ja väikesel arvul

PIIMAÜHINGUTE KESKLIIT

„Võieksport“

TALLINNAS,
SUUR KARJA 23

A-S. A. M. LUTHER'i

KASE-VINEERPLAATE,
LEPA-VINEERPLAATE,
MÄNNI-VINEERPLAATE.

LUTERMA kvaliteetmööbleid, standard-büroomööbleid, koolimööbleid, lastemööbleid, kartongivabriku igasuguseid majapidamis- ja reisitarbeid. Saareparketti, kase-, tamme-, saare- ja männipuust ulksi. Kase-, tamme-, saare- ja männivineerpaneeli.

MUUVAD:

A-s. A. M. LUTHER'i esinduskauplus: Tallinn, Vana Posti 9, telefon 446-16, plaatide müügikoht: Tallinn, Pärnu 69.

ESINDUSED: Tartus: Tartu Eesti Majanduse Ühisus, Suurtur 9, telefon 35-70,
Pärnus: A-s. Heinrich Puls, Kuninga 19, telefon 2-56,
Võrus: Joh. Salveste, Jüri 24, telefon 1-32,
Petseris: Paul Mägi & E. Nassar, Turuplats 16, telefon 1-15,
Türil: Türi Majandusühing, Viljandi 7, telefon 76,
Viljandis: Lossi 30, telefon 1-59.

A-s. Krediit Pank

Tallinn

A-s. E. T. M.

R. S. T.

Kohvik „KULTAS“

TALLINN

K-m. Th. Kaarmann

Klaas, portselan, majatarbed

Tallinn, Raekoja t. 10, tel. 432-33

Koloniaal-, veini- ja õllekauplus

K. Oole

Tallinn, Narva mnt. 18, tel. 305-81

A.-s. E. M. Usvansky ja Pojad

Tallinna ladu

Rohu- ja Värvikaubanduse A.-s.

F. O. Treublut

Tallinn, Pikk t. 18

„Uudisleht“

Tallinn, Rataskaevu nr. 9

Schenker ja Ko

Rahvusvahelised transpordid

Tallinn, Rataskaevu nr. 22

Söögisaal „Rekord“

Tallinn, Vana-Posti t. nr. 5, tel. 467-12

**Naha-, jalanõude ja hobuseriistade
kauplus**

Nikolai Bõstrov

Tallinn, Veneturg nr. 1, tel. 313-13

**Laevavarustaja
„Neptun“**

Pesu- ja pudukauplus

J. R. JOHANNSON

Tallinn, Harju 44

Rätsepaäri

FRITS JOHANSON

Tallinn, Harju t. nr. 45, tel. 466-78

Raadioäri

„MERKUR“

E. Luens

Tallinn, Pärnu mnt. 27, tel. 412-57

EV. SIILMANN JA KO

Tallinn, Pärnu mnt. 28, tel. 474-21

Pudu- ja moeäri

„VIRGE“

Tallinn, Paldiski mnt. nr. 3, tel. 481-69

A. SCHEIN JA KO

Metsaekspord

Tallinn

Reserveeritud

Pagariäri
E. MALSTRÖM

Tallinn, Kullasepa t. nr. 6, tel. 433-29

L. D. EPSTEIN

Asut. 1876. a.
Tallinn, Kuninga t. nr. 2, tel. 436-97

Mööbliäri
A. TALPAK

Tallinn, Narva mnt. nr. 22

Pagari- ja kondiitriäri ja -tööstus
H. LAAS & J. KULLAMAA

Tallinn, Narva mnt. 30, tel. 315-56

CHR. JÜRGENSON
Raekoja pl. nr. 15, tel. 431-66
Tallinn

F-ma HERZEL SCHVEIN
Toor- ja valmisnahaäri
Tallinn, Uus t. nr. 7, tel. 450-74

Mööblitööstus
„TARE“

Tallinn, Toompuiestee nr. 18, tel. 464-55

Korseti- ja kübaraäri
„BEATRICE“

Tallinn, Pikk t. 16

SÖÖGISAAL

Tallinn, Paldiski m. 13

HERMANN LUTZ
Tallinn, Kullasepa tn. nr. 5

V. Troon

Tallinn, Kullasepa t. nr. 11, telef. 459-71

Ed. Krivelkot
Tapeedi- & linoleumi-erikauplus
Tallinn, Pikk t. 14, tel. 435-15

Aug. Kurts
Majatarveteäri

Tallinn, Pikk t. nr. 22, tel. 451-19

Pesuriidekauplus
J. Pürn

Tallinn, Estonia t. m. 16

Söögisaal

Tallinn, Nunna t. 8

**Kassakapi-, kaalu-, templi- ja
graveerimistööstus**

L. Möller

Tallinn, Nunna t. 8, tel. 428-63

Firma G. E. Bauer

Kummikaubad

Tallinn, Kinga t. 5, tel. 429-61

Richard Veimre

(end. Veiss)

Tapeedi-, kooli- ja kirjutustarvete kauplus

Tallinn, Tartu m. 53, tel. 313-68

M. J. Sõerde

**Koloniaal-, tubaka-, tapeedi- ja raamatute
kaubamaja**

Tallinn, Tartu mnt. nr. 21, tel. 308-29

Kirjatarvete ja mänguasjade kauplus

„ATLAN“

Tallinn, Narva mnt. nr. 29

Elektrotehniline tööstus

Ed. Hansum

Tallinn, Narva mnt. 22, tel. 308-18

Võõrastemaja „O s t“

Tallinn, Kesk-Kompassi t. nr. 7, tel. 301-10

Mööbliäri

G. Busch

Tallinn, Narva mnt. 16--1, tel. 320-21

Kuld-, hõbe-, kristallasjade ja kellade äri

Firma R. LANGE

Tallinn, Vanaturukael nr. 5, tel. 436-20

**Võõrastemaja
„Centrum“**

Tallinn, Raekoja pl. nr. 18—3
Reisijaile igal ajal toad saadaval

H. Napp

Lilleäri — Tallinn, Müürivahe t. nr. 9
Telefon 422-67

Raadio- ja elektritarvete äri

Jüri Puhu

Tallinn, Pärnu mnt. nr. 32

E. Maripuu

Kooli- ja kontoritarbed

Tallinn, Roosikrantsi 16, tel. 484-64

Koloniaal- ja toiduainete kauplus

Tallinn, Pärnu mnt. 42

Jalanõude kauplus

„Elite“

Om. S. Augul
Tallinn, Pärnu m. 46, tel. 434-53

Valmisriiete kauplus

G. Salurand

Tallinn, Pärnu mnt. nr. 41

Toiduainete kauplus

Tallinn, Tatari t. 10. Om. M. Rodemann

Restoran „Must Kass“

Tallinn, Merepuiestee nr. 10, tel. 471-56

K/k. „Elgen“ – E. Cendel

Tallinn, Uus t. 14, tel. 430-82

Pesu, sukad, lastetarbed
J. Hek & M. Laos
Tallinn, Pärnu m. 42, tel. 418-03
Hariduse t. nurgal

Pudu- ja kirjutustarvete äri
„KU-KO“
Tallinn, Paldiski mnt. nr. 10, tel. 469-78

Riide- ja pudukauplus
Tallinn, Paldiski mnt. nr. 9

Kodumaa riidekauplus
H. Šeremeta
Tallinn, Paldiski m. 15. Osak. Tartu m. 58

Toiduainete kauplus
Tallinn, Kopli t. nr. 4

Mütsikauplus
Paul Michelson
Tallinn, Müürivahe t. 9

Nöörikladu
S. Rosenfeld
Vana Viru t. 5, tel. 475-75

Kohvik - Restoran
„Kuning“
Tallinn. Telefon 484-07

Tants-Kabaree

*Igal pühapäeval, teisi-
päeval ja neljapäeval*
kl. 6—8 p. l.
kohvi-õhtud
eeskava ja tantsuga

Leo Krasnokutski & Poeg
ostab ja müüb briljante, kulda, vanaaegset
hõbedat, portselani, kristalli.
Tallinn, Kullasepa t. nr. 8, tel. 431-59.

Makaronitehas „MINERVA“

soovitab kõrges headuses

makarone,
munamakarone,
nuudleid ja
tähtnuudleid

Tallinnas, Alberti tän. 4. Telef. 435-28

Reserveeritud

E. LERENMANN

TALLINN

SUUR KARJA 10

TELEF. 446-43

Soovitab

kleidiriiete alal hooaja uudiseid

ja rikkalikus värvivalikus

voodivaiba atlast.

MÜÜK VÄIKESEL JA SUUREL ARVUL

AUERGESSELLSCHAFT

AKT.-GES.

BERLIN

Esindaja

IVAR REINWALDT

Tallinn, Harju 21

Telefon 448-44

A-S. ESIMENE EESTI PÕLEVKIVITÖÖSTUS

end. Riigi Põlevkivitööstus.

Põlevkivitoodang 1939. a.:

666.500 t. (1938. a. 588.200 t.)

Toorõlitoodang 1939. a.:

60.545 t. (1938. a. 48.977 t.)

JUHATUS JA MÜÜGIBÜROO:

Tallinn, Valli tän. 4-3.

Tel. 450-62 ja 450-85.

Telegr.: „Peapõlevkivi“

On kindlakstehtav tõsiasi, et kodumaa tekstiilkaupade tarvitamisega aitame kaasa kodumaa tööstusliku toodangu edenemisele ja võimaldame tööd suuremale tööliste hulgale, seepärast tarvitame ainult kodumaa tekstiiltooteid.

NARVA KALEVI MANUFAKTUURI

toodete headuse tagab tema
100-AASTANE EDURIKAS TEGEVUS.

Tsement

on tähtsaim ehitusaine,

sest: ta tarvitamine on lihtne, — betoonehitised tulevad põlised, tulekindlad ning odavad. Pealegi tsement on kodumaa aine.

TSEMENTBEToonIST Ehitatakse edukalt:

vundamente ja müüre,
seinu (nopsa-, õõnes- ja massiiv-)
treppe, korstnaid,
katuseid tsementkividest
jne. jne.

Puhaslauda-, sigala- ja tallipõrandaid,
silohoidlaid, künasid.
virtsa- ja sõnnikuhoidlaid,
veepaake ja piimajahuteid,
kacvurakkeid, veetorusid
jne. jne.

Kõiksugu hooneid, ujulaid,
sildu, teetruupe,
maanteid ja kõnniteid,
aia- ja väravaposte,
paise ja tugimüüre
jne. jne.

A-s. Tsemendivabrik „PORT-KUNDA“

VABRIK KUNDAS

Elektri-, raadio- ja jalgrattaäri

„ELRA“

Tallinn, Müürivahe län. nr. 7

Soovitab rikkalikus valikus

Riideärid Pärnu mnt. 6 ja 54

H. PALM

Tel. 471-80 ja
411-07.

Moodsaid ja huvitavaid mustreis siid-, villaseid ja puuvillaseid kleidiriideid. Villaseid ja vateeritud voodivaipu. Kardina-, ukse- ja mööbliriideid.

SIEMENS
TRIIKRAUAD

*Lõelija näepidemes,
nõõliõõnsusega.*
VABADUSE pl. 7
„EKA” MAJA, TALLINN

SIEMENS

elektri-pliidid, kolded, keedunõud, triikrauad, tee ja kohvikannud on ületamatud kvaliteedilt, säästes aega ja elektri-voolu.

**Eesti Kaubanduslik
Aktisiaselts**

SIEMENS

Tallinn,
Vabadusväljak 7-7.
Telefon nr. 428-03.

Põhja Kindlustus A.-S.

Tallinn, Pärnu mnt. nr. 10. Telefon 427-36.

*Operatsioonid kõigil
kindlustusharudel.
Esindajad kõikjal.*

N. Schilling & Ko

Tallinn, Pärnu maantee 20.
Telefon 437-29.

LAEVADE VARUSTUSE OSAKOND:

Bonner Fahnenfabrik, laeva ja signaallipud.
Emil G. v. Höveling, laevavärvid.

AURU- JA SOOJUSEOSAKOND:

Dreyer, Rosenkranz & Droop A.-G., manomeetrid, survevähendajad, soojusemõõtjad ja igasugused registreeritud sisseseaded,
„Gestra“, kondensomaadid, vaposkoobid ja mudaväljalaske automaadid.

Dr. Kroeber & Sohn, G.m.b.H.
Vee-, auru-, gaasi- ja õhuhulgamõõtjad.
Katlamajade sisseseaded.

TÖÖSTUSE TARBED:

„Radikal“ tulekustutajad
Bremer Holzindustrie, G.m.b.H. lõõkhoovad
ameerika hickorypuust.

WHITE HORSE WHISKY

Kreenholmi Puuvillasaaduste Manufaktuuri Osaihisus

ASUTATUD 1857. A.

VABRIK:

KREENHOLM, NARVA KAUDU

VALITSUS: TALLINN, PIKK 68, TELEFON 426-63

Masinaehitusvabrik

A-S. Franz Krull

Tallinn, Kopli 68.

Tel. 415-35.

Valmistab võistlemata headuses iga seltsi:

Masinaid, seadeid, aurukatlad ja põllutööriistu. Tõsetoole-lifte, tekstiiltööstusmasinaid, ristikkeina-seemnepeksuseadeid. Kõrgeväärtuslik malm ja vasevalu. Keskküttekatalaid ja radiaatoreid. — Nõudke hinnakirju ja eelarveid.

Osakond Tartus, Narva m. 19. Tel. 17.

A/S EESTI
TULITIKUMONOPOL

A/s Valga Pank

ASUTATUD 1905. A.

VABADUSE 6 TELEFON 36

• • •

Toimetab kõiki pangaoperatsioone

AKTIAKAPITAL

Kr. 100.000.—

TAGAVARAKAPITAL

Kr. 87.500.—

Panga juures Ühistegelik Kindlustusselts
„EKS-MAJA“ PEAAGENTUUR

PÕLLUMEESTEÜHING

„KOIT“

VALGAS, KESK TN. 3, TELEF. 54

HARUKAUPLUSED:

SANGASTES, TELEF. SANGASTE 13
LAATRES, TELEF. TÖLLISTE 3-c
HARGLAS, TELEF. HARGLA 5-c
UNIKÜLAS

ALATI SUURES VALIKUS

HOOAJA UUDISRIIDEID

KAUNEIS MUSTREIS LEIATE

EESTI RIIDE- JA VALMISRIIDEÄRIST

Vennad Abel

VALGAS, KESK TÄN. 14, TELEFON 197

K. GRAUDIN

MALMI- JA VASEVALAMISVABRIK

KONTOR:

TALLINNAS, SAKALA 39. TELEFON 430-34

VABRIK:

TALLINNAS, ENDLA 75. TELEFON 435-35

EESTI KIVIÕLI A/JÜ.

TEHASED: KIVIÕLIS

MÜÜGIBÜROO: TALLINN, PÄRNU MAANTEE 10

TALLINN,
Kinga tän. 6/8-1.
Telefon 429-36

G. Malkov—Panin

metsaeksportöör

Tallinn, Piiskopi 2 Telefon 465-02

Matmistarvete ja _____

dekoratsiooneseemete tööstus

JOH. JÜRVE TSON

Tallinn, Lennuki 5, tel. 445-06

Osaühisus „MOOTOR“
TALLINN.

*Ajaga kaasa sammuv inimene vaevalt
veel arutleb ja kaalub küsimust, kas elu-
kindlustus on kasulik toiming või mitte,
vaid ta otsib ainult juhust ja võimalust,
et kiiremini kindlustada oma ja ka mõne
oma perekonnaliikme elu*

Ühistegelikus Kindlustusseltsis „EESTI”

Tartu Linnapank

Tartus, Raekojas, telefonid 22-32 ja 31-32.

Võtab raha hoiule jooksvale arvele, kindla tähtaja peale ja kuude viisi.
Annab laenusid. Ostab ja müüb väärtpabereid. Müüb Riigi Klassiloterii pileteid.
Toimetab kõik pangaoperatsioonid.

Korrespondendid kõigis kodumaa linnades ja rahvarikkamates kohtades maal.

Saadaval hoiukarbid.

TARTU MAJAOMANIKKUDE PANK

Tartu, Suurturg 7, telefon 26-50

NASALGAN SALV

RAVIB TEIE NOHU!

NASALGAN-SALV
ON HEA ABINÕU NOHU VASTU

V A L M I S T A J A :

A-S. PROV. JULIUS LILL
TARTU

Kino „REX“ Valgas
KUPERJANOVI TÄN. 1

Mõnusalt veedate aega, vaadates head eeskava!

Melange-kohvi

saadaval

üle Eesti

*

Tööstus ja ladu

Tartus, Aia 32, tel. 21-76

GEORG STUDE

Asut. 1864. a.

Tallinn, Pikk 16. Tel. 442-76.

Suur valik

mööbleid

Tallinna Puutööm.
Mööbl. Majandusüh.

Pikk 25, tel. 469-29

TARTU VESIRAVILA

PIKK TÄN. 62-64. TELEFON 34

Kliiniline ambulatoorne ravi.

Ravitaakse: närvahaigusi, närvihaltus, närvipõletikke, närvivalu, närvinõrkust (neurasteeniat), narkomaaniat, sugulist jõuetust, unepuudust, närvilist sügelemist.

Ainevahetushaigusi — podagrat, rasvumist, suhkrutõbe, kilpnäärme rikkeid.

Liigeste- ja lihastehaigusi — liigeste põletikke, jooksvahaigust (reumatismi).

Ravivahendid: pärmivedeliku-, süsihappe-, ekstrakti-, soola j. t. arstlikud vanid; Charcot j. t. dušid; rabapakkimised; kõrgustikupäike, diatermia, faradisatsioon, galvanisatsioon jne. Massaaž, Gymnocolon-Darm-Bad soolteravimise aparaat — kõhukinnisuse, kõhupõletiku ja soolteriketete puhul.

Asutus töötab aasta läbi. Prospektid saadetakse igale tellimusele.

JUHATUS.

Triikpesu- tööstus

valmistab meeste
pesu tellimisele:

*päevasärke,
frakisärke,
kraesid,
veste,
pidžamasid,
supelmantleid*

j. n. e.

Diplom. meistri

L. Krupkini

juhatusel

Tallinn, Sauna t. 8. Telefon 459-59

Moodsaim
kirjutusmasin

URANIA

Politseile alandatud hinnaga!
Peaesindaja:

K-k. Arnold Ungerson

Tallinn, Vene 6. Telefon 448-90

F-a Kull & Deutsch

Välisesindused

Tallinn, Harju 48

Telefon 461-40

Külastage B. RUBANOVITSCHI valmisriieteäri

Tallinnas,
Harju 22-24.
Telef. 436-95

Alati rikkalikus valikus naiste ja meeste valmisriideid

Tellimised täidetakse kiirelt ja korralikult. Soosad ostutingimused

Th. Grün & Ko

kulla- ja kellasepaäri

Tallinn, Harju 28, telef. 436-03

Külmal ajal pakuvad
toitvaima eine

Esto

**vitamiinirikkad
puu- ja aedvilja
konservid!**

Müügil
„Lihatsentraalides“

A-S. „TEKLA“

riidekauplused:

Tallinn, S. Karja 15.
Tallinn, Pärnu 6.
Tallinn, Estonia pst. 11.
Haapsalu, Ehte 2.
Kuressaare, Kauba 2.
Mustvee, Tartu 15.
Narva, Peetri pl. 4.

Paide, Turuplats 10.
Petseri, Kaubarida 6/7.
Pärnu, Laidoneri 6.
Rakvere, Turuplats.
Valga, Kesk 13.
Viljandi, Tartu 6-a.
Võru, Tartu 11.

A/S.
K.T.

